

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ:**

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ: ΤΑΓΚΑ ΝΑΤΑΛΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΟΣΠΟΔΙΝΗ ΑΣΠΑΣΙΑ

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κλπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία: 02/07/2019

Όνοματεπώνυμο: Τάγκα Ναταλία

Ευχαριστίες...

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια Γοσποδίνη Ασπασία, για την επίβλεψη και την καθοδήγηση της στην διάρκεια υλοποίησης της. Θερμές ευχαριστίες οφείλω, επίσης, στους εργαζόμενους της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Πρέβεζας και την Εφορία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας, και συγκεκριμένα στην Πολυξένη Μπάρκα, για την παραχώρηση χρήσιμων πληροφοριών και δεδομένων της περιοχής μελέτης. Ακόμη, ευχαριστώ την φίλη μου Αθανασία Κεραμάρη και Έφη Κάλλη για την βοήθεια και συμβολή στην καταγραφή της περιοχής. Και τέλος, φυσικά την οικογένεια μου για την υποστήριξη και την εμπιστοσύνη που μου δείχνουν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η προστασία και η ανάδειξη της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης της Πρέβεζας μέσα από πολιτιστικές διαδρομές. Αλλά ταυτόχρονα και οι εξασφάλιση χώρων πρασίνου ή δικτύων πρασίνου για την καλύτερη δυνατή ποιότητα του αστικού τοπίου και περιβάλλοντος.

Στις μέρες μας, εντοπίζουμε έντονο ενδιαφέρον για τους υπαίθριους χώρους στο αστικό περιβάλλον, καθώς έχει γίνει κατανοητό πλέον ότι συνεισφέρουν σημαντικά στην ποιότητα ζωής των πόλεων και κατ' επέκταση των ίδιων των κατοίκων τους. Σε συνδυασμό, λοιπόν με τις πολιτιστικές διαδρομές που προσφέρονται ιδιαίτερα ως μέσον για τη γνωριμία και προβολή μνημείων, χώρων και μουσείων σε πόλεις με σημαντικό ιστορικό υπόβαθρο, δημιουργείτε η ανάγκη δικτύων πρασίνου και πολιτιστικών διαδρομών.

Έτσι, το σχέδιο αρθρώνεται γύρω από τη δημιουργία Πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών Διαδρομών που αξιοποιεί τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία, τα αξιοθέατα της φύσης και του σύγχρονου πολιτισμού της Περιοχής, σε ένα ενιαίο σχήμα φυσικής και ψηφιακής ενότητας.

Το μοντέλο αυτό έχει ως στόχο την ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας, σε ένα ποιοτικό και αναγνωρισμένο τουριστικό προϊόν, μέσα από την προβολή και αξιοποίηση των ξεχωριστών πολιτιστικών, περιβαλλοντικών και φυσικών πόρων που διαθέτει για να μπορέσει να γίνει ένας ανταγωνιστικός τουριστικός προορισμός. Πρόκειται για μια στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης με σεβασμό στους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους, οι οποίοι προσδίδουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Στόχος του εγχειρήματος αυτού, που έχει πυρήνα τη σύνδεση του Πολιτισμού και της Φύσης με την τουριστική ανάπτυξη, είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και επώνυμου προϊόντος, μέσω του οποίου θα αναδειχθούν τα αξιοθέατα της Περιοχής, θα αυξηθεί το ποσοστό νέων επισκεπτών και τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος.

Λέξεις κλειδιά: πολιτιστική κληρονομιά, αρχιτεκτονική κληρονομιά, προστασία, ανάδειξη, δίκτυα πρασίνου, πολιτιστικές διαδρομές

Abstract

The aim of this thesis is to protect and showcase the cultural and architectural heritage of the city of Preveza through cultural routes and, at the same time, to safeguard its green spaces and networks, ensuring the best possible quality of urban landscape and environment.

Nowadays, there is a keen interest in outdoor spaces in the urban environment, as it has become obvious that they contribute significantly to the quality of life of a city and, by extension, of their inhabitants. This, along with the cultural routes being offered, especially as a means of becoming acquainted with and promoting monuments, sites and museums in cities with a significant historical background, create the need for green spaces and cultural routes.

Thus, this project focuses on the creation of Cultural and Environmental Routes which utilize the archaeological sites, the museums, and the natural and contemporary cultural sights of the region, in a unified form of physical and digital unity.

The primary goal of the model in question is to showcase the wider region of the Preveza Prefecture, as a qualitative and renowned tourism product, through the promotion and utilization of its unique cultural, environmental and natural resources in order to become a competitive tourist destination. It is a strategy of tourism development with respect to the cultural and natural resources which impart comparative advantages to the region.

The aim of this project, whose core is to associate Culture and Nature with tourism development, is the creation of an integrated, branded product, through which the regional attractions will be promoted, and the percentage of new visitors and tourists of special interest will increase.

Keywords: cultural heritage, architectural heritage, protection, promotion, green networks, cultural routes.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	4
Αρκτικόλεξα	9
Εισαγωγή	10
Μέρος Α: Θεωρητικό πλαίσιο	12
1. Αποσαφήνιση εννοιών	12
1.1. Πολιτιστική κληρονομιά.....	12
1.2. Αρχιτεκτονική κληρονομιά.....	15
2. Διεθνείς οργανισμοί - φορείς προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς	18
2.1. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)	18
2.2. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).....	18
2.2.1. Η αποστολή της UNESCO για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά.....	19
2.2.2. Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στο διεθνές περιβάλλον	21
2.2.3. Η Ελληνική Εθνική επιτροπή για την UNESCO	24
2.3. Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (International Council of Museums – ICOM)	25
2.4. Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (International Council of Monuments and Sites – ICOMOS).....	26
2.5. Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property - ICCROM)	27
2.6. Οργανισμός Πόλεων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Organization of World Heritage Cities - OWHC).....	28
3. Το Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	28
4. Θεωρητικά για Πολιτιστικές διαδρομές.....	30
4.1. Συμβούλιο της Ευρώπης (The Council of Europe).....	32
4.2. Το σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ»	38
5.2.2. Το παράδειγμα της « Πολιτιστικής Διαδρομής στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου».....	42
Μέρος Β: Ερευνητικό πλαίσιο	45
5. Γνωριμία με την περιοχή μελέτης.....	45
5.1. Γενικά στοιχεία Περιφέρειας Ηπείρου.....	45
5.2. Γενικά στοιχεία Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας	47
5.3. Αναπτυξιακή φυσιογνωμία της πόλης	51
5.4. Δημογραφικά και οικονομικά στοιχεία.....	52

5.5.	Το περιβάλλον της ΠΕ Πρέβεζας	56
5.6.	Ιστορικά στοιχεία.....	59
5.6.1.	Ιστορική αναδρομή	59
5.6.2.	Ιστορικό Κέντρο	60
6.	Πολεοδομική Οργάνωση	61
6.1.1.	Γενικά στοιχεία	61
6.1.2.	Χρήσεις Γης	63
6.1.3.	Ελεύθεροι χώροι και χώροι πρασίνου.....	66
6.1.4.	Τεχνικές υποδομές	79
6.1.5.	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Πρέβεζας	79
	Μέρος Γ: Πρόταση	82
7.	Ερευνά ερωτηματολογίου	83
8.	SWOT ANALYSIS	86
9.	Προτεινόμενες αστικές παρεμβάσεις.....	87
10.	Προτεινόμενες πολιτιστικές διαδρομές της πόλης της Πρέβεζας.....	96
10.1.	Προδιαγραφές και προώθηση της Πολιτιστικής Διαδρομής.....	109
10.2.	Συμπεράσματα	113
	Παράρτημα Ι : Ερωτηματολόγιο.....	115
	Παράρτημα ΙΙ: Απαντήσεις ερωτηματολογίου	126
	Παράρτημα ΙΙΙ: Μητρώο κηρυγμένων και μη μνημείων της πόλης της Πρέβεζας	149
	Πηγές Τεκμηρίωσης:.....	162

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1: Ελληνικά μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς.....	23
Εικόνα 2: Πολιτιστική διαδρομή Αρχαίων θεάτρων	44
Εικόνα 3: Περιφέρεια Ηπείρου	46
Εικόνα 4: Προσδιορισμός Δήμου Πρέβεζας.....	48
Εικόνα 5: Θερινός κινηματογράφος	67
Εικόνα 6: Θερινός κινηματογράφος	67
Εικόνα 7: Δημοτικό κηποθέατρο Γιάννη Ρίτσου	68
Εικόνα 8: Δημοτικό κηποθέατρο Γιάννη Ρίτσου	68
Εικόνα 9: Παιδική χαρά και πίσω πλευρά στρατοπέδου Σολωμού	69
Εικόνα 10: Χώρος ανεκμετάλλετος δίπλα από το στρατόπεδο Σολωμού.....	69
Εικόνα 11: Στρατόπεδο Σολωμού.....	70
Εικόνα 12: Εσωτερικό στρατοπέδου Σολωμού	71
Εικόνα 13: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Σολωμού	71
Εικόνα 14: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Σολωμού	72
Εικόνα 15: Εξωτερική όψη στρατοπέδου Δούκα- Κάστρο Άγιου Ανδρέα.....	72
Εικόνα 16: Κτίριο πολιτιστικών υπηρεσιών	73
Εικόνα 17: Πολιτιστικό κέντρο Δήμου Πρέβεζας	73
Εικόνα 18: Είσοδος στρατοπέδου Δούκα	74
Εικόνα 19: Εσωτερικό στρατοπέδου Δούκα.....	74
Εικόνα 20: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα.....	75
Εικόνα 21: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα.....	75
Εικόνα 22: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα.....	76
Εικόνα 23: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα.....	76
Εικόνα 24: Κτιριακό απόθεμα δεξιάς πλευράς στρατοπέδου Δούκα	77
Εικόνα 25: Κτιριακό απόθεμα δεξιάς πλευράς στρατοπέδου Δούκα	77
Εικόνα 26:Κτιριακό απόθεμα δεξιάς πλευράς στρατοπέδου Δούκα	78
Εικόνα 27: Εκκλησιάκι Άγιου Ανδρέα	78

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων	17
Πίνακας 2: Κατάταξη βάση Καλλικράτη.....	49
Πίνακας 3: Πληθυσμός και έκταση	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Πίνακας 4: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός	55
Πίνακας 5: Ενεργός πληθυσμός ανά οικονομική δραστηριότητα	56

Κατάλογος Διαγραμμάτων:

Διάγραμμα 1: Κατάταξη πληθυσμού ΠΕ Πρέβεζας	49
Διάγραμμα 2: Πληθυσμιακή πυραμίδα ΠΕ Πρέβεζας.....	54

Κατάλογος Χαρτών

Χάρτης 1: Αστικών παρεμβάσεων οδικών αξόνων	89
Χάρτης 2: Ανάπλασης πάρκου Αγίου Γεωργίου	91
Χάρτης 3: Ανάπλαση πάρκου Άγιου Ανδρέα- Πολιτιστικό κέντρο	95
Χάρτης 4: Πράσινης διαδρομής Κάστρων.....	99
Χάρτης 5: Ιστορικού κέντρου Πρέβεζας	101
Χάρτης 6: Διαδρομής Αρχαίας Νικόπολης- Αρχαιολογικού πάρκου Νικόπολης	104
Χάρτης 7: Αρχαιολογικού πάρκου Νικόπολης.....	106
Χάρτης 8: Διαδρομής Αμβρακικού κόλπου.....	108

Αρκτικόλεξα

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕ	Ελληνική Εθνική Επιτροπή
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΚΑΣ	Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο
ΚΥΑ	Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΕΕ	Ολοκληρωμένες Εδαφικής Επένδυσης
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΚ	Πολιτιστικής Κληρονομιάς
ΣτΕ	Συμβούλιο της Ευρώπης
ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΟΑ	Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης
ICOM	International Council of Museums
ICOMOS	International Council of Monuments and Sites
ICCROM	International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property
OWHC	Organization of World Heritage Cities
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Εισαγωγή

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός πρέπει να γίνεται ορθολογικά, με βάση κριτήρια που προστατεύουν την φυσιογνωμία της πόλης αλλά και το πολιτιστικό της υπόβαθρο, κάτι που πολύ συχνά παραβιάζεται. Έτσι, δουλεύουμε βάση κριτηρίων που επιλέγονται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετούν τη προστασία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος με την αξιοποίηση και την ανάδειξη τους σε τουριστικό προϊόν. Στην παρούσα εργασία λοιπόν δίνεται βάση στην δημιουργία διαδρομών πολιτιστικού ενδιαφέροντος που συνδυάζουν παράλληλα χώρους πρασίνου για την καλύτερη δυνατή ποιότητα ζωής των κατοίκων της πόλης.

Έτσι, γνωρίζοντας πως γενικά οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου ενδείκνυται να χωροθετούνται σε σχέση με αρχαιολογικούς χώρους, ρέματα και περιοχές που ευνοούν τη δημιουργία δικτύων πεζοδρόμων περιπάτου και υπαίθριας αναψυχής και ποδηλατοδρόμων, να γίνεται δε προσπάθεια συνδυασμού τους με τα κέντρα γειτονιάς και τις προβλεπόμενες εγκαταστάσεις αθλητισμού, πολιτισμού, εκπαίδευσης, πρόνοιας και υγείας. Και έπειτα από την απαραίτητη εποπτεία, καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και μεθοδολογία διατυπώνεται πολιτιστικές και περιβαλλοντικές διαδρομές για την ανάδειξη και αξιοποίηση του πλούσιου πολιτιστικού και περιβαλλοντικού υποβάθρου της περιοχής μελέτης αλλά και την καλύτερη λειτουργία του αστικού χώρου. Αναλυτικότερα, η δομή της εργασίας μπορεί να διακριθεί σε τρία βασικά μέρη:

Το Μέρος Α' που αφορά το Θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας και συγκεκριμένα:

Το κεφάλαιο 1 που περιλαμβάνει την αποσαφήνιση των εννοιών της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς βάση των ανάλογων συμβάσεων.

Το κεφάλαιο 2 και 3 περιλαμβάνει το νομικό και θεσμικό πλαίσιο το οποίο έχει διαμορφωθεί από την διεθνή κοινότητα προς όφελος όλων των κοινωνιών γίνει αναφορά σε Διεθνείς Οργανισμούς που έχουν συσταθεί με σκοπό την διαφύλαξη και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

Το κεφάλαιο 4 που παρουσιάζει τα βασικά στοιχεία των πολιτιστικών διαδρομών και τους σημαντικότερους οργανισμούς οι οποίοι με τις δράσεις τους για την προάσπιση της πολιτιστικής κληρονομιάς υλοποιούν πολιτιστικές διαδρομές, το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Διάζωμα.

Το Μέρος Β' αφορά το Ερευνητικό πλαίσιο και συγκεκριμένα

Το κεφάλαιο 5 που ακολουθεί γίνεται παρουσίαση της περίπτωσης μελέτης, και περιγράφει την ιστορία της, το περιβάλλον, τα δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά και την αναπτυξιακή της φυσιογνωμία.

Το κεφάλαιο 6 αναλύει την πολεοδομική οργάνωση της πόλης, δηλαδή πως αναπτύσσονται οι χρήσεις γης, τεχνικές υποδομές, οι χώροι πρασίνου και ελεύθεροι χώροι και γενικά η υφιστάμενη κατάσταση της.

Το Μέρος Γ΄ αφορά την Πρόταση που διατυπώνεται γύρω από τα θέματα που προαναφέρθηκαν και συγκεκριμένα

Το κεφάλαιο 7 περιλαμβάνει την έρευνα ερωτηματολογίου που διεξήχθη μέσω διαδικτύου για την κατανόηση των αναγκών και των ελλείψεων της πόλης, με αποτέλεσμα την ανάλυση SWOT, έπειτα από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης τα πλεονεκτήματα, μειονέκτημα, ευκαιρίες και κίνδυνοι που προέκυψαν για την μελέτη, ώστε να δοθούν οι σωστές κατευθύνσεις.

Το κεφάλαιο 8 περιλαμβάνει τις αστικές παρεμβάσεις που χρειάζεται η πόλη και δίκτυα πρασίνου για την καλύτερη δυνατή ποιότητα του αστικού τοπίου και περιβάλλοντος

Το κεφάλαιο 9 περιλαμβάνει τα δίκτυα διαδρομών για την αξιοποίηση των πλούσιων φυσικών πόρων της περιοχής, δηλαδή την γνωριμία και προβολή μνημείων, μουσείων, αρχαιολογικών χώρων, αξιοθέατα της φύσης, κυρίως πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Αλλά και τις προδιαγραφές για την σωστή ανάδειξη και ενίσχυση των διαδρομών αυτών.

Μέρος Α: Θεωρητικό πλαίσιο

Στο πρώτο και θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας γίνεται παρουσίαση και αποσαφήνιση των εννοιών της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των συγγενών εννοιών αυτής, καθώς επίσης και το νομικό και θεσμικό πλαίσιο το οποίο έχει διαμορφωθεί από την διεθνή κοινότητα προς όφελος όλων των κοινωνιών. Επιπλέον θα γίνει αναφορά σε Οργανισμούς που έχουν συσταθεί με σκοπό την διαφύλαξη και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με προγράμματα και μεθόδους, που αναβαθμίζονται όταν και εφόσον είναι απαραίτητο.

1. Αποσαφήνιση εννοιών

1.1. Πολιτιστική κληρονομιά

Τι εννοούμε με τον όρο πολιτιστική κληρονομιά; Σε κείμενα Συμβάσεων για την προστασία της αλλά και στη βιβλιογραφία, συχνά συναντάμε τους όρους «πολιτιστική κληρονομιά» και «πολιτιστικό αγαθό». Παραθέτοντας τους ορισμούς και των δύο κατανοούμε πως αναφέρουν και περιγράφουν το ίδιο αντικείμενο.

Στη Διεθνή Σύμβαση της UNESCO στη Χάγη το 1954 με τον όρο «πολιτιστικό αγαθό» (*bien culturel, cultural property*) δηλώνονται «τα κινητά και ακίνητα αγαθά που έχουν μεγάλη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά ενός λαού». Στα ακίνητα αγαθά περιλαμβάνονται κτίσματα, κτιριακά συγκροτήματα, αρχαιολογικοί χώροι ενώ στα κινητά αγαθά έργα τέχνης και τεχνικής, γραπτά μνημεία, αρχαιολογικά ευρήματα, οπτικοακουστικό υλικό κλπ. Σημαντική προϋπόθεση είναι τα στοιχεία αυτά να παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από μια ή περισσότερες απόψεις: αρχαιολογική, ιστορική, θρησκευτική, εθνολογική, καλλιτεχνική, επιστημονική και τεχνολογική .

Στη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς στο Παρίσι το 1972 η έννοια της «πολιτιστικής κληρονομιάς» (*partimoine culturel, cultural heritage*) περιλαμβάνει τα έργα αρχιτεκτονικής, τα οικοδομικά συγκροτήματα και τους χώρους – έργα του ανθρώπου ή δημιουργήματα από κοινού της φύσης και του ανθρώπου και διαχωρίζονται με τον εξής τρόπο:

- τα μνημεία: αρχιτεκτονικά έργα, μνημεία γλυπτικής και ζωγραφικής, στοιχεία ή δομές ομάδων ή κτιρίων, δηλαδή ομάδες ανεξάρτητων ή σχετιζόμενων κτιρίων οι οποίες, λόγω

της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειάς τους ή της τοποθεσίας τους στο τοπίο, είναι παγκοσμίως εξαιρετικά πολύτιμα από ιστορική, καλλιτεχνική ή επιστημονική άποψη,

- περιοχές: έργα ανθρώπων ή έργα που είναι προϊόντα συνδυασμού του ανθρώπου και της φύσης, και περιοχές όπως οι αρχαιολογικοί χώροι που είναι εκπληκτικής αξίας από ιστορική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική άποψη. Επιγραφές, απολιθώματα, σπήλαια-κατοικίες και συνδυασμός γνωρισμάτων μοναδικής αξίας για την ιστορία, την τέχνη και την επιστήμη.

Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σύμφωνα με τον Αρχαιολογικό Νόμο της Ελλάδας, **N.3028/2002 (ΦΕΚ Α 153/28-06-2002)** γίνεται η εξής κατάταξη:

1. Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου.
2. Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων:
 - Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 20. Στα αρχαία μνημεία συμπεριλαμβάνονται σπήλαια και παλαιοντολογικά κατάλοιπα για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι συνδέονται με την ανθρώπινη ύπαρξη.
 - Ως νεότερα μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που είναι μεταγενέστερα του 1830 και των οποίων η προστασία επιβάλλεται λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, κατά τις διακρίσεις των άρθρων 6 και 20.
 - Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών, καθώς και τα μνημεία που βρίσκονται στο έδαφος ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών. Στα ακίνητα μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και

λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους.

- Ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα.
3. Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιότερους χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα.
 4. Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν το χώρο εξαιρετών ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους.
 5. Ως άυλα πολιτιστικά αγαθά νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού.

Όπως ακριβώς η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποβλέπει στη διάσωση και διαίωνηση των σπουδαιότερων φυσικών οικοσυστημάτων, έτσι και η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος στοχεύει στη διάσωση των πιο σπουδαίων ανθρωπογενών συστημάτων, δηλαδή των πολυτιμότερων μνημείων, αρχιτεκτονικών συνόλων και τόπων. Η αρχή της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς προσανατολίζεται στη διασφάλιση της ιστορικής συνέχειας του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και, μέσω αυτής, αποβλέπει στη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας του συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου.

1.2. Αρχιτεκτονική κληρονομιά

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά είναι τμήμα αναπόσπαστο της πολιτισμικής κληρονομιάς και αποτελεί μια αναντικατάστατη έκφραση του πλούτου και της ποικιλίας της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης, μια ανεκτίμητη μαρτυρία του παρελθόντος μας και ένα κοινό αγαθό για όλους τους Ευρωπαίους. Στη συνέχεια γίνεται ερμηνεία του όρου της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μέσα από το νομικό πλαίσιο.

Στο **Σύνταγμα του 1975/1986, το άρθρο 24** διαμορφώνει ένα κανονιστικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος, που δεν περιορίζεται αποκλειστικά στο φυσικό αλλά επεκτείνεται και στο πολιτιστικό περιβάλλον. Σύμφωνα, έτσι, με τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 Συντ. «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα». Επιπλέον, στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι: «Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος».

Η **Σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς («Σύμβαση της Γρανάδας»)**, που υπογράφηκε στη Γρανάδα το 1985, ορίζει σαν «αρχιτεκτονική κληρονομιά» ό,τι περιλαμβάνει τα ακόλουθα ακίνητα:

1. Τα μνημεία: κάθε κατασκευή ιδιαίτερα σημαντική λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού της ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων ή διακοσμητικών στοιχείων, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους
2. Τα αρχιτεκτονικά σύνολα: ομοιογενή σύνολα αστικών ή αγροτικών κατασκευών, σημαντικών λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού τους ενδιαφέροντος, συναφή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες, που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά
3. Οι τόποι: σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, εν μέρει κτισμένα, τα οποία αποτελούν εκτάσεις τόσο χαρακτηριστικές και ομοιογενείς, ώστε να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά και τα οποία είναι σημαντικά λόγω ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού και τεχνικού τους ενδιαφέροντος.

Το κείμενο της Σύμβασης της Γρανάδας έρχεται να συμπληρώσει τον ορισμό που είχε δώσει για το ιστορικό μνημείο της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς το 2^ο Διεθνές Συνέδριο των Αρχιτεκτόνων

και των Τεχνικών των Ιστορικών Μνημείων που είχε πραγματοποιηθεί στη Βενετία τον Μάιο του 1964. Στο οποίο αναφερόταν πως «η έννοια του ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο αλλά και την αστική ή αγροτική τοποθεσία που μαρτυρεί έναν ιδιαίτερο πολιτισμό, μια ενδεικτική εξέλιξη ή ένα ιστορικό γεγονός. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις μεγάλες δημιουργίες αλλά και για ταπεινά έργα που με τον καιρό απέκτησαν πολιτιστική σημασία». Σύμφωνα με το κείμενο αυτό, ως αρχιτεκτονικό μνημείο μπορεί να χαρακτηριστεί ένας οικισμός ή μια ολόκληρη πόλη και να καθοριστεί η φυσιογνωμία της από τον μνημειακό της χαρακτήρα.

Η αρχιτεκτονική παράδοση μιας πόλης αποτελεί σημαντικό τμήμα της γενικότερης πολιτιστικής κληρονομιάς και η διάσωσή της, η διατήρηση και η βιωσιμότητα της, θα καθορίσουν κατά ένα μεγάλο μέρος τη γενικότερη εικόνα που προβάλλει και αντιπροσωπεύει η πόλη στην κοινή γνώμη.

Έπειτα, η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς** (αναθεωρημένη), που υπογράφηκε στη Βαλέττα το 1992, ορίζει ως στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς όλα τα κατάλοιπα και αντικείμενα καθώς και άλλα ίχνη ανθρώπινης υπάρξεως από το παρελθόν, των οποίων:

- η διαφύλαξη και η μελέτη επιτρέπει την ανάπλαση της ιστορίας του ανθρώπου και της σχέσεως του με το φυσικό περιβάλλον,
- οι κύριες πηγές πληροφορίας είναι οι ανασκαφές, οι ανακαλύψεις αλλά και κάθε άλλη μέθοδος έρευνας του ανθρώπινου γένους και του περιβάλλοντος του, και
- η θέση εντοπίζεται σε οποιαδήποτε περιοχή εμπίπτει στη δικαιοδοσία των Συμβαλλόμενων.

Επίσης, στα πλαίσια της αρχαιολογικής κληρονομιάς περιλαμβάνονται κατασκευές, οικοδομήματα, αρχιτεκτονικά σύνολα, οργανωμένοι χώροι και τόποι, κινητά αντικείμενα, μνημεία πάσης φύσεως μαζί με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, είτε αυτά βρίσκονται στη γη είτε μέσα στο νερό.

Στην συνέχεια, παρουσιάζεται πίνακας με όλες τις σημαντικές διεθνής συμβάσεις και πρωτόκολλα του πολιτιστικού περιβάλλοντος, είτε πρόκειται για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, είτε της αρχαιολογικής κληρονομιάς, είτε τέλος για την αρχιτεκτονική κληρονομιά.

A/A	Κύρωση διεθνών συμβάσεων & πρωτοκόλλων για το πολιτιστικό περιβάλλον	Υπογραφή & Θεματοφύλακας	Κύρωση από Ελλάδα
1	Σύμβαση για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης και του Πρωτοκόλλου της	Χάγη (Ολλανδία), 14/05/1954 UNESCO	N. 1114/1981 (ΦΕΚ 6/Α/08-01-1981)
2	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς	Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), 06/05/1969 Συμβούλιο της Ευρώπης	N. 1127/1981 (ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981)
3	Διεθνής Σύμβαση σχετικά με τα μέσα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών	Παρίσι (Γαλλία), 14/11/1970 UNESCO	N. 1103/1980 (ΦΕΚ 297/Α/29-12-1980)
4	Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς	Παρίσι (Γαλλία), 23/11/1972 UNESCO	N. 1126/1981 (ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981)
5	Σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης	Γρανάδα (Ισπανία), 03/10/1985 Συμβούλιο της Ευρώπης	N. 2039/1992 (ΦΕΚ 61/Α/13-04-1992)
6	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη)	Βαλέττα (Μάλτα), 16/01/1992 Συμβούλιο της Ευρώπης	N. 3378/2005 (ΦΕΚ 203/Α/19-08-2005)
7	Σύμβαση Unidroit για τα κλαπέντα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά	Ρώμη (Ιταλία), 24/06/1995 Ιταλία	N. 3348/2005 (ΦΕΚ 144/Α/23-06-2005)
8	Πρωτόκολλο II στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης	Χάγη, (Ολλανδία), 26/03/1999 UNESCO	N. 3317/2005 (ΦΕΚ 45/Α/23-02-2005)
9	Σύμβαση για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς	Παρίσι (Γαλλία), 03/11/2003 UNESCO	N. 3521/2006 (ΦΕΚ 275/Α/22-12-2006)
10	Σύμβαση για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων	Παρίσι (Γαλλία), 21/10/2005 UNESCO	N. 3520/2006 (ΦΕΚ 274/Α/22-12-2006)

Πίνακας 1: Διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας

2. Διεθνείς οργανισμοί - φορείς προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς

Πέραν όμως των Διεθνών Συμβάσεων που έχουν υπογραφεί για την προστασία εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς, έχουν συσταθεί ανά καιρούς και διάφοροι Οργανισμοί με σκοπό την περαιτέρω προστασία αλλά και την ανάδειξη των προβλημάτων που προκύπτουν.

2.1. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

Ο ΟΗΕ¹ είναι ένας διεθνής οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας μεταξύ των κρατών του κόσμου με σκοπό τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, τη συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εναρμόνιση των δράσεων των κρατών. Σημαντική θέση στο γενικό θεσμικό πλαίσιο το οποίο οικοδομείται διαχρονικά στο διεθνές σύστημα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη συνακόλουθη άσκηση πολυμερούς πολιτιστικής διπλωματίας κατέχει το θεσμικό πλαίσιο που διαχρονικά έχει συγκροτηθεί από τον ΟΗΕ.

2.2. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

Η UNESCO² είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας, ο οποίος λειτουργεί στο πλαίσιο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Σκοπός του είναι να συμβάλλει στη διατήρηση ή την αποκατάσταση της ειρήνης και της ασφάλειας μέσω της προώθησης της διεθνούς συνεργασίας στα πεδία της εκπαίδευσης, της επιστήμης και του Πολιτισμού.

Η UNESCO λειτουργεί ως ένα παγκόσμιο εργαστήριο ιδεών και διαδραματίζει ένα ρυθμιστικό ρόλο στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας θέτοντας τα πρότυπα σύναψης διεθνών συμφωνιών επί διαφόρων ζητημάτων τα οποία ανακύπτουν στις σύγχρονες κοινωνίες. Ο Οργανισμός επίσης διευθετεί την διάδοση και την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης, ενώ παράλληλα προσφέρει βοήθεια στα κράτη μέλη ώστε να αποκτήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, προκειμένου να υπηρετούν τους θεσμούς και τελικά τον άνθρωπο στις τοπικές

¹ Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945 από 51 χώρες οι οποίες δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη μέσα από τη διεθνή συνεργασία και τη συλλογική ασφάλεια (σήμερα μετρά 193 χώρες). Όταν τα κράτη γίνονται Μέλη του ΟΗΕ, συμφωνούν να αποδεχθούν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, τη διεθνή δηλαδή σύμβαση που περιγράφει τις βασικές αρχές των διεθνών σχέσεων.

² Ιδρύθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1945 και από τότε προσφέρει τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του στους τομείς αυτούς σε όλο τον πλανήτη. Η Εκπαίδευση, οι Κοινωνικές και οι Φυσικές Επιστήμες, ο Πολιτισμός και η Επικοινωνία είναι τα μέσα με τα οποία υπηρετεί τις πανανθρώπινες αξίες, με στόχο την ευημερία του ανθρώπου σε ένα ειρηνικό κόσμο.

κοινωνίες. Είναι κέντρο επικοινωνίας και συνάντησης λαών και πολιτισμών, αλλά είναι επίσης και κέντρο στο οποίο συνομολογούνται ή και τίθενται σε εφαρμογή διεθνείς συνθήκες και συμφωνίες, καταβάλλονται προσπάθειες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης, την περιφρούρηση της παγκόσμιας κληρονομιάς, υλικής και άυλης, την ενίσχυση και διάδοση της εκπαίδευσης, ιδίως σε λιγότερο ευνοημένες ζώνες του πλανήτη, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας των πολιτιστικών αγαθών κτλ. Πιο συγκεκριμένα, η UNESCO προωθεί τη διεθνή συνεργασία μεταξύ των 193 κρατών μελών και των 6 συνδεδεμένων μελών της στους τομείς της.

Στην παρούσα εργασία, εξετάζεται ο ρόλος της UNESCO στον πολιτιστικό τομέα και μάλιστα στην ανάδειξη και διατήρηση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στον τομέα του πολιτισμού και της προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, ο Οργανισμός συνεισφέρει αποτελεσματικά, αναλαμβάνοντας ενεργητικές πρωτοβουλίες τόσο σε θεσμικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Καταρχάς, λειτουργεί προληπτικά μέσα από τη σύνταξη επίσημων κειμένων με δεσμευτικό (συμφωνίες ή συμβάσεις) ή μη χαρακτήρα (συστάσεις ή δηλώσεις) για τα κράτη μέλη. Έπειτα, παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών, πολιτικών, έργων, μελετών σκοπιμότητας διευκολύνοντας με χρηματοδοτικούς πόρους για την εκτέλεση σχετικών προγραμμάτων.

2.2.1. Η αποστολή της UNESCO για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά

Όπως καταφαίνεται μέσα από το θεσμικό πλαίσιο, αλλά και την ιδρυτική πράξη του Οργανισμού ένας από τους βασικούς σκοπούς του είναι να «διατηρήσει, να προαγάγει και να διαδώσει τη γνώση εξασφαλίζοντας τη συντήρηση και την προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς σε βιβλία, έργα τέχνης και άλλα μνημεία ιστορικού ή επιστημονικού ενδιαφέροντος, και συστήνοντας στους ενδιαφερόμενους λαούς τις κατάλληλες διεθνείς συμβάσεις».

Κατ' επέκταση, η αποστολή της UNESCO στο πλαίσιο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς εστιάζει στα κάτωθι σημεία:

- Ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να υπογράψουν τις Συμβάσεις για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς

- Λειτουργεί ως μοχλός καταγραφής της εθνικής κληρονομιάς, ώστε να συμπεριληφθεί στην Παγκόσμια Λίστα Κληρονομιάς (World Heritage List)
- Επικουρεί τα κράτη-μέλη στο να συντάσσουν διοικητικά σχέδια οργάνωσης της εθνικής τους κληρονομιάς
- Είναι αρωγός στην προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς μέσω της παροχής τεχνικής βοήθειας και επαγγελματικής εκπαίδευσης
- Παρέχει επείγουσα βοήθεια για τη διαφύλαξη της παγκόσμιας κληρονομιάς σε άμεσο κίνδυνο
- Ενθαρρύνει τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στη διάσωση-συντήρηση της πολιτιστικής και φυσικής τους κληρονομιάς
- Λειτουργεί ως διάυλος επικοινωνίας μεταξύ των κρατών μελών για την ευδοκίμηση της διεθνούς συνεργασίας ως προς τη διατήρηση της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Αναμφισβήτητα, οι μεταβολές των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών και του πολιτιστικού γίνεσθαι οδήγησαν τον Οργανισμό χάριν της παγκόσμιας εμβέλειάς του στη λήψη μέτρων για την προστασία της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε κοινωνίας. Το βασικότερο εργαλείο δράσης του Οργανισμού για τη διατήρηση του πολιτιστικού πλούτου είναι αφενός η διοργάνωση διεθνών διασκέψεων και συνεδρίων με σκοπό την ενημέρωση των κρατών, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και την από κοινού προώθηση προγραμμάτων πολιτιστικής δράσης και αφετέρου η υπογραφή Διεθνών Συμβάσεων και η σύνταξη Συστάσεων και Διακηρύξεων. Τέλος, η UNESCO μέσω του Διεθνούς Ταμείου για την Προώθηση του Πολιτισμού (International Fund for the Promotion of Culture) χρηματοδοτεί αναπτυξιακά προγράμματα στον τομέα του πολιτισμού σε αναπτυσσόμενες χώρες που αποβλέπουν στην ενίσχυση των πολιτιστικών κλάδων και οργανώνει Διεθνείς Εκστρατείες για την κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας για την συντήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη σημαντικών μνημείων και χωρών σε διάφορες χώρες (Κόνσολα, 1995). Σε εξαιρετικές συνθήκες προβαίνει σε έκτακτες επεμβάσεις για τη διάσωση μνημείων από φυσικές καταστροφές ή πολεμικές επιχειρήσεις.

Έτσι, το Νοέμβριο του 1972, συντάχθηκε η Συνθήκη της UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας. Ορίζει κυρίως ότι η Επιτροπή της παγκόσμια κληρονομιάς “καθορίζει, δημοσιεύει και διανέμει” έναν κατάλογο

πολιτιστικών αγαθών που υποβάλλονται από τα κράτη-μέλη. Ο κατάλογος αυτός, που καταρτίστηκε για πρώτη φορά το 1978, εμπλουτίζεται κάθε χρόνο με νέους χώρους (ο αριθμός φτάνει τα 788 τον Ιούλιο του 2004).

2.2.2. Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στο διεθνές περιβάλλον

Το ενδιαφέρον της διεθνής κοινότητας για τα πολιτιστικά αγαθά ξεκίνησε με πρωτοβουλία της UNESCO το 1954 με την Σύμβαση της Χάγης για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης . Στο προοίμιο της Σύμβασης διακηρύσσεται ότι στόχος είναι η προστασία των πολιτιστικών αγαθών από μελλοντικές πολεμικές συγκρούσεις, οι οποίες λόγω της πολεμικής τεχνολογίας, δύνανται να απειλήσουν ανεπανόρθωτα τα πολιτιστικά αγαθά (UNESCO, 1954).

Ιδιάζον χαρακτηριστικό του κειμένου είναι πως η έννοια του πολιτιστικού αγαθού διευρύνθηκε με την προσθήκη του ιστορικού και επιστημονικού στοιχείου και συνδέθηκε με το έδαφος της χώρας στην οποία βρίσκεται. Ωστόσο, επιχειρώντας μια αξιολόγηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης διαπιστώνεται πως υπάρχει έλλειμμα ως προς την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς εν καιρώ πολέμου. Οι αιτίες που παρατηρείται αυτό βρίσκονται στις πολιτικές, στρατιωτικές και νομικές συνθήκες τις οποίες τα κράτη μέλη επικαλούνται για την αποφυγή συμμόρφωσης με τους όρους της Σύμβασης, καθώς επίσης και στην αδυναμία της UNESCO να προωθήσει με κάθε μέσο την αποτελεσματική εφαρμογή της (Κονσόλα, 1995).

Εν συνεχεία, ακολούθησαν οι δυο σημαντικότερες Συμβάσεις που έθεσαν τις νομικές βάσεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε μια προσπάθεια ενδυνάμωσης της εθνικής ταυτότητας των χωρών μέσω της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς τους. Πρώτον, της Σύμβασης των Παρισίων σχετικά με τα Μέτρα για την Απαγόρευση και Παρεμπόδιση της Παράνομης Εισαγωγής, Εξαγωγής και Μεταβίβασης της Κυριότητας των Πολιτιστικών Αγαθών (1970), η οποία αφορά στα κινητά πολιτιστικά αγαθά και στοχεύει στην καταπολέμηση της παράνομης εξαγωγής πολιτιστικών αγαθών, πρακτική που ήταν εξαιρετικά διαδεδομένη εκείνη την περίοδο (UNESCO, 1970). Δεύτερο σημαντικό σταθμό αποτελεί η Σύμβαση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972), ενός πρωτοποριακού κειμένου δεδομένου ότι ενοποιούνται νομικώς οι έννοιες του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, αναγνωρίζεται η αλληλεξάρτηση μεταξύ ανθρώπου και φύσης και γίνεται κοινός

τόπος πως οι κίνδυνοι για τα μνημεία και τα φυσικά τοπία από τις ανθρώπινες ενέργειες λαμβάνουν υπερεθνικές διαστάσεις (Κόνσολα, 1995). Αποτέλεσμα της Σύμβασης είναι η σύσταση της Διακυβερνητικής Επιτροπής και του Ταμείου Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δυο θεσμικών οργάνων που αναλαμβάνουν να καταγράψουν τον πολιτιστικό πλούτο σε δυο Καταλόγους, «τον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς» και τον «Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε Κίνδυνο». Συγκεκριμένα, η Λίστα Παγκόσμιας Κληρονομιάς περιλαμβάνει 878 περιοχές οι οποίες θεωρούνται πως έχουν μία καθολική-παγκόσμια αξία, εκ των οποίων οι 679 ιδιοκτησίες είναι πολιτιστικές, οι 175 φυσικές και οι υπόλοιπες 25 μικτές.

Στην Ελλάδα, η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς κυρώθηκε με το Ν.1126/1981 και στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO έχουν εγγραφεί έως σήμερα 17 μνημεία και τοποθεσίες τα οποία απεικονίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Εικόνα 1: Ελληνικά μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Στη συνέχεια, με την έλευση της νέας χιλιετίας (2001) υπογράφηκε η Σύμβαση για την Προστασία της Ενάλιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, δηλαδή των ναυαγίων και βυθισμένων ερειπίων σε κίνδυνο από καταστροφές. Η UNESCO έκρινε επιτακτική την ανάγκη να μεριμνήσει για την υποθαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά, εφόσον οι σύγχρονες τεχνικές κατάδυσης διευκολύνουν την εκμετάλλευσή της από επίδοξους αρχαιοκάπηλους. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει και στη Σύμβαση για τη Διατήρηση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2003), καθώς πρόκειται για ζήτημα με το οποίο η διεθνής κοινότητα ασχολήθηκε μόλις στο ξεκίνημα της νέας χιλιετίας. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της προστασίας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, η UNESCO έχει ως στόχο τον εντοπισμό, την καταγραφή, τη διαφύλαξη και την προβολή στοιχείων κάθε κράτους που αποτελούν δείγμα παγκόσμιας άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τέλος, η Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας στις Πολιτιστικές Εκφράσεις (2005) αποτελεί την πιο πρόσφατη προσπάθεια του Οργανισμού για τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας μεταξύ των κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, η UNESCO ενθαρρύνει την διαφορετικότητα και την σύγχρονη δημιουργία στα κράτη, που επωφελούνται από τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την διεθνή αγορά μέσω της ενίσχυσης των τοπικών αγορών και της παροχής επενδυτικών κεφαλαίων σε αυτές διασφαλίζοντας παράλληλα το σεβασμό και την αξιοπρέπεια των πολιτισμών τους. Εν κατακλείδι, επισημαίνεται πως με βάση το διεθνές δίκαιο, οι προαναφερθείσες διεθνείς συμβάσεις δεσμεύουν νομικά, και επιφέρουν συνέπειες σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων από τις οποίες απορρέουν, μόνο για τις χώρες που τις επικυρώνουν. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, δημιουργούν ηθική δέσμευση για όλες τις χώρες και επισημαίνουν την αξία της διεθνούς προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.2.3. Η Ελληνική Εθνική επιτροπή για την UNESCO

Στη χώρα μας, η Ελληνική Εθνική Επιτροπή (ΕΕΕ) για την UNESCO προώθησε τη δημιουργία των δικτύων πόλεων της UNESCO σε συνεργασία με τα Εθνικά Κοινοβούλια, τους Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς, τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς των κρατών μελών. Έως σήμερα, λειτουργούν δυο δίκτυα πόλεων: α) το δίκτυο δημιουργικών πόλεων με έμφαση στην προαγωγή των τεχνών και του πολιτισμού και β) ο διεθνής συνασπισμός πόλεων κατά του ρατσισμού που δραστηριοποιείται για την καταπολέμηση των διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της περιθωριοποίησης. Επιπροσθέτως, προχώρησε στην πρωτοβουλία ίδρυσης του «Δικτύου Ολυμπιακών Πόλεων» ανάμεσα στο δήμο Αρχαίας Ολυμπίας και στις πόλεις που έχουν διοργανώσει Ολυμπιακούς Αγώνες. Ο στόχος είναι μέσα από τη δικτύωση των ολυμπιακών πόλεων να αξιοποιηθεί το ολυμπιακό απόθεμα με αμοιβαία οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Τέλος, ανέδειξε τη σημασία διατήρησης του «πολιτιστικού τοπίου» για την πολιτιστική κληρονομιά στο πλαίσιο καθιέρωσης του διεθνούς βραβείου «ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ» διοργανώνοντας φωτογραφικές εκθέσεις για την ευαισθητοποίηση των πολιτών. Αναγνωρίζοντας ακόμη την αλληλοεπίδραση ανάμεσα στον πολιτισμό και τον τουρισμό, η ΕΕΕ έθεσε υπό την αιγίδα της τα Βιωματικά και Πολιτιστικά Οδοιπορικά GEO ROUTES & AEGEAN ROUTES, για την ανάδειξη της φυσικής ομορφιάς της χώρας.

2.3. Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (International Council of Museums – ICOM)

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1946 και αποτελεί μια μη κυβερνητική οργάνωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Το ICOM είναι η διεθνής οργάνωση των μουσείων και των επαγγελματιών που σχετίζονται με αυτά και έχει ένα ευρύτατο πεδίο δράσεων. Βασικός στόχος του είναι η διατήρηση και η συνέχιση της παγκόσμιας υλικής και άυλης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με τρόπο ενεργό, ώστε να διαχέεται αυτή στην κοινωνία. Από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες του είναι η καθιέρωση του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων την 18^η Μαΐου. Βασικό αντικείμενο του είναι η ανάπτυξη και η διαχείριση των μουσείων σε διεθνές επίπεδο και η προώθηση της μουσειολογίας. Το συμβούλιο διοργανώνει μεγάλο αριθμό συνεδρίων και άλλων δραστηριοτήτων, συντάσσει μελέτες και παρέχει τεχνογνωσία σε πολλά ζητήματα. Όσον αφορά την δράση του συμπληρώνεται και αλληλεπιδρά με δράσεις που επεκτείνονται σε ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο προσφέροντας τεχνογνωσία και ενεργοποιώντας ένα διεθνές δίκτυο επιτροπών.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM ιδρύθηκε το 1983 και στεγάζεται σε ένα διατηρητέο κτήριο. Σήμερα αριθμεί 500 περίπου μέλη - άτομα και φορείς. Διοικείται από πενταμελές εκλεγμένο Διοικητικό Συμβούλιο, που η θητεία του είναι διετής. Πρώτιστο μέλημα του Ελληνικού Τμήματος ήταν , η οργάνωση σεμιναρίων, επιστημονικών συναντήσεων και διεθνών συνεδρίων, η έκδοση στα ελληνικά βασικών εγχειριδίων, η δημιουργία βιβλιοθήκης και αρχείου και γενικότερα η ανάπτυξη των διαφόρων τομέων της μουσειολογίας. Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM συνεργάζεται με Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού, καθώς και με άλλους φορείς και ιδρύματα.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας του με τις Εθνικές και Διεθνείς Επιτροπές του ICOM, το Ελληνικό Τμήμα οργανώνει συμπόσια, διεθνή συνέδρια και επιστημονικές συναντήσεις. Ειδικότερα το 1984 οργάνωσε διεθνές συνέδριο διασυνοριακού χαρακτήρα, με τη συμμετοχή της Κύπρου και της Γιουγκοσλαβίας, με θέμα "Το Μουσείο στη σύγχρονη κοινωνία". Στη συνέχεια ανέλαβε τη διοργάνωση στην Ελλάδα των ετήσιων συναντήσεων πολλών Διεθνών Επιτροπών. Οι συναντήσεις αυτές αφορούσαν την Αρχιτεκτονική των Μουσείων (1985), τα Μουσεία Αρχαιολογίας και Ιστορίας (1987, 1997 και 2015), τη Μουσειοπαιδαγωγική (1988), τη Μουσειακή Τεκμηρίωση (1990 και 2008), τη Μουσειολογία (1993), τη Συντήρηση Εικόνων (1995 και 2006), τα Περιφερειακά Μουσεία (1999), την Ασφάλεια των Μουσείων (2000), τη

Συντήρηση αντικειμένων από δέρμα και ύφασμα (2004), τα Εθνογραφικά Μουσεία (2005), τα Οπτικοακουστικά Μέσα και τις Νέες Τεχνολογίες (2006), τα Μουσεία Καλών Τεχνών (2008).

2.4. Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (International Council of Monuments and Sites – ICOMOS)

Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών είναι μια παγκόσμια μη κυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1965, με απόφαση του ιστορικού Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών της Προστασίας, με αποκλειστικό αντικείμενο την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Απαρτίζεται από ειδικευμένους επιστήμονες και τεχνικούς και έχει ως σκοπό την προώθηση της θεωρίας της μεθοδολογίας, της τεχνολογίας και της ενημέρωσης για την προστασία και την ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και τοποθεσιών των χωρών του κόσμου.

Η λειτουργία του βασίζεται στις αρχές του Διεθνούς Χάρτη (Χάρτης της Βενετίας, 1964) για τη διατήρηση και αποκατάσταση Μνημείων και Τοπίων. Το ICOMOS έχει μέλη ειδικούς επιστήμονες από όλο τον κόσμο και δραστηριοποιείται σε 104 χώρες στις 5 ηπείρους και είναι ο τεχνικός σύμβουλος της σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Είναι συνδεδεμένο με την UNESCO και λειτουργεί συμβουλευτικά προς την Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς για την εφαρμογή των Συμβάσεων της UNESCO που σχετίζονται με την παγκόσμια, την ενάλια και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και με την προστασία τους σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης. Με αυτήν την ιδιότητά του, εξετάζει τις προτάσεις των χωρών-μελών της UNESCO για την εγγραφή εθνικών μνημείων στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Φυσικής και Πολιτιστικής) ενώ παράλληλα με 21 Διεθνείς Ειδικές Επιστημονικές Επιτροπές μελετά εξειδικευμένα θέματα όπως: Το CIAV (για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική), το CIVVIH (για την προστασία ιστορικών πόλεων και οικισμών) κλπ. Στο έργο του περιλαμβάνονται ακόμη η διοργάνωση συνεδρίων και διαβουλεύσεων, η σύνταξη και έκδοση εξειδικευμένων μελετών, η παροχή τεχνογνωσίας και εξειδικευμένης κατάρτισης για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ διαθέτει και σημαντική βιβλιοθήκη με πολύτιμο αρχειακό υλικό.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOMOS ιδρύθηκε το 1972, αρχικά ως Επιστημονική Επιτροπή του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας (ΤΕΕ). Από το 1992 συνεχίζει τη δράση του ως

ανεξάρτητο και αναγνωρισμένο επιστημονικό σωματείο. Σήμερα έχει 200 περίπου μέλη και διοικείται από 18μελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται ανά τριετία.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOMOS δηλώνει έντονα την παρουσία του, συμβάλλοντας στη διάσωση και την προστασία πολιτιστικών αγαθών, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στον διεθνή χώρο. Για την προώθηση των στόχων του συντάσσει και εκδίδει ενημερωτικό δελτίο (3-4 τεύχη το χρόνο) με τις προτάσεις του στα θέματα προστασίας μνημείων, τις δραστηριότητες του καθώς και με τις σχετικές ειδήσεις από το διεθνή χώρο. Σε διεθνές επίπεδο δραστηριοποιείται κυρίως στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και στη λεκάνη της Μεσογείου, προωθώντας τις διμερείς συνεργασίες του. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δώσει στη διάσωση των μνημείων της Βαλκανικής, που κινδυνεύουν από πολέμους ή από φυσικά φαινόμενα, όπως είναι οι σεισμοί.

Το Ελληνικό ICOMOS βραβεύτηκε το έτος 1999 με το βραβείο Αμντί Ιπεκτσι για την συνεισφορά του στην Ελληνοτουρκική προσέγγιση, μαζί με το Τουρκικό Τμήμα ICOMOS, με το οποίο συνεργάζεται στενά για τη διάσωση μνημείων που κινδυνεύουν στις δυο χώρες.

Τον Απρίλιο του 2000 βραβεύτηκε από τους δημοσιογράφους της EPA στο πρόσωπο του προέδρου του Νίκου Αγριαντώνη, για την προσφορά στη διάσωση της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, προκειμένου μαζί με άλλους μη κυβερνητικούς οργανισμούς να αποτελέσει μέλος της “Κυβέρνησης των Μη Κυβερνητικών”.

2.5. Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property - ICCROM)

Το Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών ιδρύθηκε το 1959 με έδρα τη Ρώμη και σήμερα αριθμεί 133 κράτη-μέλη. Στόχος του είναι η ποιοτική συντήρηση και προστασία των κινητών και ακίνητων πολιτιστικών αγαθών και η ευαισθητοποίηση του κοινού για την σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσα από την οργάνωση συνεδρίων/ σεμιναρίων και την ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και υλικού, οργανώνει και δραστηριότητες κατάρτισης σε διάφορα μέρη του κόσμου για τη μελέτη και τη διάδοση της γνώσης για την προστασία και τη συντήρηση πολιτιστικών αγαθών.

2.6. Οργανισμός Πόλεων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Organization of World Heritage Cities - OWHC)

Ο Οργανισμός Πόλεων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς ιδρύθηκε το 1993 στο Καναδά. Αποτελείται από 250 πόλεις στις οποίες βρίσκονται μνημεία που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και οι οποίες εκπροσωπούνται από τους δημάρχους τους. Σκοπός του είναι η εφαρμογή των όρων της Σύμβασης Παγκόσμιας Κληρονομιάς και του Διεθνούς Χάρτη για την προστασία των Ιστορικών Πόλεων. Για το σκοπό αυτό ενθαρρύνεται η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας σε θέματα συντήρησης και διαχείρισης των πολιτιστικών αγαθών, ενώ παράλληλα μέσα από διασκέψεις, συνέδρια και σεμινάρια που οργανώνει αποτελεί έναν χώρο εκδήλωσης αλληλεγγύης μεταξύ των πόλεων μελών υπέρ των κοινών στόχων. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην παροχή μαζί με άλλου παρόμοιους οργανισμούς βοήθειας σε πόλεις που βρίσκονται σε αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των πληθυσμών έναντι της πολιτιστικής κληρονομιάς και της προστασίας της.

3. Το Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Σήμερα, ο κεντρικός φορέας της χώρας είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, όπως συστήθηκε με το Π.Δ. 24 «Σύσταση και μετονομασία Υπουργείων, μεταφορά της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων», το οποίο όπως περιγράφεται στο Π.Δ. 104 «Οργανισμός Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού» (άρθρο 1) έχει ως βασική αποστολή την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, τη διάσωση, την προστασία, την ανάδειξη και την προβολή του συνόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς (υλικής και άυλης, κινητής και ακίνητης), την υποστήριξη και ανάπτυξη της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας. Αποβλέπει επίσης στη διάχυση των πολιτιστικών προϊόντων μεταξύ των πολιτών, στην παγκόσμια προβολή του Ελληνικού πολιτισμού και στην ενθάρρυνση των διεθνών συνεργασιών για θέματα διαχείρισης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, η πολιτιστική κληρονομιά έχει γίνει αντικείμενο προστασίας πολλών νομοθετημάτων. Τα βασικά νομοθετικά κείμενα που συγκρότησαν αρχικά τον πυρήνα προστασίας της ήταν ο Ν. 5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων» και ο Ν. 1469/1950 «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης

μεταγενέστερων του 1830» οι οποίοι συνέβαλαν αποφασιστικά στη διαφύλαξη ικανού μέρους της ΠΚ.

Η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς εισέρχεται μεταγενέστερα στο δίκαιο, καθώς στο Ν.360/76, άρθρο 1 παρ. 6 συναντάται ο όρος «πολιτιστικό περιβάλλον» το οποίο ορίζεται ως «τα ανθρωπογενή στοιχεία πολιτισμού και χαρακτηριστικά, όπως διαμορφώθηκαν από την παρέμβαση και τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, περιλαμβανομένων των ιστορικών χώρων και της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής εν γένει κληρονομιάς της χώρας».

Φυσικά η νομοθεσία που αναφέρεται εξ ολοκλήρου για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι ο Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτικής Κληρονομιάς». Ειδικότερα, στα άρθρα 1 και 2, προσδιορίζεται η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς που περιλαμβάνει τα πολιτιστικά αγαθά (μνημεία, ακίνητα και κινητά, αρχαιολογικούς χώρους), τα άυλα πολιτιστικά αγαθά καθώς και τους ιστορικούς τόπους δηλαδή εδαφικές, θαλάσσιες, λιμναίες ή ποτάμιες εκτάσεις που αποτέλεσαν το χώρο ιστορικών ή μυθικών γεγονότων. Στο Ν. 3028/02 ορίζεται ρητά ότι η προστασία των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και των ιστορικών τόπων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και αποτελεί προτεραιότητα οποιουδήποτε επιπέδου χωροταξικού, αναπτυξιακού, περιβαλλοντικού και πολεοδομικού σχεδιασμού ή σχεδίων ισοδύναμου αποτελέσματος ή υποκατάστατων τους.

Η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της περιβαλλοντικής δανειοδότησης των έργων και δραστηριοτήτων που υπάγονται στη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με το Ν. 1650/86 και την ΚΥΑ 69269/1990.

Σημαντική τομή στο συγκεκριμένο νόμο αποτελεί η εισαγωγή διατάξεων για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών από την αρχαιοκαπηλία, που αντιμετωπίζεται ως ποινικό αδίκημα. Η αρχαιοκαπηλία, συνιστά οργανωμένο έγκλημα με διεθνείς διαστάσεις για την καταπολέμηση του οποίου η διεθνής κοινότητα έχει υπογράψει συμβάσεις προκειμένου να απαγορεύσει, και να παρεμποδίσει την παράνομη εισαγωγή, εξαγωγή και μεταβίβαση της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών. Έτσι, η κρισιμότητα της καίριας αντιμετώπισης του ζητήματος οδήγησε καταρχάς την Ελλάδα στην επικύρωση της Σύμβασης της UNESCO του 1970 με το Ν. 1103/1980 και το Ν. 3348/2005 «Κύρωση της Σύμβασης Unidroit για τα κλαπέντα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά» ο οποίος εστιάζει κυρίως στην απόδοση

και στην επιστροφή των κλαπέντων πολιτιστικών αγαθών που απομακρύνθηκαν από το έδαφος Συμβαλλόμενου Κράτους κατά παράβαση δικαίου.

Αξίζει ακόμη να σημειωθεί πως το βασικό ρόλο προστασίας των πολιτιστικών αγαθών τον επωμίζεται η πολιτεία, αλλά συμμετέχουν επίσης και φορείς όπως οι ΟΤΑ, ΝΠΔΔ, εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, ΝΠΙΔ, ιδρύματα, σωματεία, καθώς και αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες. Σαφώς, το νομικό πλαίσιο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν εξαντλείται στις διατάξεις των προαναφερθέντων νόμων, αλλά διαχέεται επίσης σε υπουργικές αποφάσεις, νομολογία δικαστηρίων, που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, την πολεοδομική νομοθεσία, και τον τουρισμό.

4. Θεωρητικά για Πολιτιστικές διαδρομές

Έχοντας ήδη εξετάσει το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο το οποίο διασφαλίζει σε Κράτη, κοινωνίες και πολίτες τόσο για την κατανόηση της σπουδαιότητας της πολιτιστικής τους κληρονομιάς όσο και για τη διαφύλαξη και ανάδειξή της, είναι πλέον σημαντικό στο να αναφερθούμε στις πολιτιστικές διαδρομές. Τι εννοούμε με τον όρο αλλά και πως μπορούμε να οργανώσουμε μία πολιτιστική διαδρομή άρτια και ικανή να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Η οριοθέτηση λοιπόν μιας πολιτιστικής διαδρομής ή η συγκρότηση μιας μεθοδολογίας σχεδιασμού της είναι μια επιλεκτική διαδικασία, για την ολοκλήρωση της οποίας απαιτείται θεωρία, στοχοθέτηση, γνώση – μελέτη του αντικειμένου και παρατήρηση ως δημιουργική διαδικασία παραγωγής του επιδιωκόμενου αποτελέσματος.

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι μια ειδική μορφή τουρισμού που κατατάσσεται τυπολογικά στις ήπιες ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Βασική επιδίωξη του είναι η προβολή χαρακτηριστικών του τοπικού πολιτισμού μιας περιοχής. Οι πολιτιστικές διαδρομές αποτελούν ένα από τα πιο διαδεδομένα διαχειριστικά εργαλεία ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού και προσδιορίζουν μία προκαθορισμένη πορεία (επίσκεψη) σε μνημεία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα σε ένα καθορισμένο θεματικό, ιστορικό ή εννοιολογικό πλαίσιο.

Η θεματική του κειμένου μιας πολιτιστικής διαδρομής αφορά στο περιεχόμενό της και σχετίζεται με τη μελέτη της ιστορίας και της αρχαιολογίας ενός τόπου, με την κατανόηση του πολιτισμού του ως διαδικασίας στο ιστορικό γίνεσθαι, με τον προσδιορισμό του περιεχομένου της πολιτιστικής διαδρομής και την επιλογή χωροθέτησης των «σημείων». Η χωροθέτησή τους

πρέπει να γίνεται βάσει όχι μόνο πολιτιστικών αλλά και διαχειριστικών κριτηρίων τουριστικού σχεδιασμού.

Η ερμηνεία της πολιτιστικής κληρονομιάς θα πρέπει να καθοδηγείται από τρεις παράγοντες: τη γνώση της αγοράς στόχου, τον τουριστικό σχεδιασμό και τη συστηματική αξιολόγησή της.

Η βασική τυπολογία του πολιτιστικού επισκέπτη, με βάση το κίνητρο της μόρφωσης, διακρίνει δύο τύπους: "τους συνηθισμένους επισκέπτες πολιτιστικών πόρων" και τους "ειδικούς πολιτιστικούς επισκέπτες" ή "πολιτιστικά παρακινημένους επισκέπτες". Η διάκριση αυτή είναι γενική και μπορεί να εμπλουτιστεί σε σχέση με άλλα ειδικά κριτήρια, όπως ο τόπος προέλευσης, ο τύπος του ταξιδιού, ο τύπος οργάνωσής του, το κίνητρο της δραστηριότητας, τον άνθρωπο δέκτη και τον άνθρωπο αποδέκτη.

Ο σχεδιασμός πολιτιστικών διαδρομών οφείλει να λαμβάνει υπόψη και να ενεργοποιεί την τοπική κοινωνία και τις παραγωγικές της διαδικασίες. Ένα οργανωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης μιας περιοχής θα πρέπει να συμβάλλει στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τοπικούς φορείς για τη διατήρηση του τοπικού πολιτισμού και την ενίσχυση της προστασίας της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς.

Η ένταξη της πολιτιστικής διαδρομής στον τουριστικό σχεδιασμό και η συνεχής αξιολόγησή της εξασφαλίζει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως είναι η προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και η προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής.

Η διαμόρφωση ενός πλέγματος διαδρομών εναλλακτικών ή ειδικών δραστηριοτήτων εξασφαλίζει την εποχικότητα της τουριστικής κίνησης, τον έλεγχο εισροής των επισκεπτών, και κατ' επέκταση τον έλεγχο της φέρουσας ικανότητας της περιοχής. Το πλέγμα των διαδρομών αποτελεί μία "δομική κατασκευή", που συνδέει ένα ευρύ φάσμα περιοχών και πολιτιστικών πόρων με διαφορετικές λειτουργίες στον τουριστικό τομέα. Το πρόγραμμα των διαδρομών διαμορφώθηκε μετά από αναλυτική επεξεργασία των στοιχείων που τις απαρτίζουν και ερμηνεύει το πολιτιστικό τοπίο. Οι βασικοί άξονες της διαχείρισης είναι: η "εναλλακτική πολιτική διασποράς" της τουριστικής ζήτησης, ο επιμερισμός του τουριστικού προϊόντος και ο προσδιορισμός του ως προς την αγορά.

Διακρίνουμε δύο πλέγματα διαδρομών. Ένα πρώτο πλέγμα διαδρομών καταμερισμού των τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες ακολουθούν τους βασικούς οδικούς άξονες και καταλήγουν στα διάσπαρτα κέντρα της περιφέρειας, αλλά και σε νέους πυρήνες τουριστικής ανάπτυξης. Ένα δεύτερο πλέγμα διαδρομών επιμερισμού της τουριστικής ζήτησης προωθεί τις ήπιες μορφές τουρισμού και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία κάθε νομού της περιφέρειας και συμβάλλει στην ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών στον τομέα αυτόν. Οι διαδρομές αυτές αναδεικνύουν νέους πυρήνες ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιφέρεια (πολιτιστικού, θρησκευτικού, συνεδριακού, ιαματικού, ορειβατικού και άλλων ειδικών μορφών).

Η ερμηνευτική διαδικασία των προτεινόμενων πολιτιστικών διαδρομών περιορίζεται στη σκιαγράφηση των βασικών ερμηνευτικών αξόνων, οι οποίοι τις διαμόρφωσαν. Το πλέγμα των διαδρομών στοχεύει στην αποκάλυψη και ανάδειξη των ποικίλων φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Οι διαδρομές αναδεικνύουν και ερμηνεύουν τον πλούτο και την ποικιλία των μύθων της αρχαίας Ελλάδας που συνδέονται με αυτήν, την ιερότητα και τη σπουδαιότητα του τοπίου, σημαντικά ιστορικά γεγονότα, ποικίλα πολιτιστικά αναπτύγματα ή πρόσωπα που κατάγονται ή έδρασαν σε αυτήν. Επιπλέον παρουσιάζουν και αξιοποιούν το πλούσιο φυσικό τοπίο, τις ιδιαιτερότητές του και τον τοπικό πολιτισμό. Στην τελική διαμόρφωσή τους συνέβαλε και ο προσδιορισμός τους προς την αγορά-στόχο και προς την τυπολογία των τουριστών με ειδικό πολιτιστικό κίνητρο, όπως η βιομηχανική κληρονομιά, ο εκκλησιαστικός πολιτισμός ή τα μνημεία της φύσης. Οι διαδρομές μπορούν να συνδέουν θέσεις, γεγονότα και πρόσωπα από την ιστορία.

Οι οικοτουριστικές διαδρομές με τίτλο "Πράσινα μονοπάτια" προσφέρουν ποικίλες δραστηριότητες κοντά στη φύση: ορειβασία, περιήγηση, trekking κ.α. Τέλος, το πλέγμα των διαδρομών ερμηνεύει τόσο την πλούσια αρχαία και νεότερη μνημειακή κληρονομιά, όσο και το φυσικό και πολιτισμικό τοπίο.

4.1. Συμβούλιο της Ευρώπης (The Council of Europe)

Εν συνεχεία θα δούμε κάποιους οργανισμούς οι οποίοι με τις δράσεις τους για την προάσπιση της πολιτιστικής κληρονομιάς υλοποιούν πολιτιστικές διαδρομές με σκοπό την τόνωση της γνώσης αλλά και της τουριστικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας.

Ένας από τους οργανισμούς αυτούς είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης³ (ΣτΕ). Εδρεύει στο Στρασβούργο και είναι ο παλαιότερος ευρωπαϊκός πολιτικός οργανισμός. Αποτελεί τον κορυφαίο ευρωπαϊκό οργανισμό με αποστολή την επεξεργασία και υιοθέτηση κανόνων και προτύπων και την παρακολούθηση τήρησής των, επί τη βάση κοινών αξιών Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Δημοκρατίας, και Κράτους Δικαίου. Κορυφαίο νομικό κείμενο όπου εδράζονται αυτές οι αξίες αποτελεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου – ΕΣΔΑ (European Convention of Human Rights-ECHR), την οποία συνυπογράφουν τα 47 κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων τα 28 κράτη-μέλη της ΕΕ.

Στον τομέα του πολιτισμού, ασχολήθηκε ιδιαίτερα με θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς θεωρώντας τον πολιτιστικό τουρισμό μέσο ανάδειξης και διάδοσης της Ευρωπαϊκής κληρονομιάς.

Το πρόγραμμα Πολιτιστικών Διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε το 1987 με σκοπό να αναδείξει, μέσα από ένα ταξίδι στο χώρο και στο χρόνο, τους τρόπους με τους οποίους η πολιτιστική κληρονομιά των διαφόρων χωρών και πολιτισμών της Ευρώπης συμβάλλει στην κοινή ευρωπαϊκή υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Οι πιστοποιημένες Πολιτιστικές Διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης εφαρμόζουν στην πράξη τις θεμελιώδεις αρχές του Οργανισμού: ανθρώπινα δικαιώματα, πολιτιστική δημοκρατία, πολιτιστική πολυμορφία και ταυτότητα, διάλογος, αμοιβαίες ανταλλαγές και πολιτιστικός πλούτος πέρα από σύνορα, δια μέσου των αιώνων.

Οι πολιτιστικές διαδρομές πρέπει να διασχίζουν περισσότερες από μία χώρα ή περιφέρεια και να οργανώνονται με βάση θεματικές των οποίων το ιστορικό, καλλιτεχνικό ή κοινωνικό ενδιαφέρον να είναι καθαρά Ευρωπαϊκό. Η βασική ιδέα εστίαζε στο γεγονός πως οι τοποθεσίες και τα μνημεία δεν πρέπει να αναγνωρίζονται ως μεμονωμένες στιγμές πολιτισμού, αλλά συνδέονται μεταξύ τους δημιουργώντας ενότητες, οι οποίες υπερβαίνουν τα σημερινά κρατικά σύνορα και που μοιράζονται οι λαοί κατά την ιστορική διάρκεια.

³ Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 στο Λονδίνου (Συνθήκη Λονδίνου) με στόχο την «επίτευξη στενότερης ενότητας μεταξύ των μελών του, ώστε να διαφυλαχθούν και να προωθηθούν τα κοινά ιδεώδη και οι αρχές και να ευνοηθεί η οικονομικής και κοινωνικής πρόοδος τους μέσα από τη συνεργασία σε οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, επιστημονικά, νομικά και διοικητικά ζητήματα και τη διατήρηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών». Κύριος στόχος του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη του.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης με πρωτοβουλία, που ανέλαβε το 1984 ως το 1987, ξεκινά την ιστορία των πολιτιστικών διαδρομών με στόχους καθαρά πολιτιστικούς και πολιτικούς. Η πρωτοβουλία γνώρισε επιτυχία και σήμερα το πρόγραμμα «Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Διαδρομές» αποτελείται από 29 πιστοποιημένες διαδρομές που καλύπτουν 70 χώρες. Οι σημαντικότερες χώρες στο δίκτυο αυτό είναι η Γαλλία, που φιλοξενεί το 10,4%, η Ιταλία με 9,7%, η Ισπανία με 8,4%, η Πορτογαλία με 5,8%, ενώ η Ελλάδα που διαθέτει κάτω του 2,6% των συγκεκριμένων διαδρομών θεωρείται ως χώρα με αναξιοποίητο δυναμικό πολιτιστικών διαδρομών.

Η πρώτη πιστοποιημένη "Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης" το 1987 είναι το Santiago de Compostela, όπου πρόκειται για δίκτυο Προσκυνηματικών Διαδρομών.

Το Camino de Santiago είναι ένα μεγάλο δίκτυο αρχαίων προσκυνηματικών διαδρομών που εκτείνεται σε όλη την Ευρώπη και συναντώνται στον τάφο του Αγίου Ιακώβου (Σαντιάγο στα ισπανικά) στο Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα στη βορειοδυτική Ισπανία.

Ο θρύλος θεωρεί ότι τα λείψανα του Αγίου Ιακώβου μεταφέρθηκαν με βάρκα από την Ιερουσαλήμ στη βόρεια Ισπανία, όπου θάφτηκε στην πόλη Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα. Από την ανακάλυψη του υποτιθέμενου τάφου του αγίου τον 9^ο αιώνα, ο δρόμος του Αγίου Ιακώβου έγινε ένα από τα σημαντικότερα χριστιανικά προσκυνήματα κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα.

Ως αποτέλεσμα αυτού του προσκυνήματος δημιουργήθηκε μια πλούσια κληρονομιά. Η απτή κληρονομιά, όπως οι τόποι λατρείας, τα νοσοκομεία, τα καταλύματα, οι γέφυρες, καθώς και η μη απτή κληρονομιά με τη μορφή μύθων, θρύλων και τραγουδιών είναι παρόντες κατά μήκος των διαδρομών του Σαντιάγο και μπορούν να απολαύσουν ο ταξιδιώτης.

Κάθε χρόνο, εκατοντάδες χιλιάδες ταξιδιώτες έφτασαν στο Σαντιάγκο ντε Κομποστέλα. Δεδομένου ότι υπάρχουν ατελείωτες αριθμοί υποκαταστημάτων στη διαδρομή, είναι κοινό να αρχίσετε το ταξίδι κυριολεκτικά από το κατώφλι κάποιου. Τα περισσότερα ταξίδια με τα πόδια, μερικά με ποδήλατο, και λίγα ταξίδια με άλογο ή γαϊδουράκι, όπως κάνανε μερικοί από τους μεσαιωνικούς ομολόγους τους. Αυτή η αρχαία διαδρομή παρέχει μια έντονη ανθρώπινη εμπειρία, δημιουργώντας μια αίσθηση αδελφότητας μεταξύ των ταξιδιωτών και μια ισχυρή σύνδεση με τη γη.

Για αιώνες, οι προσκυνητές θα μπορούσαν να ανακαλύψουν νέες παραδόσεις, γλώσσες και τρόπους ζωής και να επιστρέψουν στην πατρίδα τους με ένα πλούσιο πολιτιστικό υπόβαθρο που ήταν σπάνιο σε μια εποχή που τα ταξίδια μεγάλων αποστάσεων εκθέτουν τον ταξιδιώτη σε σημαντικό κίνδυνο. Έτσι οι διαδρομές του Σαντιάγκο χρησιμεύουν τόσο ως σύμβολο, που αντικατοπτρίζει πάντα χίλια χρόνια ευρωπαϊκής ιστορίας, και ως πρότυπο πολιτιστικής συνεργασίας για την Ευρώπη στο σύνολό της.

Για την στρατηγική προώθησης της πολιτιστικής διαδρομής Camino de Santiago δημιουργήθηκε ένα Ευρωπαϊκό έργο, το Loci Iacobi project, που στοχεύει να προωθήσει και να δώσει μεγαλύτερη προβολή στους δρόμους του Σαντιάγκο στην Ευρώπη, χρησιμοποιώντας περιεχόμενο και τεχνολογίες επαυξημένης πραγματικότητας, εικονικές περιηγήσεις, βίντεο 360, ηχητική εμβάθυνση και αφήγηση που θα καταστήσει πιο συμπεστικές και πρακτικές τις πληροφορίες που προσφέρονται στους προσκυνητές, καθώς και στους πιθανούς τουρίστες και άλλους τουριστικούς πράκτορες κατά μήκος των οδών του Σαντιάγκο στην Ευρώπη και στους τόπους κληρονομιάς της UNESCO.

Η ανάπτυξη της πολιτιστικής αυτής διαδρομής ως Ευρωπαϊκό τουριστικό αγαθό και η εδραίωση της ως η πρώτη Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Διαδρομή μέσα από την δημιουργία και την προώθηση νέου τουριστικού περιεχομένου υψηλής προστιθέμενης αξίας για τουρίστες και μέσω της εισαγωγής νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας με στόχο την ‘κατανάλωση’.

Στόχοι του προγράμματος αυτού :

- Η έρευνα, η προώθηση και ο τουρισμός και η πολιτισμική δυναμική που συνδέεται με το Camino de Santiago στις περιοχές εταίρους του έργου ως πολιτιστική διαδρομή υψηλής ιστορικής αξίας
- Ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση του Camino de Santiago

Το πεδίο εφαρμογής της συνεργασίας ορίζεται με ακρίβεια σε σχέση με τη διαχείριση των τουριστικών ροών και της διαχείρισης και της διαχείρισης των τουριστικών περιοχών και των δύο υλικών και άυλων πολιτιστικών πόρων.

Επιδιώκει να ενισχύσει τον πολιτισμό, την κληρονομιά και τους πόρους της γης που συνδέονται με τα προσκυνήματα στην Κομποστέλα, και ιδίως για την ενίσχυση της ταυτότητας Camino de Santiago, όχι μόνο ως μια ευρωπαϊκή πολιτιστική έκφραση, αλλά και ως ένα στοιχείο

της συνοχής μεταξύ των διακρατικών κοινοτήτων, έτσι ώστε να αναγνωρίζονται ως ισότιμοι, ευνοώντας την ικανότητά τους να δράσουν από κοινού.

Η έρευνα και η προώθηση του Camino de Santiago στη Γαλλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία θα βελτιώσει τις προοπτικές του τουριστικού τομέα στις περιοχές εταίρους. Η διάχυση και διερεύνηση της διαδρομής στα εδάφη του έργου θα λειτουργήσει ως ένα τουριστικό αξιοθέατο που θα οδηγήσει σε διαφοροποίηση της ίδιας της τοπικής οικονομίας, ευνοώντας την εμφάνιση των εταιριών στον τομέα του τουρισμού και την αναζωογόνηση των υφιστάμενων.

Σε ολόκληρο το χώρο συνεργασίας, οι συνέργειες βασίζονται σε δύο τομείς: πρώτον, τη δυνατότητα μάθησης για το πώς να αντιμετωπίσουμε κοινά προβλήματα σε σχέση με την τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη του Δρόμου. Στο έργο αυτό, οι εμπειρίες κάθε περιοχής αξιοποιούνται από τα υπόλοιπα. Δεύτερον, βασίζονται στη δυνατότητα να μοιράζονται τους επισκέπτες με κοινά ενδιαφέροντα, είτε πρόκειται για πολιτιστική φύση, για φύση είτε για αυστηρά θρησκευτικό τουρισμό. Σε περιφερειακό επίπεδο, η συνέργεια προέρχεται από την αύξηση της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων υποδομών, καθώς συμβάλλουν στην αξιοποίηση μιας περιοχής μεγαλύτερης διάστασης και πολιτιστικού πλούτου. Λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων τοπικών αρχών και των περιφερειακών αρχών.

Ομοίως, το πρόγραμμα ανταποκρίνεται στην ανάγκη να υποστηριχθεί η αναγκαία τη διαφοροποίηση της οικονομίας με την αξιοποίηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων για να προσφέρει ένα μοναδικό τουριστικό προϊόν: το Camino de Santiago στην Πορτογαλία και τη Γαλλία ως μια σύνδεση μεταξύ των λαών, ιδιαίτερα εκείνων της SUDOE εδάφους. Με αυτή την έννοια, το έργο προάγει την μεγαλύτερη εξωτερική προβολή της δράσης, δημιουργώντας συνέργειες στην ικανότητα να προσελκύσει επισκέπτες, να δημιουργήσει την υποδομή που εκτιμούν την κληρονομιά, προτείνει νέα τουριστικά προϊόντα και, σε τελική ανάλυση, προσπαθεί να κάνει το έδαφος μια καλή ανταγωνιστική βάση για τις επιχειρήσεις στον τουριστικό τομέα.

Αναμένεται να ενισχυθεί η βιωσιμότητα του έργου, μέσω της μεταφοράς των μεθόδων και των βέλτιστων πρακτικών που προκύπτουν από το έργο αυτό σε άλλες ευρωπαϊκές περιοχές

με παρόμοια χαρακτηριστικά με τα μέλη εδάφη ΤΟΠΩΝ Iacobi και αυτών των άλλων οντοτήτων που ανήκουν σε χώρες εκτός της επικράτειας SUDOΕ.

Ομάδες που θα επωφεληθούν και θα ωφελήσει το έργο αυτό/ ομάδες άμεσα συνδεδεμένες είναι:

- Ταξιδιωτικά Πρακτορεία, Tour Operators
- Προσκυνητές
- Τουρίστες γενικά
- Τουρίστες με ειδικές ανάγκες
- Τουριστικές αρχές

Δράσεις του προγράμματος:

1. Διαχείριση έργου
2. Δημιουργία και εφαρμογή Ευρωπαϊκού brand για τη διαδρομή. Σχετίζεται με:
 - τη δημιουργία ενός εγχειριδίου ταυτότητας (brand)
 - τον ορισμό των κριτηρίων για την πιστοποιημένη χρήση του brand
 - τον ορισμό ενός σχεδίου μάρκετινγκ και επικοινωνίας
3. ανάπτυξη και εφαρμογή ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Όλα τα περιεχόμενα της ιστοσελίδας:
 - είναι διαθέσιμα σε συμβατικές μορφές για smartphones/tablets
 - περιλαμβάνουν γεωπληροφοριακό χάρτη τουριστικών υπηρεσιών κατά μήκος όλης της διαδρομής
 - μπορούν να απευθύνονται σε κοινά με ειδικές ανάγκες
 - είναι διαθέσιμα σε όλες τις γλώσσες των εταίρων
4. Παραγωγή και έκδοση Τουριστικών Οδηγών:
 - Τουριστικά φυλλάδια, διαθέσιμα και στην ιστοσελίδα
5. Τουριστικά 'πακέτα' για την πολιτιστική διαδρομή
 - Οικονομικές προσφορές για προτεινόμενες διαδρομές

6. Συναντήσεις και σεμινάρια: συνεργασία και ανταλλαγή καλών πρακτικών

Έτσι, προκύπτουν τα έξης αποτελέσματα:

- Βελτιωμένη εικόνα της αγοράς σχετικά με την ελκυστικότητα και τη βιωσιμότητα της διαδρομής
- Δημιουργία και διανομή αναλυτικής πληροφορίας χρησιμοποιώντας παραδοσιακό προωθητικό υλικό και νέες τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας
- Ανάπτυξη τουριστικών πακέτων με στόχο την αύξηση των πωλήσεων της διαδρομής
- Τόνωση των ΣΔΙΤ και συμμετοχή μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων.

4.2. Το σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ»

Ένας άλλος εξίσου σημαντικός οργανισμός για την δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών, είναι το σωματείο «Διάζωμα», καθώς εδρεύει στην Ελλάδα και μας δίνει παραδείγματα οργάνωσης και υλοποίησης διαδρομών που αφορούν την χώρα μας και την προσπάθεια τόνωσής της από αυτές.

Το 2008 ιδρύθηκε στην Ελλάδα η κίνηση πολιτών Διάζωμα με κύριο στόχο την συμβολή στην έρευνα, προστασία, αναστήλωση, ανάδειξη και προβολή των αρχαίων θεάτρων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο το Διάζωμα υλοποιεί προγράμματα χρηματοδότησής και ολοκληρωμένης προστασίας των μνημείων, καθώς και ευαισθητοποίηση των πολιτών προς την κατεύθυνση αυτή. Ειδικότερα, το Διάζωμα έχει πραγματοποιήσει δραστηριότητες σε 57 από τα 125 καταγεγραμμένα θέατρα της Ελλάδας, ώστε να ενταχτεί η Αρχαία Ελληνική αρχιτεκτονική στη σύγχρονη ζωή και τέχνη ως αναπόσπαστο τμήμα της Ευρωπαϊκής και παγκόσμιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Επιπλέον ο πρωταρχικός σκοπός του Διαζώματος είναι η εξασφάλιση της απόλυτης συνέργειας μεταξύ όλων των αρμόδιων φορέων (υπουργείο πολιτισμού, περιφέρειες, δήμοι και κοινωνία των πολιτών). Σε αυτό το πλαίσιο σχεδιάζει και προτείνει την υλοποίηση νέων προγραμμάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης των μνημείων α) στις πολιτιστικές και περιβαλλοντικές διαδρομές και β) τα αρχαιολογικά πάρκα. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι να αποτελέσουν κινητήριο μοχλό για την οικονομική, κοινωνική, τουριστική και περιβαλλοντικής ανάπτυξης μίας περιοχής συνδέοντας ταυτόχρονα τα μνημεία με την τοπική επιχειρηματικότητα και την παραγωγή του πρωτογενούς τομέα της περιοχής.

Παράλληλα με την επιδίωξη του βασικού στόχου που είναι η διαμόρφωση κοινωνικών συνεργειών μεγάλου εύρους για την υποβοήθηση της Γενικής Γραμματείας Πολιτισμού στην ανάδειξη και προστασία των μνημείων, αναπτύσσεται πλήθος και πλούτος δραστηριοτήτων που προέρχεται από πρωτοπόρες ιδέες των μελών και των εθελοντών, όπως : ψηφιακές ξεναγήσεις μέσω κινητών τηλεφώνων, πολιτιστικές διαδρομές, τρισδιάστατες απεικονίσεις, εμπλουτισμός του χορηγικού θεσμού. Όλες οι παραπάνω ιδέες και δράσεις, που προτείνονται κυρίως από νέους, διαμορφώνουν το ιδεολογικό – συναισθηματικό και βιωματικό κεκτημένο μας.

Το έργο του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» είναι σε απόλυτη σύμπνοια με τις βασικές αρχές του «Ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Σεπτεμβρίου 2015 προς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην πολιτιστική κληρονομιά για την Ευρώπη (2014/2149(INI))» και ειδικότερα με τα άρθρα 14 και 15 που αναφέρονται σε Νέα μοντέλα διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα τα άρθρα αναφέρουν, πως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

14. χαιρετίζει την πρωτοβουλία του Συμβουλίου να συντάξει κατευθυντήριες γραμμές για τα νέα μοντέλα συμμετοχικής διακυβέρνησης για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς με την προώθηση της πτυχής «κοινό αγαθό» και την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών σχεδίων·

15. ζητεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την ανάπτυξη νομικών μέσων που επιτρέπουν τη χρήση εναλλακτικών μοντέλων χρηματοδότησης και διαχείρισης, όπως η συμμετοχή των κοινοτήτων, η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών καθώς και οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με σκοπό την υλοποίηση δράσεων που συνδέονται με την πολιτιστική κληρονομιά (διατήρηση, συντήρηση, αποκατάσταση, ανάπτυξη και προώθηση).

Πολιτιστικές διαδρομές σε εξέλιξη:

Το σωματείο «Διάζωμα» ήδη έχει βάλει σε εφαρμογή κάποιες από τις πολιτιστικές διαδρομές που προτείνει και ακολουθεί τα πρότυπα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην υλοποίησή τους. Ακολούθως παραθέτονται παραδείγματα πολιτιστικών διαδρομών, εκείνο όμως που θα παρουσιασθεί εκτενέστερα είναι η ακόλουθη διαδρομή:

1. Πολιτιστική διαδρομή των αρχαίων θεάτρων της Ηπείρου (αναφέρεται παρακάτω αναλυτικά καθώς έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και emπίπτει στην περιφέρεια Ηπείρου)

2. Διαδρομή των μνημείων φύσης και πολιτισμού της Στερεάς Ελλάδας

Η Πολιτιστική αυτή Διαδρομή θα υποστηριχθεί από έργα και δράσεις που ήδη προβλέπονται στο Σχεδιασμό της ομώνυμης Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (Ο.Χ.Ε.), που πρόκειται να ενταχθεί στο Π.Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας 2014-2020, αλλά και στο γενικότερο προγραμματισμό δράσεων και κονδυλίων της Περιφέρειας.

Στόχος της Διαδρομής είναι η διαμόρφωση ενός πλήρους και επώνυμου «προϊόντος» πολιτιστικού τουρισμού, ώστε να αναδειχθούν τα αξιοθέατα της Περιφέρειας, τα οποία εν πολλοίς παραμένουν άγνωστα στο μέσο τουρίστα της Χώρας (με εξαίρεση τους Δελφούς) και να προσελκυστούν δυνητικοί τουρίστες και επισκέπτες και κυρίως τουρίστες ειδικών ενδιαφερόντων, ώστε να ωφεληθούν και οι εγκατεστημένες στην Περιφέρεια αυτή επιχειρήσεις καταλυμάτων, εστίασης και αναψυχής, εμπορικές, καθώς και οι παραγωγοί προϊόντων αγροδιατροφής, οι βιοτεχνίες και βιομηχανίες και οι παραγωγοί σύγχρονων πολιτιστικών προϊόντων.

Οι βασικές «στάσεις» που αποτελούν την κύρια διαδρομή είναι:

- i. Χαλκίδα –Ερέτρια (Εύβοια)
- ii. Δελφοί (Παρνασσός)
- iii. Καρπενήσι (Ευρυτανία)
- iv. Θερμοπύλες (Καμένα Βούρλα-Λαμία-Κάστρο Λαμίας-Οίτη)
- v. Θήβα
- vi. Ορχομενός, όπου διαμορφώνεται ήδη ένα Αρχαιολογικό Πάρκο
- vii. Σκύρος

3. Πολιτιστική διαδρομή Εγνατίας Οδού «Via Egnatia»

Η Πολιτιστική Διαδρομή Via Egnatia περιλαμβάνει την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Εγνατίας οδού. Τα ίχνη της Εγνατίας οδού και η ιστορική της διαδρομή μέσα στα 2.500 χρόνια της ύπαρξής της, αποτελούν μια μεγάλη πρόκληση για την δημιουργία μιας σύγχρονης περιηγητικής διαδρομής. Μιας διαδρομής που θα συνδέει τους αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας, όλων των εποχών: της προϊστορικής, της κλασσικής αρχαιότητας, της Ρωμαϊκής εποχής, της Βυζαντινής και Οθωμανικής κυριαρχίας, της νεότερης ιστορίας.

Μερικά από τα μνημεία – αρχαιολογικοί χώροι που θα περιλαμβάνονται στην Εγνατία Διαδρομή / Διαδρομή Αν. Μακεδονίας & Θράκης είναι:

- Αρχαιολογικός χώρος και θέατρο Φιλίππων
- Αρχαιολογικός χώρος Κεφαλαρίου Δράμας
- Μνημεία Δράμας
- Αρχαιολογικός χώρος και αρχαίο θέατρο Θάσου
- Αρχαιολογικός χώρος Αβδήρων
- Θέατρο Μαρώνειας
- Μνημεία Ξάνθης
- Κάστρο και μνημεία Κομοτηνής
- Λουτρά Τραϊανούπολης
- Αρχαιολογικός χώρος Μάκρης (Αλεξανδρούπολη)
- Σωζόμενα τμήματα Αρχαίας Εγνατίας Οδού
- Αρχαιολογικός χώρος Σαμοθράκης
- Αρχαιολογικοί χώροι Διδυμότειχου
- Αρχαιολογικοί χώροι Καβάλας
- Αρχαιολογικός χώρος Μαρώνειας

Το σωματείο «Διάζωμα» πέραν από τις διαδρομές που ήδη έχει αναλάβει σε συνεργασία με τις εκάστοτε Περιφέρειες, έχει ως προτεινόμενες πολιτιστικές διαδρομές και τις εξής, τις οποίες ευελπιστεί να συνδράμει στην υλοποίησή τους:

1. Πολιτιστική και περιβαλλοντική διαδρομή Θεσσαλίας
2. Πολιτιστική και περιβαλλοντική διαδρομή Αιτωλοακαρνανίας
3. Πολιτιστική και περιβαλλοντική διαδρομή Νήσου Κέας
4. Πολιτιστική και περιβαλλοντική διαδρομή κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού (Ολυμπία διαδρομή)
5. Πολιτιστική διαδρομή στην Κρήτη, από τους μινωικούς χρόνους μέχρι τα νεότερα χρόνια, με όχημα τους θεατρικούς χώρους
6. Πολιτιστική διαδρομή νότιας Πελοποννήσου
7. Πολιτιστική διαδρομή κεντρικής Μακεδονίας

5.2.2. Το παράδειγμα της « Πολιτιστικής Διαδρομής στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου»

Η «πολιτιστική Διαδρομή» της Ηπείρου, το αναπτυξιακό πρόγραμμα που προχωράει το «Διάζωμα» με βεντάλια συνεργειών, είναι το «ποιοτικό άλμα από τα τεχνικά έργα, σε έργα ζωής». Είναι η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια βιώσιμης ανάπτυξης με επίκεντρο τα μνημεία και περιλαμβάνει 4 περιφερειακές ενότητες, 5 αρχαιολογικούς χώρους, 8 αρχαίους χώρους θέασης, 344 χλμ. διαδρομής και 2.300 χρόνια ιστορίας.

Η πολιτιστική διαδρομή είναι ένα εξειδικευμένο και επώνυμο τουριστικό προϊόν, ένα προϊόν πολιτιστικού τουρισμού το οποίο διαμορφώνεται με βάση ένα συγκεκριμένο συνεκτικό στοιχείο. Η διεύρυνση και ανάδειξη ενός μνημειακού συνόλου με ευ γλυπτό και συνάμα ευχάριστο τρόπο προκειμένου ο αρχαιολογικός χώρος να μετατραπεί σε ένα πάρκο που εντάσσει τα μνημεία στο φυσικό τοπίο όπου και δημιουργήθηκαν. Επιπλέον τα συνδέει με την τοπική οικονομία και τη σύγχρονη ζωή των κατοίκων της περιοχής. Τα βήματα υλοποίησης των διαδρομών και των πάρκων είναι τα εξής:

- Εξασφάλιση των υποδομών
- Υλοποίηση του μάρκετινγκ και των ψηφιακών εφαρμογών/ δράσεως του προγράμματος
- Συμμετοχή της επιχειρηματικότητας
- Διακυβέρνηση του προγράμματος

Η διαδρομή είναι ένα πρότυπο «Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης» που απαρτίζεται από τα εξής στοιχεία. Ένα έργο που συνδυάζει πολιτισμό, τουρισμό, υποδομές και ένα πλήθος δημιουργικών συνεργειών. Ακόμη, εισάγει νέες έννοιες στον Τουρισμό-Αγροτικά προϊόντα και στον Τουρισμό-Πολιτισμό. Δεν περιέχει μικρά αυτόνομα έργα, αλλά περιεκτικά έργα, έργα που εξυπηρετούν μια «ολοκληρωμένη λειτουργία», παρά μια μεμονωμένη τοπική διεκδίκηση.

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» είναι το πρώτο πιλοτικό πρόγραμμα που αφορά μία ολοκληρωμένη πολιτιστική διαδρομή και ένα εξειδικευμένο και επώνυμο προϊόν πολιτιστικού τουρισμού, το οποίο διαμορφώνεται με συνεκτικό στοιχείο τους αρχαίους χώρους θέασης και ακρόασης της Ηπείρου:

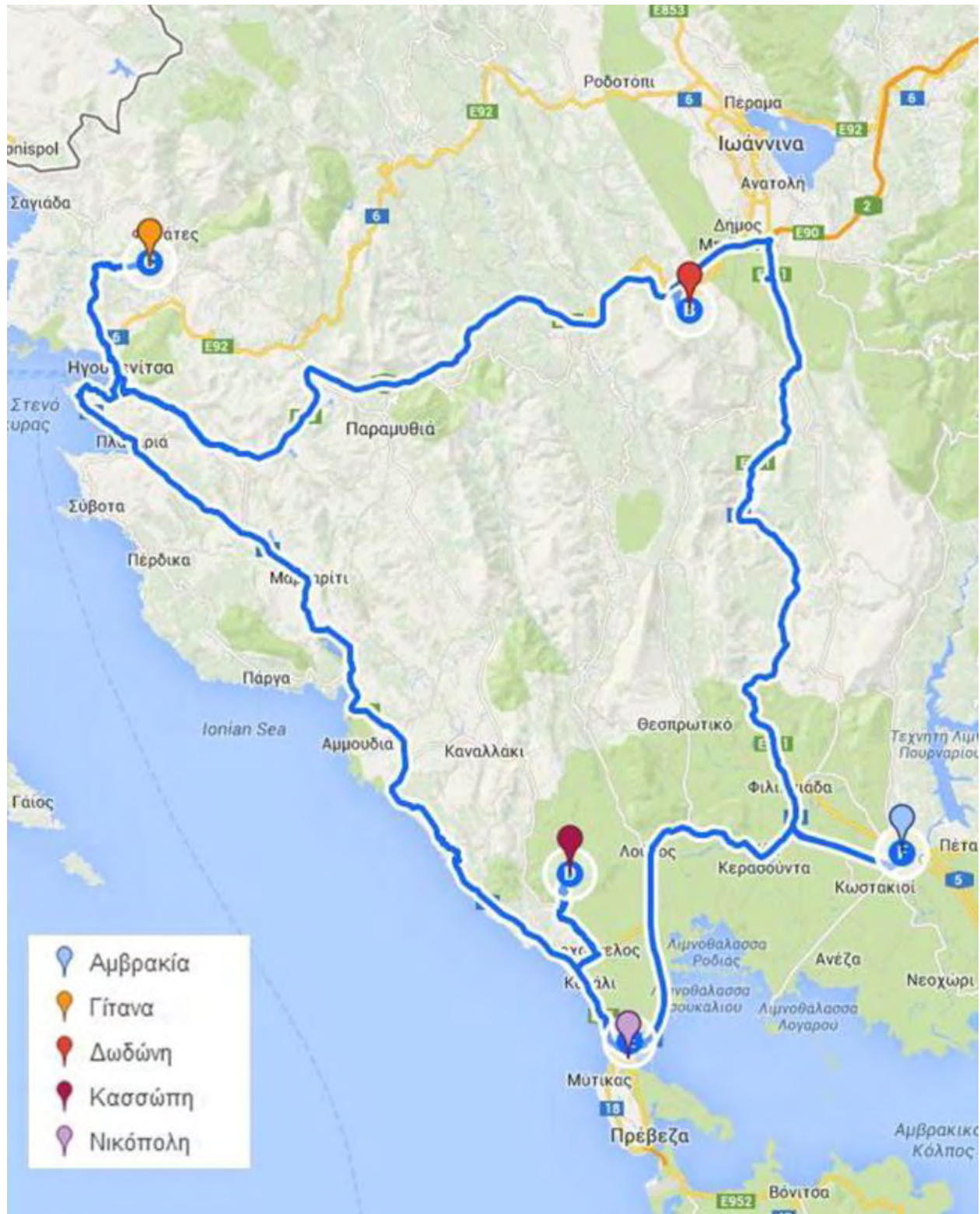
- Δωδώνη (Π.Ε. Ιωαννίνων)
- Νικόπολη (Π.Ε. Πρέβεζας)

- Κασσώπη (Π.Ε. Πρέβεζας)
- Αμβρακία (Π.Ε. Άρτας)
- Γίτανα (Π.Ε. Θεσπρωτίας)

Ειδικότερα, τα πέντε αρχαία θέατρα της Ηπείρου εκτείνονται σε τέσσερεις δήμους: Αρταίων (Αμβρακία), Πρέβεζας (Νικόπολη και Κασσώπη), Φιλιατών (Γίτανα) και Δωδώνης (ο ομώνυμος χώρος) με συνολική έκταση 2.078 τ.χλμ.

Η πολιτιστική αυτή διαδρομή βαδίζει σύμφωνα με τη συνεργασία της Περιφέρειας Ηπείρου, του Διαζώματος, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Υπουργείου Πολιτισμού, του Υπουργείου Τουρισμού, των εφορειών αρχαιοτήτων, των δήμων, των πανεπιστημίων-ΤΕΙ, των τοπικών συλλόγων και επαγγελματιών, των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Οι αρχαίοι θεατρικοί χώροι, ως αντικείμενα αρχαιολογικής και θεατρολογικής έρευνας, επιβεβαιώνουν την άρρηκτη σύνδεση της αρχιτεκτονικής με το θέατρο. Οι αρχαίοι θεατρικοί χώροι ως προστατευόμενα μνημεία προκαλούν ένα πολύπλευρο επιστημονικό και κοινωνικοπολιτικό ενδιαφέρον για την μελέτη και την ασφαλή παράδοσή τους στις μελλοντικές γενιές. Μέσα από τη συντήρηση των αρχαίων θεάτρων διατηρείται η σύνδεση με τον πολιτισμό, προστατεύοντας τη γνησιότητα και το αναντικατάστατο χαρακτήρα τους, ενώ προωθείται η διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Εικόνα 2: Πολιτιστική διαδρομή Αρχαίων θεάτρων

Πηγή: <http://www.diazoma.gr/>

Μέρος Β: Ερευνητικό πλαίσιο

5. Γνωριμία με την περιοχή μελέτης

Στο πρώτο μέρος της εργασίας που προηγήθηκε έγινε προσπάθεια ετυμολογίας εννοιών αλλά και παρουσίας Συμβάσεων και Οργανισμών που προστατεύουν και διασφαλίζουν την πολιτιστική κληρονομιά καθώς επίσης βρίσκουν τρόπους στο να γίνει ωφέλιμη απέναντι στις κοινωνίες. Στο μέρος που ακολουθεί γίνεται παρουσίαση της περίπτωσης μελέτης μας στην παρούσα εργασία. Η περιοχή ενδιαφέροντος είναι η πόλη της Πρέβεζας, η οποία και ανήκει στην Περιφέρεια Ηπείρου.

5.1. Γενικά στοιχεία Περιφέρειας Ηπείρου

Η Περιφέρεια Ηπείρου καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της χώρας. Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος, ενώ ανατολικά συνορεύει με την Μακεδονία και τη Θεσσαλία, Νότια εκτείνεται μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και το Νομό Αιτωλοακαρνανίας, ενώ βόρεια συνορεύει με την Αλβανία. Έχει συνολική έκταση 9,203Κm², καλύπτοντας το 6,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελείται από 4 Νομούς, Άρτας με έδρα την Άρτα, Θεσπρωτίας με έδρα την Ηγουμενίτσα, Ιωαννίνων με έδρα τα Ιωάννινα, Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα.

Εικόνα 3: Περιφέρεια Ηπείρου

Η γεωμορφολογία της χαρακτηρίζεται από το ορεινό ανάγλυφο και την αφθονία των επιφανειακών υδάτων. Αποτέλεσμα είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, με άφθονα δάση, μοναδική χλωρίδα και πανίδα και σπάνια φυσική ομορφιά. Διαθέτει εθνικούς δρυμούς και υδροβιότοπους ενώ το υπέδαφος είναι πλούσιο σε μη μεταλλικά ορυκτά. Έχει εκτεταμένα παράλια και στους τρεις νομούς που βρέχονται από τη θάλασσα του Ιονίου Πελάγους και του Αμβρακικού κόλπου. Η Περιφέρεια έχει μεγάλο ποσοστό ορεινών εκτάσεων που καλύπτουν το 77% της συνολικής έκτασής της. Από το σύνολο των δήμων και κοινοτήτων (566) που υπάρχουν στην Περιφέρεια Ηπείρου, το 66,6% ανήκει σε ορεινές περιοχές (377), ενώ το 33,4% του πληθυσμού κατοικεί σε ορεινές περιοχές.

Αν και σε σχέση με την γεωγραφική της θέση στον ελλαδικό χώρο θεωρείται σχετικά απομονωμένη, κατέχει σημαντικό πλεονέκτημα καθώς αποτελεί Πύλη εισόδου- εξόδου προς Βαλκάνια και Δυτική Ελλάδα. Ακόμη, μέσα από την δημιουργία των οδικών αξόνων (Εγνατία

Οδός, Ιόνια Οδός), των διεθνών λιμανιών (Ηγουμενίτσας, Πρέβεζας) και των αερολιμένων (Ιωαννίνων, Ακτίου) είναι δυνατή η ενίσχυση του εμπορίου αφού λόγω της γεωγραφικής της θέσης η Ήπειρος αποτελεί πύλη της Ελλάδας προς τη Δυτική Ευρώπη.

Υπάρχουν τέσσερις βασικές ζώνες στην Περιφέρεια:

α) η παράκτια ζώνη των νομών Πρεβέζης και Θεσπρωτίας, η οποία χαρακτηρίζεται από την τουριστική ανάπτυξη, τις θαλάσσιες μεταφορές και τη αλιεία, και συγκεντρώνει σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες,

β) η ζώνη των ορεινών όγκων που εκτείνεται κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας στους νομούς Ιωαννίνων (Ζαγόρι, Μέτσοβο, Κόνιτσα, βόρεια Τζουμέρκα) και Άρτας (κεντρικά και νότια Τζουμέρκα) και παρουσιάζει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει (παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορική – πολιτιστική κληρονομιά, περιοχές φυσικού κάλλους),

γ) η ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα υψηλής απόδοσης, η οποία περιλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας (τμήματα των νομών Πρέβεζας και Άρτας) και στην οποία συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος των αρδευτικών έργων και

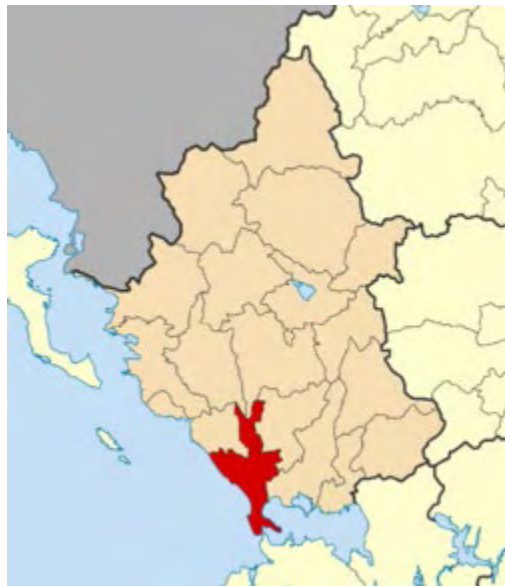
δ) η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών. Η τελευταία αυτή ζώνη, που είναι και η πλέον εκτεταμένη, παρουσιάζει περιορισμένες αναπτυξιακές δυνατότητες, λόγω του ορεινού ανάγλυφου του εδάφους και της γεωγραφικής απομόνωσης.

Οι μόνες πεδινές εκτάσεις είναι των νομών Άρτας και Πρεβέζης, καθώς και οι κοιλάδες των ποταμών Αχέροντα και Θύαμη. Οι κυριότεροι ποταμοί είναι ο Αώος, ο Θύαμις, ο Αχέροντας, ο Λούρος και ο Άραχθος, και σημαντικότερη λίμνη αυτή των Ιωαννίνων.

5.2. Γενικά στοιχεία Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας

Πιο συγκεκριμένα, η ΠΕ Πρέβεζας βρίσκεται στη νοτιοδυτική άκρη της Ηπείρου, στην είσοδο του Αμβρακικού κόλπου, απέναντι από το Άκτιο και έχει έκταση 1.036 τετραγωνικά χιλιόμετρα, καταλαμβάνοντας το 11,3% της έκτασης της Περιφέρειας Ηπείρου και το 0,8 % της χώρας. Είναι ο μικρότερος σε έκταση ηπειρωτικός νομός της Ελλάδας. Έχει σχήμα ισοσκελούς τριγώνου και συνορεύει προς βορρά με τους νομούς Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων, ανατολικά με το νομό Άρτας και βρέχεται από τον Αμβρακικό κόλπο και δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος. Ο πληθυσμός της φτάνει τους 57.491 κατοίκους, βάσει της απογραφής 2011.

Ο Δήμος Πρέβεζας καταλαμβάνει το νότιο τμήμα του Νομού Πρέβεζας. Συνορεύει βόρεια με το δήμο Πάργας και βορειοανατολικά με το δήμο Αμβρακικού του Νομού Άρτας.

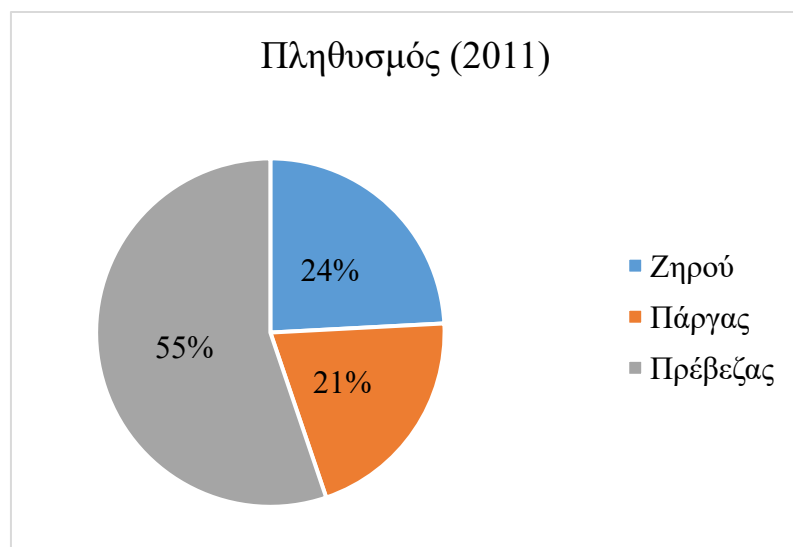
Εικόνα 4: Προσδιορισμός Δήμου Πρέβεζας

Ο Δήμος Πρέβεζας, με τα δεδομένα του 2001, καταλάμβανε έκταση 66,80 τ.χλμ. και παρουσιάζει αρκετά υψηλή πυκνότητα σε σχέση με τα επίπεδα του νομού. Η σημερινή του έκταση, μετά τις συνενώσεις, είναι μεγαλύτερη.

Με την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», προκύπτουν οι εξής νέοι δήμοι :

Δήμος	Έδρα	Δημοτικές Ενότητες	Πληθυσμός (2011)
Ζηρού	Φιλιπιάδα	Ανωγείου Θεσπρωτικού Φιλιπιάδος Κρανέας	13.892
Πάργας	Καναλλάκι	Πάργας Φαναρίου	11.866
Πρέβεζας	Πρέβεζα	Ζαλόγγου Λούρου Πρεβεζής	31.733

Πίνακας 2: Κατάταξη βάση Καλλικράτη

Διάγραμμα 1: Κατάταξη πληθυσμού ΠΕ Πρέβεζας

Όπως παρατηρούμε στο διάγραμμα το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού κατοικεί στο δήμο Πρέβεζας συγκριτικά με τους άλλους δύο δήμους που περιλαμβάνουν οικισμούς στα προάστια της Πρέβεζας (υπαίθριους οικισμούς). Κάτι που είναι απόλυτα λογικό καθώς όλες οι υπηρεσίες συγκροτούνται στην Πρέβεζα.

Στην ΠΕ Πρέβεζας, ως δυναμικά ημιαστικά κέντρα, αναδεικνύονται η Φιλιπιάδα, λόγω της κομβικής της θέσης στην τομή των οδικών αξόνων που συνδέουν τα τρία αστικά κέντρα της ΠΕ και της εύφορης πεδιάδας, και το Καναλάκι, το οποίο επωφελείται της θέσης του στην κοιλάδα του Αχέροντα. Ενισχυμένο κέντρο θεωρείται η Πάργα που διαθέτει αρκετές υποδομές και εξυπηρετήσεις λόγω αυξημένου τουρισμού, το Θεσπρωτικό που εμφανίζει αξιόλογη διοικητική και κοινωνική υποδομή και ο Λούρος. Η ΠΕ Πρέβεζας διαθέτει δυναμικό οικιστικό δίκτυο, καθώς σχηματίζεται το τρίπολο Φιλιπιάδα - Θεσπρωτικό - Λούρος, που εξυπηρετεί την ανατολική ζώνη της και το δίπολο Καναλάκι - Πάργα που συνδέει την ενδοχώρα με την παράκτια ζώνη.

Η ΠΕ Πρέβεζας έχει αγροτικό χαρακτήρα, διαθέτει όμως και ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα στον Τουρισμό ο οποίος αποτελεί δυναμικό και ταχύτατα εξελισσόμενο τομέα οικονομικής δραστηριότητας. Για το σκοπό αυτό η οικονομική ανάπτυξη της έχει ως κύριες κατευθύνσεις τον Πρωτογενή τομέα και τον Τουρισμό, ενώ ο Δευτερογενής τομέας με την ύπαρξη χωροθετημένης Βιομηχανικής Περιοχής δραστηριοποιείται κυρίως σε βιοτεχνίες μικρής όχλησης.

Για πρώτη φορά, έχουμε επίσημη αναφορά του ονόματος Πρέβεζα τον 13^ο αιώνα στο Χρονικό του Μορέως, το οποίο μας πληροφορεί για τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου και την αποστολή στόλου, εναντίον του ηγεμόνα του Δεσποτάτου της Ηπείρου, με απόβαση στην Πρέβεζα.

Πολλοί είναι οι ερευνητές που μιλούν για μετάβαση της κατοίκησης από την Νικόπολη προς το νοτιότερο άκρο της χερσονήσου της Πρέβεζας. Η μετάβαση αυτή πιθανόν βοηθήθηκε από τον ενδιάμεσο οικισμό στο λιμάνι Βαθύ, ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Νικόπολης.

Σχετικά γρήγορα στο β' μισό του 15^{ου} αιώνα οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν την πόλη. Περνάμε λοιπόν στην πρώτη οθωμανική περίοδο κατάκτησης της Πρέβεζας, η οποία έληξε το 1684 από τους Ενετούς. Την περίοδο αυτή οχυρώνεται για πρώτη φορά η πόλη από τους Οθωμανούς με το Κάστρο της Μπούκας, το οποίο και ελέγχει το στενό πέρασμα του Ιονίου Πελάγους στον Αμβρακικό Κόλπο, καθώς κατασκευάστηκε στο νότιο τμήμα της χερσονήσου. Κυριότερη ασχολία των κατοίκων την περίοδο αυτή είναι η ασχολία με τη γεωργία και λιγότερο οι εμπορικές συναλλαγές. Δημογραφικά οι κάτοικοι σημείωσαν άνοδο κατά τον 17^ο αιώνα

βέβαια έχοντας αυξομειώσεις εξαιτίας της πανώλης που έπληξε τους κατοίκους της Πρέβεζας το 1622.

5.3. Αναπτυξιακή φυσιογνωμία της πόλης

Αποτελεί ένα από τέσσερα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας και ένα σημαντικό πόλο της παράκτιας ζώνης των Νομών Πρέβεζας και Θεσπρωτίας, η οποία έχει χαρακτηριστικά δυναμικής ανάπτυξης. Ως προς τους πόρους που διαθέτει (αριθμός, εμβέλεια, ποιότητα) είναι μια περιοχή μμεγάλης αξίας. Η Πρέβεζα, οικισμός 2ου επιπέδου, παρέχει υπηρεσίες νομαρχιακού επιπέδου. Εξειδικεύεται σε δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, όπως εμπόριο, δημόσια διοίκηση, τουρισμός, εκπαίδευση, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.

Συγκριτικά πλεονεκτήματα του Δήμου αποτελούν:

(α) οι σημαντικοί φυσικοί (οικοσύστημα Αμβρακικού Κόλπου) και πολιτιστικοί πόροι (αρχαιολογικός χώρος Νικόπολης), το σημείο ακριβώς στο οποίο είναι χτισμένη η πόλη της Πρέβεζας είναι στο στόμιο του Αμβρακικού κόλπου, που μαζί με το διπλό δέλτα των ποταμών Λούρου και Αράχθου, καθώς και ένα σύστημα λιμνοθαλασσών, αποτελεί ένα σπάνιο οικοσύστημα που προστατεύεται με τη συνθήκη RAMSAR.

(β) η προσβασιμότητα. Η ζεύξη Ακτίου – Πρέβεζας τον μετατρέπει σε «εναλλακτικό» κόμβο σύνδεσης της Περιφέρειας Ηπείρου με τη Νότια Ελλάδα και αυξάνει την επιρροή του Δήμου στη βορειοδυτική περιοχή του Νομού Αιτωλοακαρνανίας και τη Λευκάδα. Επίσης, διαθέτει λιμένα και γειτνιάζει άμεσα με το αεροδρόμιο του Ακτίου, το οποίο αναβαθμίζεται με σκοπό να διαμορφωθεί σε αεροπορικό κόμβο εθνικής εμβέλειας.

(γ) η τουριστική υποδομή (καταλύματα, καταστήματα εστίασης και αναψυχής, τουριστικά γραφεία). Αποτελεί περιοχή ώριμης τουριστικής ανάπτυξης που ειδικεύεται στην εξυπηρέτηση μαζικού τουρισμού μέσης στάθμης και παραθεριστικού τουρισμού μέσης προς χαμηλή στάθμης.

(δ) η θέση του. Λειτουργεί ως δευτερεύοντας υποδοχέας του τουρισμού των Ιόνιων Νήσων.

(ε) η βιομηχανική περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.). Βρίσκεται σε διαδικασία αναβάθμισης μέσω της αναθεώρησης του ρυμοτομικού της σχεδίου, της βελτίωσης των τεχνικών υποδομών και του εμπλουτισμού των χρήσεων, καθώς ένα τμήμα της μετατρέπεται σε εμπορευματικό κέντρο.

Η ανάπτυξη προσανατολίζεται μονομερώς στη δόμηση μέσω της μετατροπής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε γήπεδα για οικιστική – τουριστική χρήση (οικοπεδοποίηση). Άμεσες συνέπειες είναι η απαξίωση της αγροτικής γης και η διάσπαση του τοπίου. Παρατηρείται η εικόνα εναλλαγής καλλιεργειών με οικιστικές και επαγγελματικές χρήσεις, κυρίως στο νοτιοδυτικό τμήμα, και της εγκατάλειψής των πρώτων γύρω από τους παράκτιους οικισμούς και σε περιοχές που, λόγω της προνομιακής θέσης τους, έχουν τάση μετατροπής σε παραθεριστικά συγκροτήματα.

5.4. Δημογραφικά και οικονομικά στοιχεία

Ο πληθυσμός του Νομού ανέρχεται σε 59.356 κατοίκους αντιπροσωπεύοντας το 17,28% του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου και μόλις το 0,60 % του πληθυσμού της χώρας. Ο πληθυσμός παρουσιάζει αύξηση κατά 4,89 % έναντι 14 % της Περιφέρειας Ηπείρου και 24,7 % της χώρας. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού στο νομό τη περίοδο 1951- 2001 είναι 0,08 % και υπολείπεται αρκετά από τον αντίστοιχο της χώρας (0,61 %), ενώ υπερτερεί ελάχιστα του αντίστοιχου της Περιφέρειας Ηπείρου (0,06 %). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι μέσα στα τελευταία 50 χρόνια (1951 – 2001) ο πληθυσμός του νομού παρέμεινε σχεδόν στάσιμος, με μια μικρή αύξηση της τάξης του 5,52 % ενώ ο συνολικός πληθυσμός της χώρας στο ίδιο χρονικό διάστημα αυξήθηκε κατά 37,68 %, έναντι αύξησης 8,09 % του πληθυσμού της Ηπείρου.

Η πόλη της Πρέβεζας, είναι οικιστικό κέντρο 2ου επιπέδου και μια από τις μικρότερες πόλεις της χώρας, με τον πληθυσμό της να ανέρχεται στους 19.605 κατοίκους βάσει της απογραφής του 2001 (σύνολο κατοίκων για τον οικισμό της Πρέβεζας 16.321 κάτοικοι). Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ ο πληθυσμός του νομού παρουσιάζει μείωση κατά τα μεταπολεμικά χρόνια και μέχρι το 1961. Ο πληθυσμός σταθεροποιήθηκε κατά τις δεκαετίες 1960 και 1970 και στη συνέχεια άρχισε να αυξάνεται σταθερά. Ιδιαίτερα η πόλη της Πρέβεζας ακολουθεί τις δημογραφικές αλλαγές της ευρύτερης περιοχής. Η ανάκαμψη του πληθυσμού προηγείται κατά τι, της αντίστοιχης του νομού, η δε μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού στην πόλη σε σχέση με την ενδοχώρα της υπαίθρου δείχνει την αστικοποίηση η οποία συμβαίνει στη συγκεκριμένη περιοχή. Όπως παρουσιάζεται και στον πίνακα.

	Πληθυσμός 2001	Έκταση 1991 (τ.χλμ.)	Μεικτή πυκνότητα (ατ. / τ.χλμ.)
Δήμος Πρέβεζας	19.605	66,80	293,40
Νομός Πρέβεζας	59.356	1.035,90	57,29

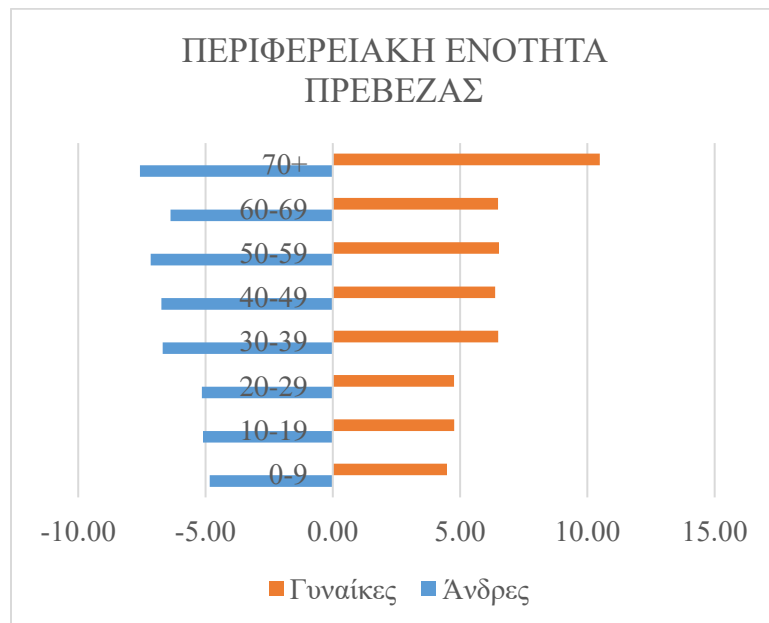
Πίνακας 3: Πληθυσμός και έκταση

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Πρέβεζας Νομού Πρέβεζας, Στάδιο Β' : Πρόταση, Ιούνιος 2009 , σελ. 13.

Γενικά ο Ν. Πρέβεζας είναι ένας αραιοκατοικημένος νομός, ο πιο πυκνοκατοικημένος όμως στην Ήπειρο. Η δημογραφική φυσιογνωμία του Δήμου καθορίζεται από τον οικισμό της Πρέβεζας, λόγω της πληθυσμιακής του βαρύτητας. Σημαντική συμβολή στην πληθυσμιακή αύξηση έχουν οι παραλιακοί και πεδινοί οικισμοί που βρίσκονται στην άμεση περιοχή επιρροής της Πρέβεζας και λειτουργούν ως προάστια αυτής (Παντοκράτορας, Ψαθάκι). Επίσης, η παραλιακή ζώνη του Ιονίου δέχεται μεγάλη φόρτιση από το μέγεθος των παραθεριστών και τουριστών.

Παρατηρώντας την ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού, διαπιστώνεται σημαντική αύξηση της ομάδας ηλικιών άνω των 65 και αντίστοιχη μείωση των μικρών ηλικιών (0-14). Την ίδια στιγμή συνολικά οι παραγωγικές ηλικίες (15-64) παρουσιάζουν αύξηση και η πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα είναι αυτή από 45 ως 64 ετών.

Σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα η περιφερειακή ενότητα Πρέβεζας συνιστάται από περισσότερες γυναίκες με ποσοστό 50,4% από αυτό των ανδρών 49,6%, παρόλα αυτά δεν είναι μεγάλη η διαφορά και υπάρχει μια σχετική ισοκατανομή των δύο φύλων στις νεότερες ηλικίες. Αξίο αναφοράς είναι αυτό που παρατηρείται στην ηλικία 70+ όπου η γυναίκες υπερिशύουν των ανδρών με ποσοστό 10,5% και 7,6% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 2: Πληθυσμιακή πυραμίδα ΠΕ Πρέβεζας

Όσον αφορά την οικονομική διάρθρωση είναι έντονα αστικοποιημένη και παραμένει σταθερή σε γενικές γραμμές. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο σημαντικότερος οικονομικός τομέας του Δήμου είναι ο τριτογενής καθώς συγκεντρώνει περισσότερο από το ήμισυ των απασχολούμενων. Η συμμετοχή στις τριτογενείς δραστηριότητες αυξάνεται συνεχώς, απορροφώντας απασχολούμενους κυρίως από τον πρωτογενή τομέα που εξειδικεύεται στην κτηνοτροφία κυρίως αιγοπροβατοτροφία, χοιροτροφία και πτηνοτροφία καθώς κατέχουν εξέχουσα θέση στο σύνολο της εγχώριας παραγωγής. Επίσης, στην γεωργία ιδιαίτερα με την παραγωγή κηπευτικών με χρήση θερμοκηπίων και την δενδρώδεις καλλιέργειες, κυρίως ελιάς και εσπεριδοειδών. Αλλά και με την αλιεία στον ποταμό Λούρο και στα παράλια του Αμβρακικού κόλπου και του Ιονίου Πελάγους. Όσον αφορά τον τομέα της μεταποίησης παρουσιάζει περιορισμένη δραστηριότητα με μικρές μεταποιητικές μονάδες, ενώ το εμπόριο και ο τουρισμός αποτελούν σημαντικούς παράγοντες της οικονομίας του νομού. Η στροφή προς τις τριτογενείς δραστηριότητες αφορά κυρίως τους κλάδους που σχετίζονται με το εμπόριο, τις επισκευές και τον τουρισμό (π.χ. απασχόληση σε ξενοδοχεία, εστιατόρια). Εξάιρεση αποτελεί το Δ.Δ. Φλάμπουρων, στο οποίο η ενασχόληση με τον πρωτογενή τομέα αποτελεί τη σημαντικότερη οικονομική δραστηριότητα. Όπως παρατηρούμε στους παρακάτω πίνακες.

Έτη		Οικονομικά ενεργοί			Οικονομικά μη ενεργοί
		Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	
1991	Νομός Πρέβεζας	22.781	20.660	2.121	28.246
	Ποσοστό %	44,64%	90,69%	9,31%	55,36%
	Δήμος Πρέβεζας	6.252	6.252	530	7.701
	Ποσοστό %	46,83%	92,19%	7,81%	53,17%
2001	Νομός Πρέβεζας	23.400	20.390	3.010	29.072
	Ποσοστό %	44,60%	87,14%	12,86%	55,40%
	Δήμος Πρέβεζας	8.655	7.761	894	9.199
	Ποσοστό %	48,48%	89,67%	10,33%	51,52%

Πίνακας 4: Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός

Πηγή: Μελέτη τροποποίησης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δ. Πρέβεζας, Ν. Πρέβεζας (Στάδιο Α' : Ανάλυση- Προμελέτη)

Επίπεδο αναφοράς	Σύνολο οικονομικά ενεργών	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Άνευ κλάδου οικον. δραστηριότητας
Νομός Πρέβεζας	22.781	7.927	4.015	8.518	983
Ποσοστό	100,00%	34,80%	17,62%	37,39%	4,31%
Δήμος Πρέβεζας	6.782	1.316	1.264	3.611	277
Ποσοστό	100,00%	19,40%	18,64%	53,24%	4,08%
Νομός Πρέβεζας	24.024	6.571	3.747	10.860	2.846
Ποσοστό	100,00%	27,35%	15,60%	45,20%	11,85%
Δήμος Πρέβεζας	8.544	1.200	1.419	5.111	814
Ποσοστό	100,00%	14,04%	16,61%	59,82%	9,43%

Πίνακας 5: Ενεργός πληθυσμός ανά οικονομική δραστηριότητα

Πηγή: Μελέτη τροποποίησης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δ. Πρέβεζας, Ν. Πρέβεζας (Στάδιο Α' : Ανάλυση- Προμελέτη), Νοέμβριος 2005

5.5. Το περιβάλλον της ΠΕ Πρέβεζας

Ο Δήμος έχει έκταση 66.800 στρ. και κατατάσσεται στο σύνολό του στις πεδινές ζώνες. Η άμεση επαφή με τον Αμβρακικό Κόλπο και το Ιόνιο Πέλαγος, το πεδινό ανάγλυφο με τις μικρές λοφώδεις εξάρσεις στο βόρειο τμήμα, το μεγάλο μήκος ανάπτυγμα των ακτών και η έντονη παρουσία υδάτινων στοιχείων (λιμνοθάλασσες, εκβολές Λούρου ποταμού) αποτελούν τα βασικά φυσικογεωγραφικά χαρακτηριστικά του Δήμου. Ο Αμβρακικός κόλπος και το σύμπλεγμά των υγροτόπων του αποτελεί το σημαντικότερο οικοσύστημα και σπουδαίο φυσικό πόρο λόγω της πολυσύνθετης λειτουργίας του.

Λόγω της μορφολογίας, ο κίνδυνος υφαλμύρωσης της υδροφορίας είναι διαρκής. Γι' αυτό απαιτείται συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας των νερών. Από γεωλογική άποψη το μεγαλύτερο τμήμα του Δήμου κρίνεται κατάλληλο ή κατάλληλο με προϋποθέσεις για δόμηση.

Χαρακτηριστική είναι η έντονη παρουσία του υγρού στοιχείου στη ΠΕ Πρέβεζας, της θάλασσας (Ιόνιο Πέλαγος - Αμβρακικός Κόλπος), των ποταμών (Λούρου - Αχέροντα), των

λιμνών (Ζηρού - φράγματος Λούρου), των βάλτων και λιμνοθαλασσών στην περιοχή του Λούρου ποταμού μέχρι και τον Αμβρακικό κόλπο και των πλούσιων υδροφόρων οριζόντων υπόγειων υδάτων. Το νομό διασχίζουν δύο ποτάμια, ο Λούρος και ο Αχέροντας.

Ευνοημένος κατά πολύ από τη φύση, ο Νομός Πρέβεζας διακρίνεται για τις φυσικές του ομορφιές: τις υπέροχες δυτικές ακτές που βρέχονται από το διάφανο Ιόνιο πέλαγος και εκτείνονται σε ακτίνα 50 χλμ., περισσότερες από τις οποίες είναι αξιόλογες. Οι πιο αξιοποιήσιμες είναι αυτές της πλευράς του Ιονίου πελάγους, ενώ οι άλλες από την πλευρά του Αμβρακικού κόλπου δεν είναι κατάλληλες για μπάνιο λόγω της σύστασης των υδάτων που είναι πλούσια σε πλαγκτόν. Το οικοσύστημα του Νομού Πρέβεζας με τις λιμνοθάλασσες, τους βάλτους, τις εκβολές του Λούρου ποταμού, τον Ελαιώνα, τα δασάκια και τον Αμβρακικό είναι ειδικού ενδιαφέροντος με πολυάριθμους βιότοπους μεγάλης αξίας.

Ο σπουδαιότερος είναι ο υγροβιότοπος του Αμβρακικού κόλπου, που είναι ο μεγαλύτερος της Ελλάδας και ένας από τους σημαντικότερους υγροβιότοπους της Μεσογείου. Το μέσο βάθος του κόλπου είναι 26μ. και το μέγιστο 65μ. Λόγω της σημαντικότητάς του προστατεύεται από διεθνείς συνθήκες (Ramsar, Natura 2000) και με διυπουργική απόφαση έχουν καθοριστεί ζώνες προστασίας, καθώς και οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες μέσα σ' αυτόν. Αποτελεί σύμπλεγμα λιμνοθαλασσών, ελών, δέλτα ποταμών και βάλτων, συνολικής έκτασης 405 τ.χλμ. και τόπο απορροής των ποταμών Άραχθου και Λούρου. Η βλάστηση στον υγρότοπο αυτόν είναι ιδιαίτερα πλούσια. Περιλαμβάνει θάμνους, αλόφυτα, φράξους, ιτιές, λεύκες, φτελιές, πλατάνια κ.ά. Στον κόλπο παρουσιάζεται κατά τους θερινούς μήνες (ιδιαίτερα τον Αύγουστο) το φαινόμενο φωσφορισμού της θάλασσας, το οποίο οφείλεται σε συσσώρευση μικροοργανισμών.

Ο Αμβρακικός κόλπος προστατεύεται από της οριοθετημένες ζώνες: «Ζώνης Α – Περιοχή Προστασίας της Φύσης» και της «Ζώνης Β Περιοχή Ειδικών Ρυθμίσεων» του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Αμβρακικού Κόλπου (11989/14.3.2008 κοινή υπουργική απόφαση – ΦΕΚ 123/Δ'/21.3.2008).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν μικρά δάση που σχηματίζονται στο νότιο τμήμα του διπλού δέλτα του ποταμού Λούρου και στον Άραχθο, με ποικιλία εναλλαγών υδρόφιλης και αλόφιλης βλάστησης, στα οποία τα αιωνόβια δέντρα σχηματίζουν στοές. Στις ακτές του

Αμβρακικού ζουν και πολλαπλασιάζονται ερμίνες, σκίουροι, σκαντζόχοιροι, κουνάβια, τσακάλια, όπως επίσης και διάφορα είδη χελωνών, φιδιών, σαυρών, βατραχίων κ.ά. Ωστόσο η ποικιλία των πουλιών είναι αυτή που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον: αργυροπελεκάνοι, γλαρόνια, ερωδιοί, λευκοτσικνιάδες, καλαμόκιρκοι, ξεφτέρια, χρυσαετοί, φίδαετοί, πολλά είδη παπιών και χηνών.

Η σημαντικότητα του οικοσυστήματος του Αμβρακικού και της ευρύτερης περιοχής οφείλεται:

- Στη σπάνια φυσική ομορφιά με τη διαρκή εναλλαγή χερσαίου και υδάτινου τοπίου.
- Στην ύπαρξη μεγάλων λιμνοθαλασσών, η ολική επιφάνεια των οποίων ανέρχεται σε 64 τ.χλμ., με μέσο βάθος περίπου 1μ. Η θρεπτική βάση στις λιμνοθάλασσες για τα ψάρια είναι πλήρης γι' αυτό και υπάρχει αξιόλογος ενάλιος πλούτος.
- Στην ύπαρξη αργυροπελεκάνων (στη λιμνοθάλασσα Τσουκαλιό), είδος που κινδυνεύει να εξαφανιστεί.
- Στην ύπαρξη δελφινιών και θαλασσίων χελωνών που ζουν στον κόλπο και προσφέρουν σπάνια στοιχεία αναψυχής.
- Στην ύπαρξη λουρονησίδων με λείψανα από σπασμένα κελύφη οστράκων.
- Στις αρμυρίθρες, τα αλμυρίκια, τα βούρλα συναντώνται πουλιά, όπως νεροχελίδονα, κιτρινοσουσουράδες, μικρογαλιάντρες, πετροπουλάδες, ερωδιοί, κ.λπ.
- Στους καλαμιώνες που αναπαράγονται ή τρέφονται κυνηγόπαπιες, τσιγλοποταμίδες, πορφυροτσικνιάδες, κ.λπ. Επίσης, στους καλαμιώνες εμφανίζεται πλούσια σε ποικιλία και σε ποσότητα πανίδα από αμφίβια, σαύρες, βατράχια, ψάρια, χελώνες, πουλιά κ.λπ.
- Στα παραποτάμια δάση που οι ανάγκες για καλλιεργήσιμη γη και ξυλεία τα έχουν σχεδόν εξαφανίσει.
- Στη μεγάλη ποικιλία, αλλά και στο μεγάλο αριθμό οργανισμών και σπανίων πουλιών.

5.6. Ιστορικά στοιχεία

5.6.1. Ιστορική αναδρομή

Η πρώτη αυτή οθωμανική κατοχή λήγει το 1684 με την εκστρατεία του Φραντσέσκο Μοροζίνι για την ανακατάληψη παλιών βενετσιάνικων κτήσεων. Αρχικά καταλαμβάνει τη Λευκάδα και έπειτα και την Πρέβεζα. Το 1701 όμως και με τη Συνθήκη του Κάρλοβιτς λήγει ο σχεδόν δεκαετής πόλεμος μεταξύ Ενετών και Οθωμανών. Στους όρους της Συνθήκης είναι η παραχώρηση της Πρέβεζας στους Οθωμανούς και η κατεδάφιση του Κάστρου της Μπούκας. Αρκετοί από τους κατοίκους μη θέλοντας να επωμιστούν τον οθωμανικό ζυγό εγκατέλειψαν την Πρέβεζα και μετακινήθηκαν προς τη Λευκάδα, η οποία τελούσε υπό ενετική κατοχή.

Το 1717 η Πρέβεζα επιστρέφει στα χέρια των Ενετών με τη βοήθεια του Ενετού φρούραρχου της Κέρκυρας von der Schulenburg. Η Συνθήκη του Πασάροβιτς είναι αυτή που επαναφέρει την Πρέβεζα στα χέρια των Ενετών. Η περίοδος αυτή θα κρατήσει μέχρι το 1798. Εκμεταλλεύεται αμυντικά και το Κάστρο του Αγίου Αντρέα το οποίο χτίστηκε από τους Οθωμανούς αλλά γρήγορα πέρασε στα χέρια των Ενετών. Η Πρέβεζα την περίοδο αυτή γνωρίζει άνθιση στο εμπόριο, καθώς το λιμάνι της πρόσφερε ασφάλεια και εξυπηρετούσε έτσι περιοχές όπως την Ήπειρο, τη Θεσσαλία και άλλες. Επίσης στην ενασχόληση των κατοίκων προστέθηκαν και τα ιχθυοτροφία καθώς και η ναυπήγηση και υλοτομία. Την περίοδο αυτή είχαμε και τη φύτευση του Ελαιώνα, το μεγαλύτερο παραγωγικό έργο στα χρόνια των Ενετών. Επιπλέον τον 18ο αιώνα η Πρέβεζα έχει εμπορικές σχέσεις με διάφορες χώρες της

Ευρώπης και έχει τη δυνατότητα να εξάγει κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα, ξυλεία, ψάρια, κουβέρτες, κεντήματα κ.ά. Από την άλλη τα προϊόντα που εισάγονται στην Πρέβεζα είναι φάρμακα, βιβλία, χαρτικά, μέταλλα, χρωστικές ουσίες κ.ά. Δημογραφικά την περίοδο αυτή σημειώνεται αύξηση του πληθυσμού, καθώς και διαμορφώνεται και το κέντρο της πόλης, το οποίο σήμερα αποτελεί το Ιστορικό Κέντρο της Πρέβεζας.

Η αναπτυξιακή αυτή περίοδος για την Πρέβεζα λήγει το 1797 όπου και περνά μόνο για ένα χρόνο στα χέρια Γάλλων. Το 1798 δίνεται η Μάχη της Νικόπολης μεταξύ Γάλλων και Οθωμανών και Ρώσων. Η Μάχη αυτή είχε καταστροφικά αποτελέσματα για την Πρέβεζα καθώς επικράτησαν οι Οθωμανοί και μπόκαν θριαμβευτές στην πόλη προκαλώντας τεράστιες καταστροφές σε σπίτια και άλλα κτίρια. Η κυριαρχία αυτή κράτησε μέχρι το 1912 τη χρονιά

απελευθέρωσης της Πρέβεζας από τους Οθωμανούς. Αρχικά τα πρώτα χρόνια αυτής της κατοχής υπήρξαν δύσκολα για τους κατοίκους της Πρέβεζας καθώς δήμευαν τις περιουσίες τους και η πόλη άρχισε να χάνει την εμπορική δραστηριότητα που είχε τα προηγούμενα χρόνια. Στα μέσα του 19ου αιώνα άλλαξε και πάλι η αντιμετώπιση και η πόλη ανέκτησε την ανάπτυξη στο λιμάνι της. Οι εξαγωγές από την Πρέβεζα είναι κυρίως αγροτικά προϊόντα. Τα βιοτεχνικά από την άλλη δεν ευνοούνται τόσο. Οι εξαγωγές λαδιού φτάνουν μέχρι την Τεργέστη και την Αυστρία και υπολογίζονται περίπου σε 70 τόνους ετησίως. Δημογραφικά η Πρέβεζα άρχισε και πάλι να γνωρίζει αύξηση ιδίως κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Οι Οθωμανοί αμυντικά προσπάθησαν να οχυρωθούν επί πλέον του Κάστρου του Αγίου Ανδρέα και ο Αλί Πασάς των Ιωαννίνων κατασκευάζει στις αρχές του 19ου αιώνα άλλα δύο Κάστρα. Αυτό του Αγίου Γεωργίου και αυτό του Παντοκράτορα.

Στις 21 Οκτωβρίου 1912 η πόλη απελευθερώνεται από τον τουρκικό ζυγό και προσαρτάται στην ελεύθερη Ελλάδα. Βέβαια μετά την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς η Πρέβεζα, όπως και η χώρα ολόκληρη γνώρισε και άλλους καταστροφικούς πολέμους, οι οποίοι δεν υπήρξαν βοηθητικοί για την ανάπτυξη της περιοχής αυτής. Για αρκετά χρόνια και μέχρι να δημιουργηθεί ολοκληρωμένο οδικό δίκτυο η Πρέβεζα βρισκόταν σε προνομιακή θέση χάριν του λιμανιού της καθώς με αυτό ένωνε σε εμπορεύματα ολόκληρη την Ήπειρο και όχι μόνο. Την δεκαετία του '50 και έπειτα άρχισε και πάλι να φθίνει και να αναγκάζονται οι κάτοικοι να μεταναστεύουν για μια καλύτερη ζωή. Η ενασχόληση των κατοίκων η οποία για αρκετά χρόνια κινούνταν γύρω από το λιμάνι, συνέχισε να κινείται και στη γεωργία και λιγότερο στην κτηνοτροφία. Τα τελευταία χρόνια η Πρέβεζα και εξαιτίας της προνομιακής της θέσης, καθώς βρέχεται από θάλασσα από τρεις πλευρές, προσπαθεί να ανακάμψει δια μέσω του τουρισμού. Σε αυτό δεν την βοηθά μόνο η θέση αλλά και η μακραίωνη ιστορία της, αν συνυπολογίσει κανείς και την ιστορία της Νικόπολης.

5.6.2. Ιστορικό Κέντρο

Ιδιαίτερο στοιχείο αποτελεί το παραδοσιακό τμήμα της πόλης, το οποίο περιβάλλεται από τις οδούς Καρυωτάκη, 21ης Οκτωβρίου, Μπιζανίου, Π. Τσαλδάρη, καταλήγοντας ανατολικά στην παραθαλάσσια οδό Ελ. Βενιζέλου. Το τμήμα αυτό αποτελεί το υπόλειμμα μίας μεγαλύτερης ζώνης της ιστορικής πόλης της Πρέβεζας. Η οικιστική ζώνη αυτή αναπτύχθηκε κατά τους τέσσερις τελευταίους αιώνες, αρχικά σε γραμμική μορφή κατά μήκος του παλαιού δρόμου που

συνέδεε την Μπούκα με το λιμάνι και στη συνέχεια περί το Κάστρο του Αγίου Ανδρέα. Σημαντικό ρόλο στη δομή του παραδοσιακού τμήματος παίζει το οχυρό. Το ιστορικό κέντρο της πόλης είναι χαρακτηρισμένο ως παραδοσιακό (ΦΕΚ 39/Δ'/26.01.1989) και υπόκειται σε ειδικούς όρους και περιορισμούς δόμησης, ενώ για οποιαδήποτε εργασία που αφορά σε ανέγερση, επισκευή, προσθήκη, αποκατάσταση κλπ, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ). Παρά το γεγονός ότι δεν εμφανίζεται κάποια ιδιαίτερα παραδοσιακή αρχιτεκτονική με την έννοια του λαϊκού αρχιτεκτονικού ιδιώματος, ο οικισμός περιλαμβάνει αρκετά αξιόλογα κτίσματα και μνημεία, ορισμένα από τα οποία είναι διατηρητέα. Συγκεκριμένα, ο παραδοσιακός τομέας περιλαμβάνει 33 διατηρητέα κτίσματα (ΦΕΚ 1026/A'/16.10.1987) ως «αξιόλογα κτίρια με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό και μορφολογικό χαρακτήρα». Αυτά ανήκουν σε δύο κυρίως κατηγορίες, σε λαϊκά νεοκλασικίζοντα αστικά κτίρια όπως και σε απλά λαϊκά επίσης αστικά κτίρια, με χαρακτηριστικά των σπιτιών της οθωμανικής περιόδου.

6. Πολεοδομική Οργάνωση

6.1.1. Γενικά στοιχεία

Οι οικισμοί κατατάσσονται σε δύο ομάδες:

A. ο οικισμός της Πρέβεζας

Οι πολεοδομικές ενότητες της Πρέβεζας τείνουν να κορεστούν. Παρατηρούνται έντονοι ρυθμοί ανοικοδόμησης στις γύρω εκτός σχεδίου περιοχές, με προτεραιότητα γραμμικά κατά μήκος της Ε.Ο. 21, όσο αφορά εμπορικές και βιοτεχνικές χρήσεις, και κατά μήκος των ακτών τόσο του Ιονίου όσο και του Αμβρακικού, όσον αφορά την κατοικία και την αναψυχή. Διαθέτει μεγάλο αριθμό κοινωφελών και κοινόχρηστων λειτουργιών, όμως υπάρχουν προβλήματα και ελλείψεις σε κοινωνικές υποδομές (π.χ. εκπαιδευτικές μονάδες, εγκαταστάσεις πρόνοιας και πολιτισμού). Στην εντός της τάφρου περιοχή επικρατεί πυκνή και ψηλή δόμηση. Διαπιστώθηκαν εκτεταμένες κεντρικές λειτουργίες και ανάμιξη χρήσεων. Οι κοινόχρηστοι χώροι είναι περιορισμένοι, ωστόσο υπάρχουν ενσωματωμένα στον αστικό ιστό ανενεργά στρατόπεδα σημαντικής έκτασης που μπορούν να δώσουν διέξοδο σε αυτό το πρόβλημα. Αντίθετα, στις περιοχές των πιο πρόσφατων επεκτάσεων η δόμηση είναι πιο αραιή και χαμηλή και οι κοινόχρηστοι χώροι περισσότεροι και επικρατεί η αμιγής κατοικία. Γενικά, παρατηρούνται

κυκλοφοριακά προβλήματα που οφείλονται κατά κύριο λόγο στη διαμπερή κυκλοφορία, στη μη εφαρμογή του ρυμοτομικού σχεδίου και την απουσία κατάλληλων συνθηκών για την κίνηση των πεζών, εξαιρουμένου του παραδοσιακού τμήματος.

B. οι υπόλοιποι οικισμοί του Δήμου

Ο χαρακτήρας των υπόλοιπων οικισμών διακρίνεται σε αγροτικό (ηπειρωτικοί και στην περιοχή του Αμβρακικού) και σε τουριστικό (παραλιακοί στο Ιόνιο Πέλαγος). Κυρίαρχη χρήση είναι η κατοικία, ενώ στους δεύτερους έντονη είναι η παρουσία των τουριστικών εγκαταστάσεων. Διαπιστώθηκε έλλειψη εξυπηρητήσεων και βασικών κοινωνικών υποδομών, διότι σχεδόν όλες οι ανάγκες τους καλύπτονται από την Πρέβεζα, καθώς και κύριων δικτύων τεχνικής υποδομής. Λόγω του μικρού μεγέθους, της αραιής δόμησης και του ανάγλυφου, διαθέτουν ενδιαφέροντα αστικά στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος.

Στον οικισμό της Πρέβεζας διακρίνονται δύο περιοχές – εκείνη που αναπτύσσεται εντός της παλαιάς τάφρου, και αποτελεί το παλαιό τμήμα της πόλης, καθώς και εκείνη που εκτείνεται έξω από αυτή. Πρόκειται για περιοχές στις οποίες κατευθύνθηκε σχεδόν ασχεδίαστα η δόμηση, διαμορφώνοντας τα νέα τμήματα του οικισμού, σε συνέχεια των αρχαιότερων. Η πολεοδόμηση τους πραγματοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια. Από αυτές, οι ενότητες Λευκαδίτικα, Νοσοκομείο και Υδραγωγείο αναπτύσσονται στις παρυφές της τάφρου, ενώ οι ενότητες Βαθύ, Αγία Ειρήνη και Βλάχικα διαμορφώνονται λίγο έξω από τα όρια του οικισμού, σε συνέχεια με τις επαρχιακές οδούς, ή και κατά μήκος αυτών.

Το εντός τάφρου τμήμα διαχωρίζεται σε δύο επιμέρους ενότητες από τον οδικό, σήμερα, άξονα της Λεωφόρου Ειρήνης. Η χάραξη του δρόμου ακολουθεί εκείνη του ποταμού Καρυδά, ο οποίος μέχρι τη δεκαετία 1950, οπότε και εγκιβωτίστηκε, διασπούσε τον τότε οικισμό σε δύο τμήματα. Ο ποταμός συνεχίζει να περνά κάτω από τον οδικό άξονα και εκβάλλει στον Αμβρακικό Κόλπο. Το ανατολικό της οδού τμήμα είναι και το παλαιότερο, περιλαμβάνοντας και το παραδοσιακό τμήμα. Χαρακτηριστική, η δαιδαλώδης ρυμοτομία με του στενούς δρόμους και η πυκνή δόμηση, η οποία δεν ξεπερνά συνήθως τους δύο ορόφους.

Παρατηρείται λοιπόν ένα ισχυρό κέντρο, αυξημένες αφενός πυκνότητες στις εντός τάφρου περιοχές που το πλαισιώνουν και μείωση αφετέρου της πυκνότητας όσο απομακρυνόμαστε από αυτό, ακολουθώντας ουσιαστικά τα μεγέθη που χαρακτηρίζουν περιοχές

αραιής δόμησης που αποκτούν μορφή, δομή και οργάνωση περιαστικών οικισμών (προάστια), οι οποίες όμως, λόγω της κοντινής οδικής απόστασης βρίσκονται σε άμεση αλληλεξάρτηση από το κέντρο της πόλης. Η Πρέβεζα αποτελεί τυπικό παράδειγμα παράκτιας πόλης που αναπτύσσεται γραμμικά, κατά μήκος και σε άμεση συνέχεια και συνάρτηση με το θαλάσσιο χώρο της, καθιστώντας την μια πόλη με μεγάλο μήκος και μικρό πλάτος.

6.1.2. Χρήσεις Γης

A. Κεντρικές λειτουργίες

Η σχέση της πόλης με τη θάλασσα καθόρισε και τον τρόπο με τον οποίο οργανώθηκαν οι χρήσεις γης της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός πυρήνα – κέντρου, όπου λαμβάνουν χώρα όλες οι κεντρικές δραστηριότητες που αφορούν σε υπηρεσίες, εμπόριο, αναψυχή, μαζί με ένα μικρό ποσοστό γενικής κατοικίας. Ο πυρήνας αυτός συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με το ιστορικό κέντρο, στο οποίο προστίθενται οι λειτουργίες εκατέρωθεν του άξονα της Λεωφόρου Ειρήνης καθώς και το παραλιακό τμήμα μπροστά από το Κάστρο του Αγίου Ανδρέα. Το μεγαλύτερο μέρος του πυρήνα αυτού καταλαμβάνουν χρήσεις εμπορίου, συγκεκριμένα την «Αγορά» της πόλης που αναπτύσσεται κατά μήκος σε ένα ισχυρό άξονα που διασχίζει το ιστορικό κέντρο (οδός Εθνικής Αντιστάσεως), διαχέεται στους παρακείμενους δρόμους, ενώ ένα δεύτερο τμήμα εμπορίου οργανώνεται σχεδόν παράλληλα με το πρώτο, βαίνοντας προς το εσωτερικό της πόλης (21ης Οκτωβρίου – Μπιζανίου), το οποίο τελικά καταλήγει στη Λεωφόρο Ειρήνης. Στα όρια του ιστορικού κέντρου, στο παραλιακό μέτωπο (Ελευθερίου Βενιζέλου), οι δραστηριότητες αναψυχής καταλαμβάνουν τη συντριπτική πλειοψηφία των χρήσεων, εξαιρούνται μόνο μονάδες διοίκησης και υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, και καθώς οι δραστηριότητες αναψυχής διεισδύουν προς την «Αγορά» μέσα από τους κάθετους δρόμους, διαμορφώνεται τελικά ένα συνεκτικό πλέγμα. Κατά μήκος του άξονα της Λεωφόρου Ειρήνης απαντούν χρήσεις που αφορούν κυρίως σε υπηρεσίες, εμπόριο και μικρής κλίμακας αναψυχή, λειτουργώντας ουσιαστικά ως όριο ανάμεσα στο κέντρο της πόλης και στις περιοχές που αναπτύσσονται περιμετρικά αυτού.

B. Κατοικία

Στο τμήμα ανάμεσα στο κέντρο και την παλαιά τάφρο της πόλης, αναπτύσσεται μια εκτεταμένη περιοχή γενικής κατοικίας, η οποία διαχωρίζεται σε γειτονιές. Χαρακτηριστικό

γνώρισμα αποτελεί η απουσία τοπικών κέντρων, αφενός αποτέλεσμα της άναρχης και απότομης επέκτασης της κατοικίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες, χωρίς σοβαρό πολεοδομικό σχεδιασμό. Αυτή η κατάσταση ενισχύει την εξάρτησή των περιοχών κατοικίας από το κέντρο της πόλης και την ανάγκη περιττών μετακινήσεων. Οι γειτονιές συχνά διαμορφώνονται γύρω από κάποιο ναό, από τον οποίο λαμβάνουν και την ονομασία τους. Στις εκτός τάφρου περιοχές, δεσπόζει και πάλι η γενική κατοικία, με κάποια τμήματα των ενοτήτων να αποτελούν πυρήνες αμιγούς κατοικίας, κυρίως όσο απομακρύνονται από τις κεντρικές οδικές αρτηρίες.

Γ. Κοινωνικός Εξοπλισμός

Γ.1.Εκπαίδευση

Στην πόλη της Πρέβεζας λειτουργούν όλες οι βαθμίδες εκπαίδευσης. Εκεί που εστιάζονται προβλήματα είναι στα νηπιαγωγεία, πολλά από τα οποία στεγάζονται σε υπενοικιασμένους χώρους που δεν πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές. Επιπλέον, τα περισσότερα δημοτικά σχολεία βρίσκονται στην εντός τάφρου περιοχή, με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετούν τους περιαστικούς οικισμούς. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι τα γυμνάσια δεν κατανέμονται στον ιστό της πόλης, καθώς τρία από τα τέσσερα συνολικά σχολεία της βαθμίδας στεγάζονται σε ενιαίο συγκρότημα. Σε ο, τι αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην Πρέβεζα λειτουργεί Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, με δύο τμήματα της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας (α. Λογιστικής, β. Ελεγκτών και Ασφαλιστικών Εργασιών). Ακόμη, λειτουργεί η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού (Σχολή Πλοιάρχων).

Γ.2.Πρόνοια-Περίθαλψη

Στην Πρέβεζα λειτουργούν 5 παιδικοί σταθμοί υπό την εποπτεία του Δήμου. Δύο επιπλέον σταθμοί δημιουργήθηκαν χρηματοδοτούμενοι από ευρωπαϊκά προγράμματα. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν υπάρχει στην πόλη βρεφονηπιακός σταθμός. Εντός του οικισμού λειτουργεί Γηροκομείο, ενώ στο κέντρο της πόλης βρίσκεται το Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ).

Ακόμη, σε κοντινή απόσταση λειτουργεί το Κέντρο Υποστήριξης και Κατάρτισης ατόμων με αναπηρία (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ). Στο κέντρο της πόλης, τέλος, λειτουργεί το Κέντρο Πρόληψης Ναρκωτικών (ΚΕΠΡΟΝΑ). Στο βορειοανατολικό τμήμα, λίγο έξω από τα όρια του οικισμού της Πρέβεζας βρίσκεται το Γενικό Νοσοκομείο της πόλης, το οποίο εξυπηρετεί ολόκληρο το Νομό, έχοντας δυναμικότητα 110 κλινών. Παρέχει δε πρωτοβάθμια και

δευτεροβάθμια περίθαλψη. Το κτίριο του Νοσοκομείου δεν επαρκεί και επιπλέον έχει χαρακτηριστεί ακατάλληλο και έχει προταθεί η μεταστέγαση του σε νέο κτίριο.

Γ.3. Αθλητισμός

Οι περισσότερες αθλητικές εγκαταστάσεις της Πρέβεζας καταλαμβάνουν θέσεις στα όρια του οικισμού. Σε αυτές συμπεριλαμβάνεται το Δημοτικό Στάδιο της πόλης, το Κλειστό Γυμναστήριο, το Κολυμβητήριο και το Γήπεδο τένις σε κοινή έκταση.

Γ.4. Πολιτισμός

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου λειτουργεί από το 1983 , διοργανώνοντας πλήθος εκδηλώσεων. Η σημαντικότερη διοργάνωση είναι τα «Νικοπόλεια» - πρόκειται για κύκλο πολιτιστικών εκδηλώσεων που λαμβάνει χώρα κατά τους θερινούς μήνες (Ιούλιο και Αύγουστο) και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα, καθώς περιλαμβάνει θεατρικές, μουσικές και χορευτικές παραστάσεις, τόσο από ερασιτεχνικά όσο και από επαγγελματικά σχήματα, ενώ παράλληλα πραγματοποιούνται εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας, γλυπτικής κλπ. Ο δήμος Πρέβεζας σε συνεργασία με διάφορους φορείς πραγματοποιεί επίσης πλήθος εκδηλώσεων επιστημονικού ενδιαφέροντος (Ημερίδες, Συνέδρια, Διαλέξεις, Συμπόσια) ενώ εβδομαδιαία πραγματοποιούνται διαλέξεις από το Πνευματικό Κέντρο της Μητρόπολης. Σε γενικές γραμμές στην πόλη δραστηριοποιούνται αρκετοί πολιτιστικοί, φυσιολατρικοί, εθνικοτοπικοί κ.α. σύλλογοι και ομάδες οι οποίες παράγουν αξιόλογο έργο, και οργανώνουν μόνοι τους ή σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση πλήθος εκδηλώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Σε ό,τι αφορά στους χώρους όπου πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις, οι κυριότεροι είναι:

- Η «Θεοφάνειος Αίθουσα Τέχνης», δυναμικότητας 200 ατόμων, πραγματοποιούνται διαλέξεις, ημερίδες, μουσικές εκδηλώσεις, παιδικές παραστάσεις, ενώ παράλληλα λειτουργεί ο χειμερινός δημοτικός κινηματογράφος καθώς και η εβδομαδιαία προβολή της κινηματογραφικής λέσχης.
- Το νέο Πολιτιστικό Κέντρο, πρώην κινηματογράφος «Οαση», στο χώρο έχουν διεξαχθεί αξιόλογες εκδηλώσεις, όπως το Διεθνές Συμπόσιο για την Ιστορία της πόλης, το Σεμινάριο για την κλιματική αλλαγή, το Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου κ.α. Η αίθουσα διαθέτει σύγχρονο εξοπλισμό που της επιτρέπει να φιλοξενεί αρκετά ενδιαφέρουσες παραστάσεις,
- Το Πνευματικό Κέντρο της Μητρόπολης, ο χώρος προσφέρεται για συναυλίες χορωδιών, μουσικών συνόλων κ.α.

- Η πρώην «Λαϊκή Αγορά», στο κτίριο πραγματοποιούνται κυρίως εκθέσεις, μικρής κλίμακας εκδηλώσεις, το κυριακάτικο σχολείο μεταναστών, προβολές ταινιών κ.α.
- Η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του 2ου Ενιαίου Λυκείου, όπου πραγματοποιούνται θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις κ.λ.π.
- Η Δημοτική Βιβλιοθήκη

Σε ό,τι αφορά στους υπαίθριους χώρους, εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα στο Δημοτικό Κηποθέατρο και στην Αρχαία Νικόπολη (Ωδείο, Στάδιο). Λειτουργεί επίσης ο Θερινός Δημοτικός Κινηματογράφος, δίπλα στο Κηποθέατρο.

6.1.3. Ελεύθεροι χώροι και χώροι πρασίνου

Η ίδια η δομή της πόλης με τον μέχρι πρόσφατα εγκλωβισμό του δομημένου χώρου στην εντός τειχών περιοχή, συμπύκνωσε τους κοινόχρηστους χώρους. Ακόμη και σήμερα, οι ελεύθεροι χώροι έχουν περισσότερο προκύψει ως τμήματα του αστικού ιστού μη αξιοποιήσιμα ή ως υπολείμματα του κυκλοφοριακού δικτύου, παρά επιλεγθεί και σχεδιαστεί μετά από συνολική εξέταση του δυναμικού της πόλης.

Διακρίνονται οι εξής τύπου ελεύθερων δημόσιων χώρων:

- πλατείες / πλατώματα και πεζόδρομοι
- πάρκα / άλση
- αρχαιολογικοί χώροι

Σε ό,τι αφορά στις πλατείες της πόλης, η κυριότερη είναι η πλατεία Ανδρούτσου, στην παραλία της πόλης, στα όρια του ιστορικού κέντρου. Στον πεζόδρομο της παραλίας βρίσκεται επίσης η πλατεία Ελευθερίας, περισσότερο με τη μορφή φυτεμένης κυκλικής νησίδας, καθώς και ακόμη μια στο τέλος αυτού. Μέσα στο ιστορικό κέντρο βρίσκεται επίσης η πλατεία Σεφέρη. Εκεί όπου εστιάζεται κυρίως το πρόβλημα είναι στις περιοχές κατοικίας, από όπου απουσιάζουν σχεδόν παντελώς, με τους κατά τόπους αύλειους χώρους σχολείων και εκκλησιών να παραλαμβάνουν τη χρήση πλατείας. Σχετικά με μεγάλης έκτασης χώρους πρασίνου, αποτυπώνεται ένας πυρήνας στο νότιο τμήμα της πόλης, που περιλαμβάνει το πάρκο της Κυανής Ακτής, μαζί με το παραλιακό τμήμα, μέχρι και το κηποθέατρο της πόλης και την παιδική χαρά, και δίπλα από το παρατημένο στρατόπεδο Σολωμού. Όλη αυτή η περιοχή βρίσκεται σε κακή κατάσταση όπως αποτυπώνεται στις παρακάτω φωτογραφίες.

Εικόνα 5: Θερνός κινηματογράφος

Εικόνα 6: Θερνός κινηματογράφος

Εικόνα 7: Δημοτικό κηποθέατρο Γιάννη Ρίτσου

Εικόνα 8: Δημοτικό κηποθέατρο Γιάννη Ρίτσου

Εικόνα 9: Παιδική χαρά και πίσω πλευρά στρατοπέδου Σολωμού

Εικόνα 10: Χώρος ανεκμετάλλευτος δίπλα από το στρατόπεδο Σολωμού

Εντός του οικισμού, στην περιοχή Ματζίρικα έχει διαμορφωθεί σε μικρό πάρκο το παλιό «Πυροβολικό», ενώ στο βόρειο τμήμα της πόλης, στα όρια του οικισμού υπάρχει μια ακόμη έκταση πρασίνου, στην οποία υπάρχει και παιδική χαρά, ενώ γειτνιάζει και με μια μικρή αθλητική εγκατάσταση. Περιμετρικά του οικισμού, έχει διαμορφωθεί σε πεζόδρομο – ποδηλατόδρομο η παλιά τάφος της πόλης, η οποία έχει παραλάβει υψηλή φύτευση. Αξιόλογο τμήμα του δημόσιου χώρου αποτελούν τα ιστορικά κάστρα της πόλης, που βρίσκονται σε διάφορες θέσεις του αστικού ιστού της. Η λειτουργία εν τούτοις στρατοπέδων σε δύο από τα κάστρα (στρατόπεδο Δούκα στο κάστρο Αγίου Ανδρέα, στρατόπεδο Αθανασιάδη στο κάστρο Αγίου Γεωργίου) όπως και σε θέση όπου βρισκόταν το πρώτο κάστρο της πόλης (στρατόπεδο Σολωμού στην Μπούκα) απέκλεισε την ουσιαστική ένταξη των χώρων αυτών στον ιστό της πόλης – σήμερα τα τρία στρατόπεδα παραμένουν ανενεργά. Η ενεργοποίηση των ιστορικών αυτών συνόλων είναι απαραίτητη ώστε να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο δημόσιο βίο της πόλης, βελτιώνοντας σημαντικά την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος.

Παρακάτω παρατίθεται φωτογραφικό υλικό των προαναφερθέντων στρατοπέδων.

Εικόνα 11: Στρατόπεδο Σολωμού

Εικόνα 12: Εσωτερικό στρατοπέδου Σολωμού

Εικόνα 13: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Σολωμού

Εικόνα 14: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Σολομού

Στη συνέχεια περνάμε στο στρατόπεδο Δούκα - Κάστρο Άγιου Ανδρέα αποτυπώνοντας αυτό από την αριστερή προς τη δεξιά πλευρά αυτού από την είσοδο του. Ακόμη, παρατηρούμε δύο αξιόλογα κτίρια πολιτισμού που βρίσκονται σε αυτό και λειτουργούν.

Εικόνα 15: Εξωτερική όψη στρατοπέδου Δούκα- Κάστρο Άγιου Ανδρέα

Εικόνα 16: Κτίριο πολιτιστικών υπηρεσιών

Εικόνα 17: Πολιτιστικό κέντρο Δήμου Πρέβεζας

Εικόνα 18: Είσοδος στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 19: Εσωτερικό στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 20: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 21: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 22: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 23: Κτιριακό απόθεμα στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 24: Κτιριακό απόθεμα δεξιάς πλευράς στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 25: Κτιριακό απόθεμα δεξιάς πλευράς στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 26:Κτιριακό απόθεμα δεξιάς πλευράς στρατοπέδου Δούκα

Εικόνα 27: Εκκλησιάκι Αγίου Ανδρέα

6.1.4. Τεχνικές υποδομές

Τα έργα προστασίας του περιβάλλοντος παρουσιάζουν προβλήματα. Η διάθεση των απορριμμάτων παραμένει ουσιαστικά ανεξέλεγκτη γιατί δεν καταλήγουν σε κάποιο οργανωμένο χώρο, ενώ απουσιάζουν προγράμματα αξιοποίησης και ανακύκλωσης. Η μονάδα επεξεργασίας λυμάτων (βιολογικός καθαρισμός) δεν έχει ολοκληρωθεί, ωστόσο η λειτουργία της κρίνεται ικανοποιητική. Τα δίκτυα αποχέτευσης στην Πρέβεζα, το Ψαθάκι και τον Παντοκράτορα είναι ελλιπή, όμως τα έργα ολοκλήρωσής τους είναι σε εξέλιξη. Παντελής απουσία υπάρχει στους υπόλοιπους οικισμούς, όπου λειτουργούν ακόμα βόθροι.

Όσο αφορά την ύδρευση, υπάρχουν πλήρως ανεπτυγμένα δίκτυα που εξυπηρετούν όλες τις περιοχές και δραστηριότητες. Όμως, απαιτούνται βελτιώσεις και επεμβάσεις λόγω της ανεπάρκειας, της άναρχης ανάπτυξης και της ύπαρξης ακατάλληλων υλικών.

Το οδικό δίκτυο (εθνικό, επαρχιακό, δημοτικό, αγροτικό) είναι εκτεταμένο λόγω της ευνοϊκής μορφολογίας του εδάφους και της έντονης εκμετάλλευσης της γης. Όμως, συχνά, δεν ανταποκρίνεται στο χαρακτηρισμό του και τη λειτουργία του και εμφανίζει ανεπαρκή τεχνικά χαρακτηριστικά. Η παραλιακή εθνική οδός αποτελεί πολύ σημαντικό άξονα, διαπεριφερειακής σημασίας μετά την ολοκλήρωση της υποθαλάσσιας ζεύξης με το Άκτιο.

Επιπλέον, διαθέτει φυσικό λιμάνι που χρησιμοποιείται τόσο ως εμπορικό, για τη μεταφορά κυρίως χύδην φορτίων (π.χ. ζωοτροφές) και το οποίο εξυπηρετεί την ενδοχώρα της ευρύτερης περιοχής του Αμβρακικού, όσο και τουριστικό καθώς το εσωτερικό τμήμα του λιμένα έχει διαμορφωθεί για τον ελλιμενισμό μικρών σκαφών αναψυχής. Ωστόσο, οι υποδομές και των δύο λειτουργιών έχουν πολλές ελλείψεις, η χωροταξική οργάνωσή τους και ο ασαφής ρόλος τους προκαλεί σύγκρουση μεταξύ τους και ταυτόχρονα επηρεάζεται αρνητικά τόσο το οικοσύστημά του Αμβρακικού όσο και η λειτουργία της πόλης.

Τέλος, η Πρέβεζα εκμεταλλεύεται την άμεση γειτνίαση με το αεροδρόμιο του Ακτίου, η προσέγγιση του οποίου είναι πλέον εύκολη και γρήγορη μέσω της ζεύξης.

6.1.5. Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Δήμου Πρέβεζας

Το πρότυπο χωρικής οργάνωσης επιδιώκει να είναι απλό, ευέλικτο και δυναμικό, ώστε ο Δήμος να είναι σε θέση να υιοθετεί κάθε φορά το μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης και το αναπτυξιακό πρότυπο που απαιτείται και επομένως να είναι εύκολη η προσαρμογή του στα

δεδομένα και τις απαιτήσεις κάθε περιόδου καθώς και στις απρόβλεπτες μεταβολές. Την ίδια στιγμή, ο διαφαινόμενος κορεσμός και η κατασπατάληση των φυσικών πόρων, εφόσον η ανάπτυξη εξακολουθήσει να έχει τον ίδιο προσανατολισμό, συνέπεια της ολοκλήρωσης των έργων μεταφορικής υποδομής και των τάσεων του τουρισμού απαιτούν: (α) την επιβολή ρυθμίσεων και ελέγχου και (β) την ποιοτική διαφοροποίηση του αναπτυξιακού προσανατολισμού και τη διαχείριση των πόρων με βάση ένα διαφορετικό και μακροπρόθεσμο προγραμματισμό και σχεδιασμό.

Οι γενικοί στόχοι που τίθενται και επιχειρούν να καλύψουν όλες τις πτυχές του υπό μελέτη χωρικού συνόλου, είναι οι εξής: 1) η διαφύλαξη της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, 2) η δημιουργία ενός αξιοβίωτου οικιστικού περιβάλλοντος, 3) η εξασφάλιση οικονομικής σταθερότητας και η ενίσχυση της εμβέλειας και της δικτύωσης, 4) η υποστήριξη της υπαίθρου και των αγροτικών οικισμών και 5) η απόκτηση μιας διακριτής και εμπλουτισμένης ταυτότητας.

Ως κύριος άξονας ανάπτυξης του Δήμου προκρίνεται ο τομέας του τουρισμού. Καθίσταται σαφές ότι η κυρίαρχη μορφή του θα εξακολουθήσει να είναι ο μαζικός τουρισμός – «κλασσική» μορφή– σε συνδυασμό με το θαλάσσιο, ο οποίος παρουσιάζει δυναμική προοπτική. Όμως, συμπληρωματικές δραστηριότητες πρέπει να αναπτυχθούν στην ενδοχώρα και τον Αμβρακικό με την ενθάρρυνση εμφάνισης μορφών εναλλακτικού διεποχιακού τουρισμού (π.χ. οικολογικός-περιηγητικός, πολιτιστικός, ιαματικός, αστικός). Τονίζεται, λοιπόν, πως ο Δήμος δεν πρέπει να περιοριστεί στη μονοκαλλιέργεια ενός μαζικού τουρισμού εντατικής μορφής στις ακτές του Ιονίου, αλλά να εμπλουτίσει το μοντέλο του μέσα από τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλέγματος τουριστικών εξυπηρετήσεων με βελτιωμένες προδιαγραφές. Έτσι, μπορεί να προσελκύσει οργανωμένο και μη τουρισμό από το εσωτερικό και το εξωτερικό και να διευρύνει την τουριστική «δεξαμενή» μέσα από ειδικές μορφές τουρισμού και την προσφορά ποικίλων και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών.

Ιδιαίτερα πρέπει να προσεχθεί ο γιγαντισμός του παράκτιου τουρισμού. Η δημιουργία μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων υψηλής στάθμης και παρεμφερών δραστηριοτήτων δεν πρέπει να λάβει ιδιαίτερα εκστατική μορφή, ώστε να αποφευχθεί ο υπερκορεσμός και η υπερεκμετάλλευση της γης. Η κατεύθυνση αυτή είναι συμβατή με το Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. και τη στρατηγική για την τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου.

Το νέο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) Πρέβεζας προβλέπει πολεοδομική οργάνωση του οικισμού για πληθυσμιακό μέγεθος 34.350 κατοίκους (31.250 μόνιμοι, 3.100 εποχιακοί) με χρονικό ορίζοντα το 2021, και διαχωρισμό του σε 9 πολεοδομικές ενότητες (εντός και εκτός τάφρου) , οι οποίες σε μεγάλο βαθμό έχουν το χαρακτήρα γειτονιάς (δε συμπεριλαμβάνονται σε αυτές οι περιαστικοί οικισμοί και γειτονιές, καθώς και επεκτάσεις αυτών, που διαμορφώνονται σε επιμέρους πολεοδομικές ενότητες).

Μέρος Γ: Πρόταση

Στο πλαίσιο αυτό διεξήχθη έρευνα με την χρήση ερωτηματολογίου για τις ανάγκες της πόλης, η οποία βοήθησε να προκύψει η ανάλυση SWOT, στην οποία παραθέτονται πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, ευκαιρίες και κινδύνους που προέκυψαν από την καταγραφή της περιοχής μελέτης, διατυπώνεται η τελική πρόταση. Πιο συγκεκριμένα, οι αστικές παρεμβάσεις που χρειάζεται η πόλη και δίκτυα πρασίνου για την καλύτερη δυνατή ποιότητα του αστικού τοπίου και περιβάλλοντος. Αλλά και δίκτυα διαδρομών για την αξιοποίηση των πλούσιων φυσικών πόρων της περιοχής, δηλαδή την γνωριμία και προβολή μνημείων, μουσείων, αρχαιολογικών χώρων, αξιοθέατα της φύσης, κυρίως πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, με σημαντικό ιστορικό υπόβαθρο.

7. Ερευνά ερωτηματολογίου

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας διεξήχθη έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου και του εργαλείου της Google, το Google Forms όπου διαμοιράστηκε σε διάφορα κανάλια μέσω διαδικτύου. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 4 βασικές ενότητες.

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου αποσκοπεί στη διερεύνηση των δημογραφικών στοιχείων των ερωτηθέντων το φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο και επαγγελματική κατάσταση. Όσον αφορά τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτηθέντος κοινού, το δείγμα αποτελείται από 69,4% γυναίκες, ενώ αντίθετα το ηλικιακό ποσοστό κατανέμεται ομοιόμορφα, έχουμε απαντήσεις όλων των ηλικιών, κι αν ο μέγος όρος των ηλικιών 62,5% αντιπροσωπεύει την κλίμακα 18 έως 35 ετών. Ακόμη, άξιο αναφοράς είναι ότι το μορφωτικό επίπεδο είναι υψηλό, καθώς το 57,3% έχει πανεπιστημιακή μόρφωση και το 26,3% είναι κάτοχος μεταπτυχιακού και διδακτορικού πτυχίου. Η εργασιακή κατάσταση κυμαίνεται σε εργαζόμενους με μεγάλο ποσοστό 75,4% , σε ανέργους με ποσοστό 19,8%, και σε πολύ μικρό βαθμό σε μαθητές, φοιτητές και συνταξιούχους.

Η δεύτερη ενότητα αφορά τα ταξίδια, την συχνότητα και τις αιτίες που αυτά γίνονται. Ταξιδεύει το μεγαλύτερο ποσοστό του κοινού, συγκεκριμένα το 90,1%, κάτι που είναι πολύ ενδιαφέρον για την έρευνα μας, καθώς θα έχουμε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα. Σημαντικό είναι, επίσης, οι λόγοι και τα κίνητρα που κάνουν ταξίδια, το 58,2% ταξιδεύει για αρχαιολογικούς χώρους ή κάποιο πολιτιστικό ενδιαφέρον, το 44% επιλέγει να ταξιδέψει για κάποιο φεστιβάλ ή συναυλία, το 52,9% για εκδηλώσεις ή συνέδρια και ένα μικρό ποσοστό για αναψυχή και ξεκούραση. Ακόμη, όταν ρωτήθηκαν συγκεκριμένα για τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία το ποσοστό κυμάνθηκε από 44,4% συχνά, το 24,6% αρκετά, το 14,7% αρκετά πολύ και μόλις το 16,3% ήταν αρνητικό στην επίσκεψη τέτοιων χώρων. Πριν το ταξίδι το μεγαλύτερο ποσοστό διεξάγει έρευνα για την πόλη που θα επιλέξει μέσω κυρίως του διαδικτύου (το 98,2%), τους φίλους/ γνωστούς/ συγγενείς (το 47,5%), και έντυπό υλικό (το 13%).

Η τρίτη ενότητα αναφέρατε στα δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών και τους χώρους πρασίνου γενικά. Το 78,1% του δείγματος ενδιαφέρεται για την ύπαρξη δικτύων πολιτιστικών διαδρομών και συγκεκριμένα το 59,1% το θεωρεί απαραίτητο προϊόν για την προώθηση μιας πόλης. Ακόμη, πολύ σημαντικό παίζει η καθαριότητα, η συντήρηση και γενικά η ποιότητα των

χώρων αυτών. Τώρα, όσον αφορά τις μετακινήσεις σε καθημερινή βάση αλλά και στις διακοπές το δείγμα χρησιμοποιεί το αυτοκίνητο κατά κύριο λόγο, Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και ένα μικρό ποσοστό ποδήλατο. Βέβαια, εδώ να τονιστεί ότι το ποσοστό αυτών που χρησιμοποιούν Μέσα Μαζικής Μεταφοράς διπλασιάζεται την περίοδο των ταξιδιών. Όμως, σχεδόν όλοι θεωρούν απαραίτητη την υπάρξει ποδηλατοδρόμων και πεζόδρομων στην πόλη, έκτος από ένα πολύ μικρό ποσοστό που είναι αρνητικό αυτό του 3,5%. Ενδιαφέρον είναι ακόμη ότι οι χώροι πρασίνου, ένα ενιαίο δίκτυο χώρων πρασίνου αλλά και πολιτιστικών διαδρομών αποτελούν κριτήριο για την επιλογή προορισμού ενός ταξιδιού.

Παρακάτω θα δούμε κάποιες από τις απαντήσεις σε γενικές γραμμές στην ερώτηση ανοιχτού τύπου, για τα οφέλη που θα αποκόμιση η πόλη από μια τέτοια δράση, αρχικά πέρα από την οικονομική, περιβαλλοντολογική και τουριστική ανάπτυξη, την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου, δημιουργείται ένα προϊόν δηλαδή μια οργανωμένη πρόταση περιήγησης που προσφέρει στον επισκέπτη ολοκληρωμένη αίσθηση γνωριμίας με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον του τόπου που επισκέπτεται. Η καθαριότητα και η οργανωμένη προβολή συμπληρώνουν την εικόνα. Ακόμη, η ελεύθερη πρόσβαση σε δημόσιους χώρους σημαίνει συνολικά ποιότητα ζωής για τους κατοίκους και ένδειξη πολιτισμού και σεβασμού προς το περιβάλλον. Αποπνέουν έτσι μια οργάνωση και καθαριότητα δημιουργώντας έτσι μια θετική ανάμνηση στον ταξιδιώτη. Μέσα από την ανάδειξη και αναβάθμιση της πόλης, την ανάπτυξη τουρισμού προκύπτουν οικονομικά οφέλη για την περιοχή. Με συνέπεια ευημερία κι δυνατότητα εφαρμογής νέων έργων κι δράσεων για την καταπολέμηση της ανεργίας. Μια πιο πράσινη, πιο περιποιημένη και καθαρή πόλη μοιάζει πιο ελκυστική για ξένο τουρισμό αλλά αλλάζει και την διάθεση των ήδη μόνιμων κατοίκων, τους δίνει τη δυνατότητα χώρων χαλάρωσης και δραστηριοτήτων στη φύση, την επαφή με τη φύση. Επηρεάζουν θετικά την ποιότητα της ατμόσφαιρας, τη θερμοκρασία, την ψυχική υγεία και δίνουν την ευκαιρία για κοινωνικοποίηση.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα σημαντικότερα κριτήρια για την επιλογή προορισμού σύμφωνα με το δείγμα είναι η ιστορία του τόπου, η πολιτιστική κληρονομιά, η ποιότητα αστικού χώρου, το φυσικό περιβάλλον, η προσβασιμότητα, τα οικονομικά στοιχεία, το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, η γαστρονομία, η εύκολη μετακίνηση μέσα στην πόλη, η καλή πρόσβαση και γενικά οι καλές υποδομές. Τέλος, η διασκέδαση, η καθαριότητα της πόλης και των ακτών, οι χώροι πρασίνου-πάρκα και οι διαδρομές που προσφέρονται για περίπατο.

Η τέταρτη ενότητα, αναφέρεται συγκεκριμένα στην πόλη της Πρέβεζας και στο λόγο που γίνεται η έρευνα, για την κάλυψη των αναγκών της πόλης αλλά και της διπλωματικής μου εργασίας. Πέρα από τα γενικά συμπεράσματα που βγήκαν μέχρι στιγμής, είναι ενδιαφέρον να δούμε την άποψη του κοινού για κάτι νέο στην πόλη, αν τους ενδιαφέρει να προβληθεί η πόλη και ο τρόπος που θα γίνει αυτό. Πιο συγκεκριμένα, όπως είδαμε, η πόλη υστερεί στην προώθηση και ανάδειξη των πλούσιων πολιτιστικών πόρων σε ποσοστό 75,9% με αποτέλεσμα να θεωρείται απαραίτητη η δημιουργία ενός νέου προϊόντος και τη διαφήμιση αυτού αλλά και διάφορων δράσεων που θα καλύπτουν το πολιτιστικό ενδιαφέρον των ντόπιων αλλά και των επισκεπτών. Ακόμη, άξιο αναφοράς είναι πως οι αναπλάσεις έχουν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων αλλά και την τουριστική ανάπτυξη, καθώς όπως αποτυπώνεται στα γραφήματα, το κοινό είναι θετικό κατά 95,2% στην πρώτη περίπτωση και κατά 95,3% στη δεύτερη περίπτωση. Φαίνεται πως η αξιοποίηση αυτών των χώρων δίνει νέες επιλογές στο δείγμα που έχει ανάγκη, προοπτικές στην πόλη και στην ζωή των κατοίκων. Και τέλος, ήταν θετικοί και στις προτεινόμενες διαδρομές, τις βρήκαν χρήσιμες και λειτουργικές, στους περισσότερους δίνεται ένα νέο κίνητρο για την επίσκεψή χώρων που σε άλλες περιπτώσεις δε θα έκαναν, η οργάνωση των χρήσεων, των χώρων παίζει σημαντικό ρόλο για την πόλη και την περαιτέρω προωθήσει του τουρισμού.

Στο παράρτημα I και II βρίσκονται όλες οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου, που έγινε στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας για την κατανόηση και κάλυψη των σημαντικότερων ελλείψεων της πόλης. Οι απαντήσεις βρίσκονται σε μορφή γραφημάτων με όλα τα απαραίτητα ποσοστά για όποιον θέλει να ανατρέξει.

8. SWOT ANALYSIS

Έπειτα από την έρευνα και την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης περνάμε στα παρακάτω αποτελέσματα και την ανάλυση SWOT.

<p>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικό ιστορικό υπόβαθρο • Πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα • Δυναμικοί περιβαλλοντικοί πόροι • Πλούσιο κτιριακό απόθεμα 	<p>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μνημεία σε κακή κατάσταση- μικρό ποσοστό • Μη προσβάσιμα μνημεία • Ανεπαρκώς σηματοδοτημένα μνημεία • Χαμηλό επίπεδο ευαισθητοποίησης κατοίκων και φορέων • Χαμηλά επίπεδα στον εισερχόμενο τουρισμό • Έλλειψη αστικού εξοπλισμού και χώρων στάθμευσης
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη ενός ποιοτικού και αναγνωρισμένου τουριστικού προϊόντος • Προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών • Προβολή και αξιοποίηση των ξεχωριστών πολιτιστικών και φυσικών πόρων • Ύπαρξη ενδιαφέροντος για τάσεις εναλλακτικού (πολιτιστικού) τουρισμού • Αξιοποίηση κενών κτιρίων για στέγαση πολιτιστικών δραστηριοτήτων • Δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για πεζούς και ποδηλάτες 	<p>ΚΙΝΔΥΝΟΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υποβάθμιση πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος • Έλλειψη τουριστικού ενδιαφέροντος • Έλλειψη οικονομικών πόρων

9. Προτεινόμενες αστικές παρεμβάσεις

Οι ελεύθεροι χώροι αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την ποιότητα του αστικού τοπίου και του περιβάλλοντος. Όπως είναι φυσικό οι αντιλήψεις για τον ρόλο, τη διάρθρωση και τη μορφή τους, αλλάζουν και επαναπροσδιορίζονται συνεχώς, καθώς ακολουθούν τις εξελισσόμενες απόψεις αναφορικά με το αστικό φαινόμενο και το φυσικό περιβάλλον. Στις μέρες μας, εντοπίζουμε έντονο ενδιαφέρον για τους υπαίθριους χώρους στο αστικό περιβάλλον, καθώς έχει γίνει κατανοητό πλέον ότι συνεισφέρουν σημαντικά στην ποιότητα ζωής των πόλεων και κατ' επέκταση των ίδιων των κατοίκων τους.

Οι υφιστάμενοι ελεύθεροι χώροι μιας περιοχής αποτελούν δείκτη της ποιότητας του περιβάλλοντός της. Συχνά παρατηρείται πως είναι άνισα κατανομημένοι στα σύγχρονα πολεοδομικά συγκροτήματα, ενώ η ποσότητα και η ποιότητά τους δεν είναι σταθερή, καθώς επηρεάζεται από τις αλλαγές που υφίσταται ο αστικός ιστός στο πέρασμα των χρόνων.

Βασικός και καθοριστικός ρόλος των ελεύθερων χώρων σε μια πόλη, αποτελεί η ρύθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Επιτρέπουν την κίνηση του ανέμου, ελέγχουν τον ηλιασμό, συμβάλλουν στην παραγωγή οξυγόνου, αποτελούν χώρους για ανάπτυξη φυσικών στοιχείων, βλάστησης, νερού κ.ά. Ταυτόχρονα, διαμορφώνουν τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη χρήση του από τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες της πόλης. Αποτελούν χώρους συνάντησης, διασκέδασης και δημιουργούν ποικίλα συναισθήματα στους κατοίκους.

Τόσο οι δημόσιοι όσο και οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου μιας περιοχής μπορούν μεμονωμένα ή σε συνδυασμό μεταξύ τους να αποτελέσουν διακεκριμένες περιβαλλοντικές ενότητες, που να αναφέρονται σε διαφορετικές κλίμακες του αστικού χώρου. Βασική προϋπόθεση για την επίτευξη αυτού του στόχου αποτελεί, φυσικά, η ύπαρξη φυσικών στοιχείων όπως βλάστηση, νερό, φυσικό έδαφος, απορροφητικά υλικά, τα οποία αποτελούν βασικά στοιχεία διαμόρφωσης.

Για την ευεργετική επίδραση των χώρων πρασίνου σε έναν αστικό ιστό δεν είναι καθοριστική μόνο η μεμονωμένη χωροθέτηση χώρων πρασίνου. Απαραίτητη είναι η δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου που θα ενώνει τους μεγάλους δημόσιους χώρους πρασίνου (αστικά πάρκα, πλατείες κ.λπ.) με μικρότερες φυτεμένες επιφάνειες είτε δημόσιες ή και ιδιωτικές.

Απαραίτητα δομικά στοιχεία για την σύνθεση ενός ενιαίου δικτύου πρασίνου αποτελούν:

- ✓ οι διαδρομές πρασίνου: επιμήκεις ανοικτοί χώροι οι οποίοι εξυπηρετούν οικολογικές, κοινωνικές, και πολιτισμικές λειτουργίες, συνδέοντας χώρους πρασίνου, οργανωμένα

τμήματα του αστικού ιστού ή φυσικούς χώρους βλάστησης, όπως φυτεύσεις δρόμων, δεντροστοιχίες κ.λπ.,

- ✓ τα τμήματα πρασίνου: μεγάλα τμήματα αστικού πρασίνου σφηνοειδούς μορφής, τα οποία εισέρχονται στο πολεοδομικό συγκρότημα και συνδέονται με το περιαστικό πράσινο όπως αστικά πάρκα, ρέματα ποτάμια κ. λ.

Εκτιμάται, ότι για να επηρεαστεί αποτελεσματικά το μικροκλίμα και προπαντός το θερμικό ισοζύγιο ενός αστικού κέντρου, το πράσινο πρέπει να αντιπροσωπεύει το 50% της δομημένης επιφάνειας. Η ύπαρξη πρασίνου αποτρέπει τον συνωστισμό και συμβάλλει στην επίτευξη κανονικής πυκνότητας του πληθυσμού. Σε πόλη μεσαίου μεγέθους ενδείκνυται σε κάθε κάτοικο να αντιστοιχεί μια επιφάνεια 100 τ.μ. ελεύθερων χώρων και αυτό το 50% να είναι πράσινο. Αυτό το ποσοστό κυμαίνεται ανάλογα με το κλίμα, τα χαρακτηριστικά του εδάφους, το μέγεθος της πόλης, την πυκνότητα των κτιρίων και του πληθυσμού.

Βάση λοιπόν του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου προτείνονται οι γενικές κατευθύνσεις για την αναβάθμιση βασικών οδικών αξόνων, για την εύκολη πρόσβαση στην περιοχή αλλά και κίνηση μέσα σε αυτή:

- λειτουργική αναβάθμιση της παραλιακής Ε.Ο.
- λειτουργική υποβάθμιση της Ε.Ο.21 εντός των ορίων του Δήμου Πρέβεζας
- κατασκευή της περιμετρικής οδού της Πρέβεζας και των κάθετων οδών και των κόμβων σύνδεσης με την παραλιακή Ε.Ο.
- κατασκευή των νέων οδικών προσβάσεων της Νικόπολης
- κατασκευή οργανωμένου λιμένα σκαφών αναψυχής στην Πρέβεζα
- δημιουργία πεζοδρόμων με πιθανά κίνητρα και άλλα μέτρα προστασίας του ενδιαφέροντος ανάγλυφου του τοπίου, ώστε να εξασφαλιστεί η προσπελασιμότητα των ακτών.
- διερεύνηση για τη δυνατότητα λειτουργίας του λιμένα Πρέβεζας με διπλό ρόλο: τουριστικό και εμπορικό και εκπόνηση όλων των απαραίτητων περιβαλλοντικών μελετών
- ιεράρχηση και βελτίωση αλιευτικών καταφυγίων διερεύνηση της δυνατότητας και βιωσιμότητας κατασκευής σιδηροδρομικής γραμμής που θα συνδέει το Δήμο Πρέβεζας με τις υπό μελέτη γραμμές (Καλαμπάκα–Ιωάννινα– Ηγουμενίτσα και Ιωάννινα–Αντίρριο)

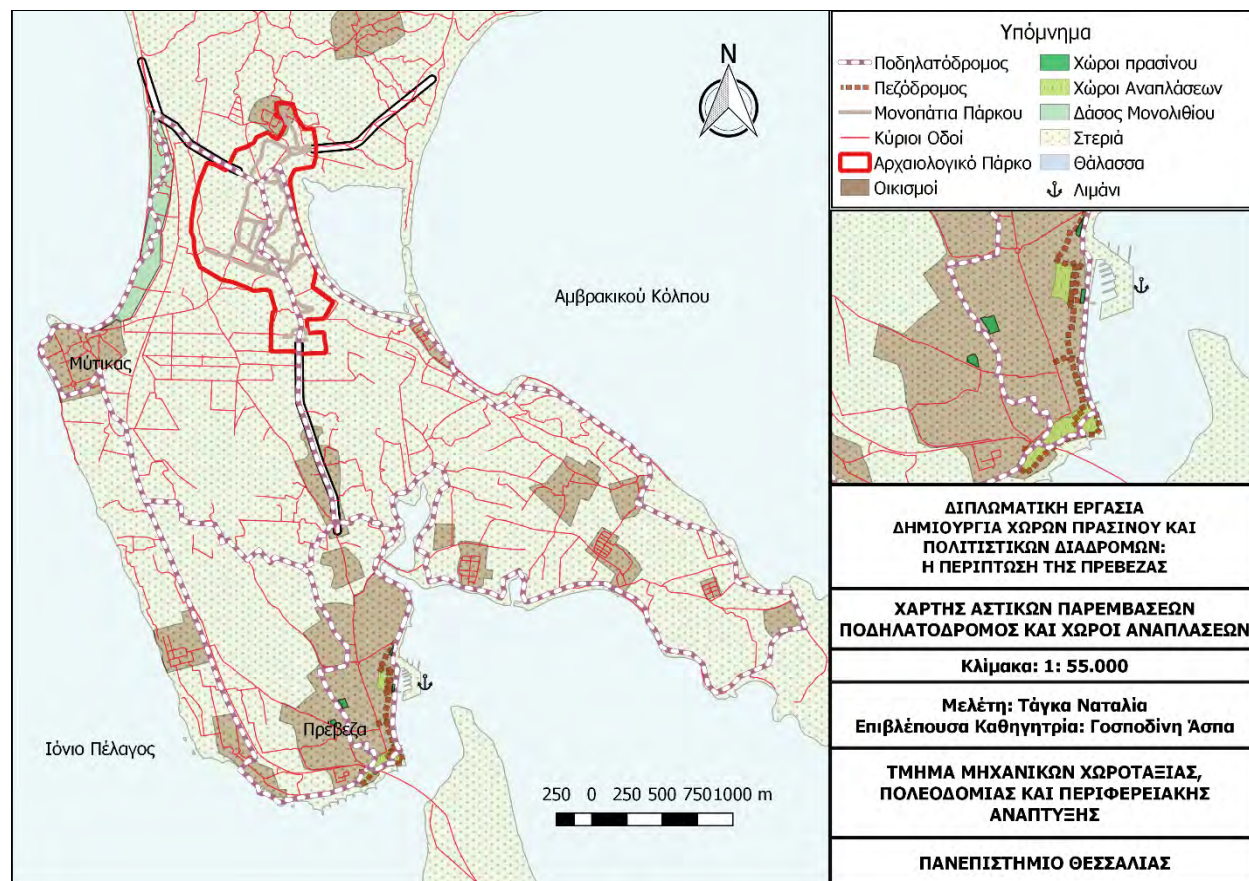
Πιο συγκεκριμένα, συμφωνά με τα παραπάνω και το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Πρέβεζας προτείνεται ένα ενιαίο δίκτυο ποδηλατοδρόμων μέσα στον αστικό ιστό της πόλης που κατευθύνεται και προς τα περίχωρα. Αλλά και δύο βασικές αναπλάσεις σε εγκαταλελειμμένα

στρατόπεδά της που βρίσκονται στα δύο άκρα του ιστορικού κέντρου της πόλης, όπου θα δώσουν πνοή αέρα στην πόλη.

Όσον αφορά στις μεταφορικές υποδομές προτείνονται η δημιουργία ενός ενιαίου ποδηλατοδρόμου βάσει δύο κύριων αξόνων κίνησης

- ο ένας ακολουθώντας το παράκτιο μέτωπο (στο μεγαλύτερο μήκος του) από την περιοχή Βαθύ με κατεύθυνση προς την Κυανή Ακτή, Αλωνάκι, Μύτικα, και το αισθητικό δάσος Μονολιθίου καταλήγοντας στο αρχαιολογικό πάρκο της Νικόπολης και
- ο δεύτερος διασχίζει περιμετρικά ένα κομμάτι του Αμβρακικού κόλπου ξεκινώντας από την περιοχή Βαθύ και περνώντας τους οικισμούς: Βαθύ, Άγιο Θωμά, Νεοχώρι, διασχίζει το αρχαιολογικό πάρκο και καταλήγει στη λιμνοθάλασσα Μάζωμα (οικισμός Άγιος Νικόλαος).

Οι δύο κύριοι άξονες ενώνονται σε κάποια σημεία μέσα στον πολεοδομικό ιστό για τη διευκόλυνση με ποδήλατο, όπως φαίνεται στον χάρτη.

Χάρτης 1: Αστικών παρεμβάσεων οδικών αξόνων

Επίσης, ενίσχυση και δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για πεζούς σε όλους τους οικισμούς, κατά προτεραιότητα στην πόλη της Πρέβεζας και τον οικισμό Παντοκράτορα, με τη δημιουργία πεζοδρομών σε όλους τους οδικούς άξονες. Όσον αφορά στο κέντρο της πόλης προτείνονται πεζοδρομήσεις δρόμων σε κεντρικά σημεία και γύρω από τα πάρκα. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η επέκταση της πεζοδρόμησης της παραλιακής οδού, Ελευθέριου Βενιζέλου μέχρι το κάστρο του Αγίου Γεωργίου και οι δευτερεύοντες οδοί Μεταξά, Προύσης, Εθνικής Αντιστάσεως που καταλήγουν και διασχίζουν το Πάρκο. Ακολουθώντας το ήδη υπάρχον δίκτυο πεζοδρομών διασχίζοντας το ιστορικό κέντρο της πόλης φτάνουμε στο πάρκο του Αγίου Ανδρέα με την πεζοδρόμηση των οδών Αγγ. Μπάκατσέλου, Μπάλκου και Περδικάρη για την ένωση του πάρκου με την πλατεία Οδυσσέα Ανδρούτσου αλλά και το αξιόλογο Δημοτικό Ναυτικό Μουσείο. Ακόμη, προτείνεται ως ήπιας κυκλοφορίας πεζοδρόμος η οδός Σπηλιάδου και ένα κομμάτι της Π. Τσαλδάρη για την ένωση με το πάρκο και το ιστορικό κέντρο.

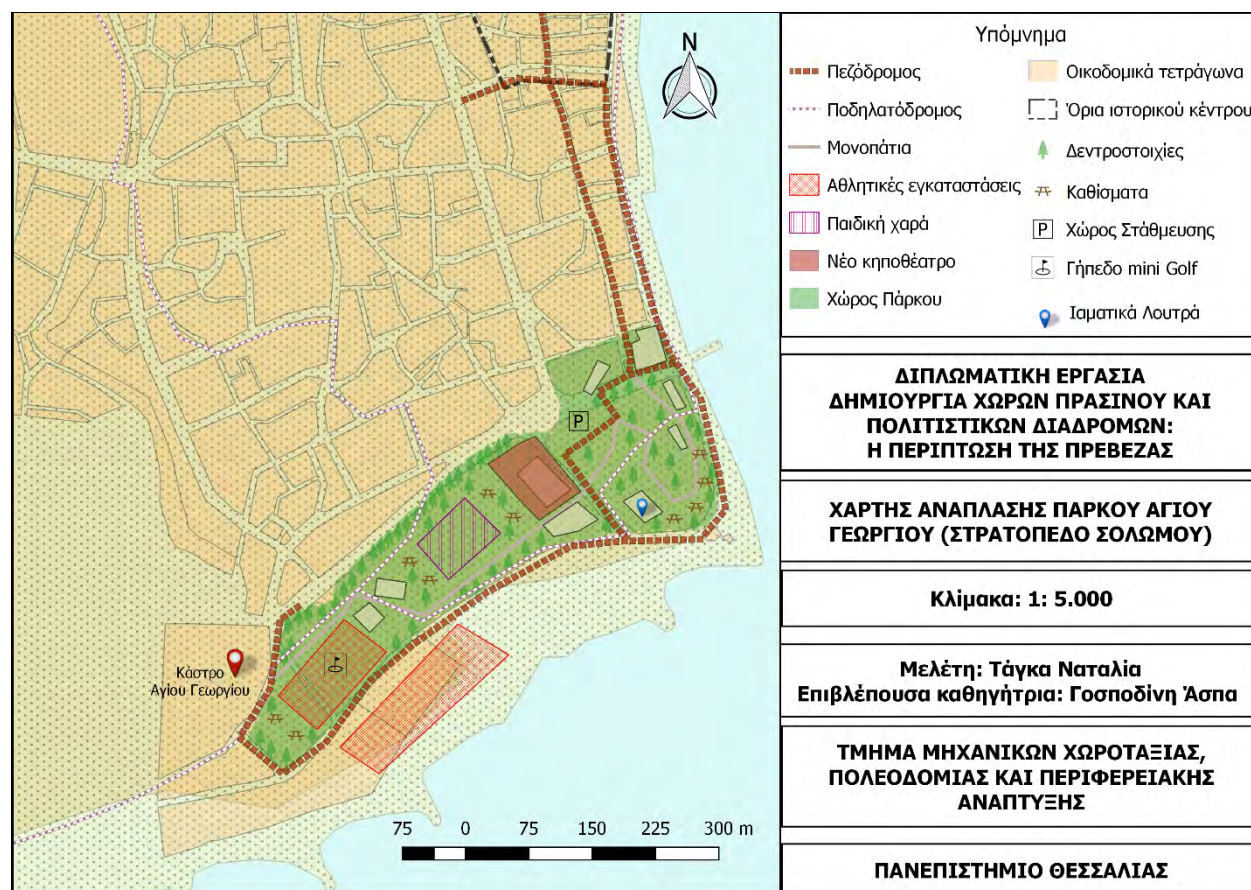
Οι κοινόχρηστοι χώροι χωροθετούνται διάσπαρτοι σε ολόκληρο τον οικιστικό ιστό, δημιουργώντας ενιαίο δίκτυο. Γενικά, οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου ενδείκνυται να χωροθετούνται σε σχέση με αρχαιολογικούς χώρους, ρέματα και περιοχές που ευνοούν τη δημιουργία δικτύων πεζοδρόμων περιπάτου και υπαίθριας αναψυχής και ποδηλατοδρόμων, να γίνεται δε προσπάθεια συνδυασμού τους με τα κέντρα γειτονιάς και τις προβλεπόμενες εγκαταστάσεις αθλητισμού, πολιτισμού, εκπαίδευσης, πρόνοιας και υγείας.

Η επέκταση και αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου της Πρέβεζας και η ανάδειξη των μνημειακών της συνόλων πρέπει να γίνει με συγκεκριμένους άξονες σχεδιασμού και προγραμματισμού. Σε αυτό περιλαμβάνεται ο πολεοδομικός και αστικός σχεδιασμός περιοχών με στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας της πόλης, την ανάδειξη της ιστορικής της εικόνας όπως και των μνημείων της. Στο επίκεντρο της έρευνας βρίσκονται τα τρία κάστρα της πόλης (Αγίου Ανδρέα, Μπούκας και Αγίου Γεωργίου) όπως και η μεταξύ του σύνδεση τους μέσω του αστικού ιστού και της παράκτιας ζώνης. Σε αυτή την προοπτική διερευνάται η δυνατότητα χωροθέτησης ή αναβάθμισης νέων πλατειών, χώρων πρασίνου δημιουργίας πεζοδρόμων, δημιουργίας ή όχι χώρων στάθμευσης, ανάπλασης της ακτής, ενίσχυσης του αστικού πρασίνου στον περιβάλλοντα χώρο των κάστρων.

Έτσι, προτείνονται οι εξής αναπλάσεις, κατά προτεραιότητα: (α) στο φρούριο του Αγίου Ανδρέα και τη ζώνη γύρω του και (β) στην περιοχή που προτείνεται να αποτελέσει το νότιο πάρκο πόλης, το οποίο περιλαμβάνει το πρώην στρατόπεδο Σολωμού, το κηποθέατρο και τα Ιαματικά λουτρά.

Ανάπλαση Πάρκου Αγίου Γεωργίου (Στρατόπεδο Σολωμού)

Στο Πάρκο Αγίου Γεωργίου εκτός από τα εγκαταλελειμμένα κτίρια του στρατοπέδου που δεν χρησιμοποιούνται πια, στεγάζονται αυτή τη στιγμή οι εξής χρήσεις: το Δημοτικό Κηποθέατρο “Γιάννη Ρίτσου”, το Δημοτικό Καφενείο “Λουτρά”, τα Ιαματικά Λουτρά και ο Θερινός Κινηματογράφος. Από αυτές τις χρήσεις παραμένουν ίδια τα Ιαματικά Λουτρά και το Δημοτικό Καφενείο και προτείνεται η αναβάθμιση του Δημοτικού Κηποθέατρου και του Θερινού Κινηματογράφου σε έναν νέο ενιαίο χώρο με τις κατάλληλες προδιαγραφές και τον απαραίτητο εξοπλισμό.

Χάρτης 2: Ανάπλασης πάρκου Αγίου Γεωργίου

Στην άλλη πλευρά του Πάρκου που περνά η οδός *Γρηγορίου Λαμπράκη* προτείνεται, περιμετρικά του δρόμου, η φύτευση ψηλών δέντρων για τη διαχώριση του δρόμου από το Πάρκο. Το στοιχείο του πρασίνου θα είναι έντονο σε όλη την έκταση του πάρκου.

Ακόμη το Πάρκο θα περιλαμβάνει μία παιδική χαρά και ένα γήπεδο mini golf καθώς και καθιστικά. Συστήνεται πέρα από την αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων αθλητικών εγκαταστάσεων (γήπεδο beach volley, tennis, basket), η δημιουργία γηπέδου αμπαλί στον χώρο που ήδη υπάρχει, αλλά αυτή τη στιγμή είναι χωρίς προδιαγραφές. Το αμπαλί ήταν ένα παιχνίδι που φημολογείται ότι κρατούσε από τα χρόνια της ενετοκρατίας και παιζόταν από τους Μπρανέλους με μεγάλη ευχαρίστηση μέχρι και τη δεκαετία του '80, όπου σταδιακά άρχισε να χάνεται. Το 1980 το παιχνίδι προσέλκυε έντονα το ενδιαφέρον του κόσμου αφού σε κάθε ομάδα έπαιζαν γύρω στα 15 – 20 άτομα, τα οποία είχαν πολύ μεγάλη και ζωηρή κερκίδα με τα στοιχήματα για τους νικητές να δίνουν και να παίρνουν.

Στο παραδοσιακό αμπαλί οι παίκτες έπαιζαν χρησιμοποιώντας ξύλινες μπάλες γύρω στους 12 – 14 πόντους. Ωστόσο η ιδιαιτερότητα βρισκόταν στο σχήμα τους. Οι συγκεκριμένες μπάλες δεν ήταν απόλυτα στρογγυλές αλλά λίγο “φαγωμένες” στη μία πλευρά, γεγονός που βοηθούσε στο να διαγράφουν μια πιο κυκλική τροχιά μέσα στο γήπεδο.

Προτείνεται, έτσι, η δημιουργία ενός σύγχρονα διαμορφωμένου χώρου που να είναι επίπεδος και να δίνει τη δυνατότητα να παίζουν σε αυτόν 24 άτομα, 6 δηλαδή σε κάθε γήπεδο των 6- 10 μέτρων.

Το *retanque* ή αλλιώς παραδοσιακά το αμπαλί αποτελεί ένα παιχνίδι που παίζεται σε παγκόσμιο επίπεδο και έχει διεθνείς προδιαγραφές. Οι μπάλες του είναι σιδερένιες, σφαιρικές με διάμετρο 7 πόντους και βάρος γύρω στα 700 +- 20 γρ. Ο τρόπος που παίζεται: στη μια πλευρά του γηπέδου τοποθετείται ένα στεφάνι όπου οι παίκτες παίρνουν θέση για να παίζουν ώστε να μην υπάρχει κάποιο πλεονέκτημα θέσης. Αρχικά το κονσονέ – τη μικρότερη ξύλινη μπάλα δηλαδή- το ρίχνει κατόπιν κλήρωσης μια ομάδα και έπειτα συνεχίζει η ομάδα που έχει κερδίσει έναν πόντο. Βασικό ζητούμενο είναι το ποια ομάδα θα καταφέρει να πάει τις περισσότερες δικές της μπάλες κοντά στο κονσονέ ώστε να γράψει τους περισσότερους πόντους. Η απόσταση ανάμεσα στις μπάλες υπολογίζεται με μέτρο. Στην αρχή η κάθε ομάδα ρίχνει από μια μπάλα ενώ στη συνέχεια αυτή που έχει προβάδισμα περιμένει. Όταν η αντίπαλη πλησιάσει αρκετά περιμένει

Τάγκα Ναταλία

Δημιουργία χώρων πρασίνου και πολιτιστικών
διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

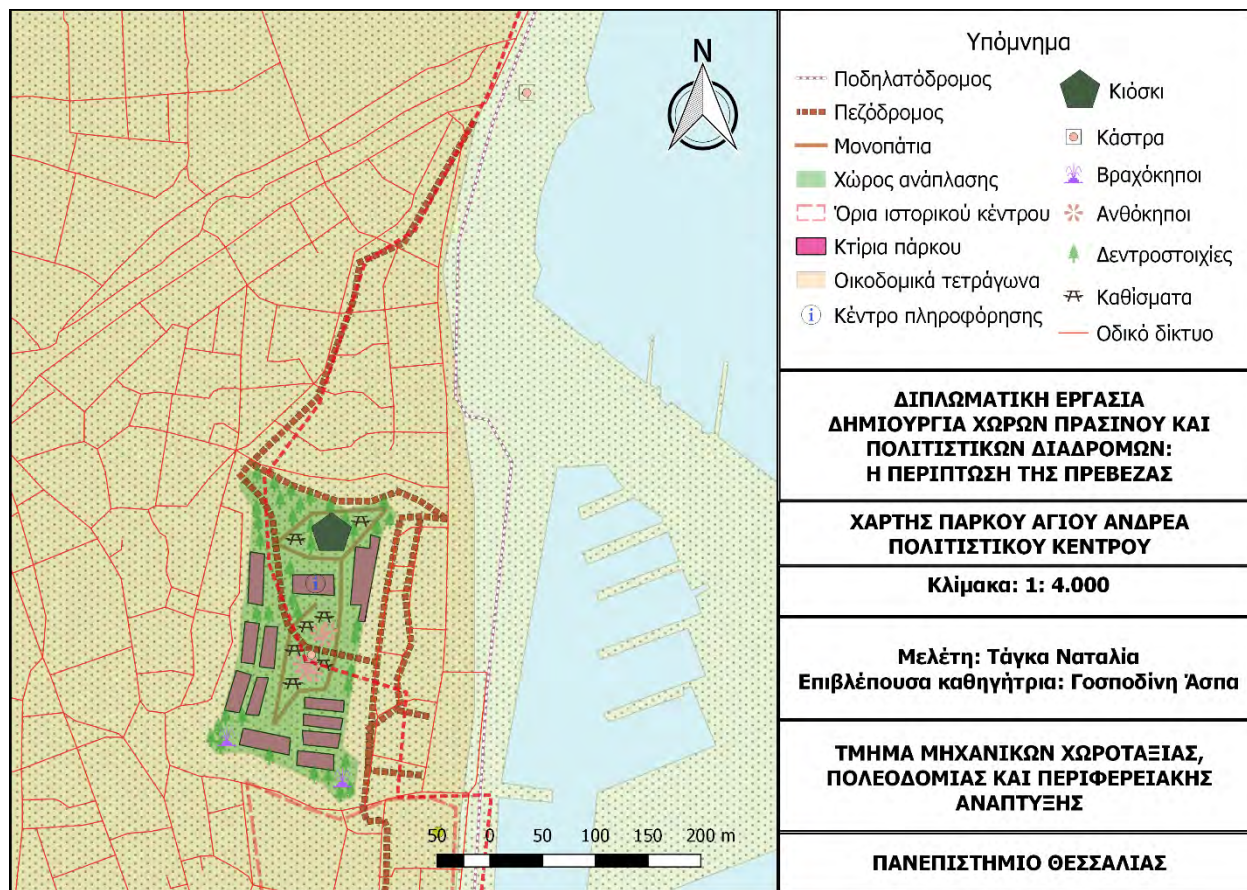
εκείνη και αυτό συνεχίζεται μέχρι να φτάσει κάποια από τις δύο ομάδες πρώτη στους 13 πόντους, όπου και λήγει η παρτίδα.

Προτείνεται η δημιουργία Parking από την πλευρά της Λεωφόρου Ειρήνης για την εξυπηρέτηση των αναγκών του Πάρκου αλλά και της πόλης, καθώς στερεί σε χώρους στάθμευσης.

Πάρκο Άγιου Ανδρέα – Πολιτιστικό Κέντρο

Στο Πάρκο του Άγιου Ανδρέα προτείνεται να γίνει ένα Πολιτιστικό Κέντρο. Τα κτίρια που υπάρχουν είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, βέβαια χρίζουν εργασιών αποκατάστασης, οπότε με τις κατάλληλες ενέργειες μπορεί να αναπτυχθεί ένα Πάρκο που θα οργανώνει τις χρήσεις πολιτισμού, με Πολιτιστικό Κέντρο (υπάρχει ήδη) , εκθεσιακοί χώροι και Δημοτικό ωδείο. Πολιτιστικοί φορείς, αίθουσα εκδηλώσεων, καθώς και Κέντρο πληροφόρησης επισκεπτών και Συνεδριακά Κέντρα. Επίσης, θα φιλοξενεί διάφορες δράσεις και φεστιβάλ πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα bazar βιβλίου.

Σε όλη την έκταση του Πάρκου θα επανασχεδιαστεί το στοιχείο του πρασίνου. Βραχόκηποι με νερό, έτσι ώστε να γίνεται αισθητή η παρουσία του υγρού στοιχείου, και αναρριχώμενα φυτά στις δύο γωνίες που βρίσκονται στη νότια πλευρά του Πάρκου. Διάνοιξη εισόδου βορειανατολικά του Πάρκου, έτσι ώστε να επικοινωνεί με το Parking, την Πλατεία του *Οδυσσέα Ανδρούτσου* και το Παραλιακό μέτωπο γενικά. Επίσης περιμετρικά προτείνονται δεντροστοιχίες και φωτιστικά σημεία για την επαρκή φωταγώγηση του Πάρκου.

Χάρτης 3: Ανάπλαση πάρκου Άγιου Ανδρέα- Πολιτιστικό κέντρο

Έτσι, η πρόταση των αναπλάσεων των αναπλάσεως, βασίζεται στην ιδέα της βέλτιστης αξιοποίησης μέσω ήπιων έργων, των τριών πόλων των κάστρων (Άγιος Ανδρέας, Μπούκα, Άγιος Γεώργιος) σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των δημόσιων χώρων στο κέντρο της Πρέβεζας και το παράκτιο μέτωπο. Η θέση των κάστρων στη γεωγραφία της πόλης, σε συνδυασμό με το ιστορικό κέντρο δίνει τη δυνατότητα σύνδεσης των τριών κάστρων μέσω του αστικού ιστού και της παράκτιας ζώνης. Η συνδετήρια αυτή ζώνη είναι το ίδιο το ιστορικό κέντρο και μάλιστα το παλαιότερο τμήμα του, το οποίο αναπτύχθηκε γραμμικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων τεσσάρων αιώνων, παράλληλα με την ακτογραμμή μεταξύ των κάστρων του Αγίου Ανδρέα και τη Μπούκας. Με αυτό τον τρόπο η πρόταση στοχεύει σε μία σειρά παρεμβάσεις, με βασική την αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου, οι οποίες θα αναπτυχθούν κατά μήκος αυτού του ιστορικού-πράσινου κορμού μνημείων, ιστορικών κτιρίων και χώρων πρασίνου. Ο κορμός αυτός συγκροτείται με τα τρία κάστρα ως κόμβους και κτιρίων και

πράσινων χώρων και διατρέχει την πόλη σε μήκος περίπου 2 χιλιομέτρων. Οι προτεινόμενες βασικές επεμβάσεις, γενικά, είναι:

- Ανάδειξη και ήπια χρήση μνημειακών συνόλων
- Χωροθέτηση ή αναβάθμιση νέων πλατειών & πεζοδρόμων
- Ανάπλαση ακτής
- Ενίσχυση αστικού πρασίνου.

10. Προτεινόμενες πολιτιστικές διαδρομές της πόλης της Πρέβεζας

Οι πολιτιστικές διαδρομές προσφέρονται ιδιαίτερα ως μέσον για τη γνωριμία και προβολή μνημείων, χώρων και μουσείων σε πόλεις με σημαντικό ιστορικό υπόβαθρο, που συχνά είναι άγνωστα στο ευρύ κοινό. Οι διαδρομές αυτές σε συνδυασμό με πολιτιστικούς τόπους με μεγάλη επισκεψιμότητα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν αναγνωρισιμότητα και να προσελκύσουν περισσότερους επισκέπτες. Βασική προϋπόθεση βέβαια αποτελεί το γεγονός οι διαδρομές και τα μνημεία να είναι προσβάσιμα, να βρίσκονται σε σχετικά καλή κατάσταση διατήρησης και να είναι επαρκώς σηματοδοτημένα.

Τόσο η Περιφέρεια Ηπείρου όσο και Πρέβεζα διαθέτουν πλούσιο και δυναμικό απόθεμα περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, όμως το επίπεδο ανάπτυξης στον Τομέα του Τουρισμού και ειδικότερα στον εισερχόμενο Τουρισμό διαπιστώνεται να βρίσκεται ακόμη σε χαμηλά επίπεδα. Έτσι, προκύπτει η ανάγκη υιοθέτησης ενός καινοτόμου μοντέλου για την οικονομική ανάπτυξή της. Το μοντέλο αυτό έχει ως στόχο την ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας, σε ένα ποιοτικό και αναγνωρισμένο τουριστικό προϊόν, μέσα από την προβολή και αξιοποίηση των ξεχωριστών πολιτιστικών και φυσικών πόρων που διαθέτει για να μπορέσει να γίνει ένας ανταγωνιστικός τουριστικός προορισμός. Πρόκειται για μια στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης με σεβασμό στους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους, οι οποίοι προσδίδουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Το σχέδιο αρθρώνεται γύρω από τη δημιουργία Πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών Διαδρομών που αξιοποιεί τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία, τα αξιοθέατα της φύσης και του σύγχρονου πολιτισμού της Περιοχής, σε ένα ενιαίο σχήμα φυσικής και ψηφιακής ενότητας.

Στόχος του εγχειρήματος αυτού, που έχει πυρήνα τη σύνδεση του Πολιτισμού με την τουριστική ανάπτυξη, είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και επώνυμου προϊόντος, μέσω του οποίου θα αναδειχθούν τα αξιοθέατα της Περιοχής, θα αυξηθεί το ποσοστό νέων επισκεπτών και τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος, θα ωφεληθούν οι επιχειρήσεις καταλυμάτων, εστίασης, αναψυχής, αλλά και οι παραγωγοί προϊόντων γεωργικών και κτηνοτροφικών.

Κάθε διαδρομή αποτελείται από δυο βασικά στοιχεία: τους κύριους κόμβους και τους συνδετήριους άξονες, που εξασφαλίζουν τη σύνδεση των κόμβων. Οι κόμβοι διαμορφώνουν την «υλική υπόσταση» και την ταυτότητα της Διαδρομής, συνθέτοντας ένα ισορροπημένο σύνολο Πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών προορισμών. Οι κόμβοι εκπληρώνουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις: α) είναι αναγνωρισμένοι για την πολιτιστική και περιβαλλοντική τους αξία, β) αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών και γ) έχουν δυνατότητα παροχής υψηλού επιπέδου εξυπηρέτησης στους επισκέπτες.

Ως κύριοι κόμβοι που απαρτίζουν και προσδιορίζουν την ταυτότητα της κάθε Πολιτιστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής επελέγησαν οι παρακάτω:

1η Διαδρομή: Μια πράσινη διαδρομή με ιστορικό χαρακτήρα.

Αφετηρία: Το κάστρο του Άγιου Ανδρέα

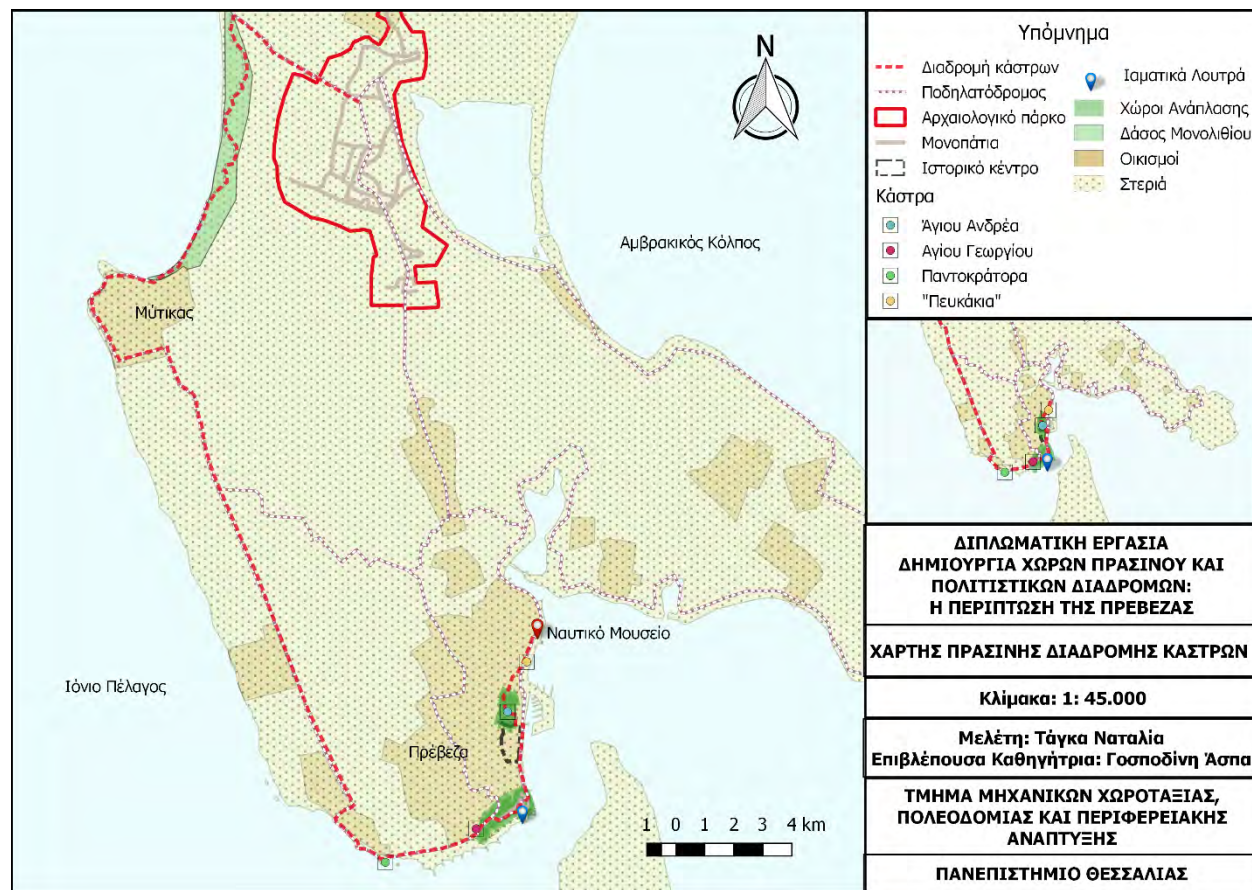
Σημεία αναφοράς:

- Κάστρο Άγιου Ανδρέα – Διαμόρφωση Πάρκου (Ανάπλαση)
- Τοποθεσία «Πευκάκια» - Δημοτικό Ναυτικό Μουσείο
- Πλατεία «Οδυσσέα Ανδρούτσου»
- Στρατόπεδο «Σολωμού» – Διαμόρφωση Πάρκου (Ανάπλαση)
- Κάστρο Αγίου Γεωργίου – Κυανή Ακτή – Ιαματικά Λουτρά - Μνημείο του Ναύτη
- Κάστρο Παντοκράτορα
- Αισθητικό δάσος Μονολιθίου

Τρόπος: Ποδήλατο (βάση ποδηλατοδρόμου) ή κάποιου είδους μικρού λεωφορείου - τύπου Mini Bus

Μέσω της διαδρομής αυτής διασχίζουμε τα κάστρα της πόλης. Στο τέλος, καταλήγουμε παραλιακά στην ακτή του Μονολιθίου και του Αισθητικού Δάσους, μέσω της περιφερειακής οδού θαυμάζοντας τις ομορφιές της φύσης και της περιοχής.

Ειδικότερα στην 1η αυτή διαδρομή ο εκάστοτε επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στα Κάστρα της πόλης, τα οποία αποτελούν κομμάτι της ιστορίας της. Στις παρυφές της πόλης και σε καίρια σημεία βρίσκονται τα τρία κάστρα. Το κάστρο του Αγίου Ανδρέα (Ιτς Καλέ) στα βόρεια της πόλης της Πρέβεζας δίπλα στη θάλασσα, χτισμένο από τους Οθωμανούς στις αρχές του 18ου αιώνα (μεταξύ 1701 – 1717). Το κάστρο του Αγίου Γεωργίου (Γενί Καλέ), στο νοτιότερο άκρο της παλιάς πόλης της Πρέβεζας, το οποίο χτίστηκε από τον Αλή Πασά στις αρχές του 19ου αιώνα. Το κάστρο του Παντοκράτορα επίσης χτισμένο από τον Αλή Πασά στις αρχές του 19ου αιώνα. Τα τρία αυτά Κάστρα σώζονται σε αρκετά καλή κατάσταση, σαφέστατα όμως χρειάζονται εργασίες ανάπλασης και αποκατάστασης.

Χάρτης 4: Πράσινης διαδρομής Καστρων

Η περιήγηση αυτή προσφέρεται και για γνωριμία με ιστορικά μνημεία και χώρους αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, όπως η πλατεία Οδυσσέα Ανδρούτσου και το κτίριο των Ιαματικών Λουτρών. Επιλέγοντας τη διαδρομή αυτή ο επισκέπτης μπορεί να διασχίσει την πόλη της Πρέβεζας από το βόρειο ως και το νοτιότερο άκρο της και να αντιληφθεί πλήρως την τοπογραφία της και πώς επέλεξαν οι εκάστοτε κατακτητές της να τοποθετήσουν σε καίρια φυσικά σημεία τα Κάστρα για την αμυντική οχύρωση της πόλης.

2η Διαδρομή: Η αρχιτεκτονική διαδρομή του Ιστορικού κέντρου της πόλης.

Σημείο αφετηρίας: η πλατεία Οδυσσέα Ανδρούτσου

Εκκλησίες:

- Ι. Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου
- Ι. Ναός Αγίου Χαραλάμπους (Μητρόπολη)

- Ι. Ναός Αγίου Αθανασίου
- Καθολική Εκκλησία του Αγίου Ανδρέα

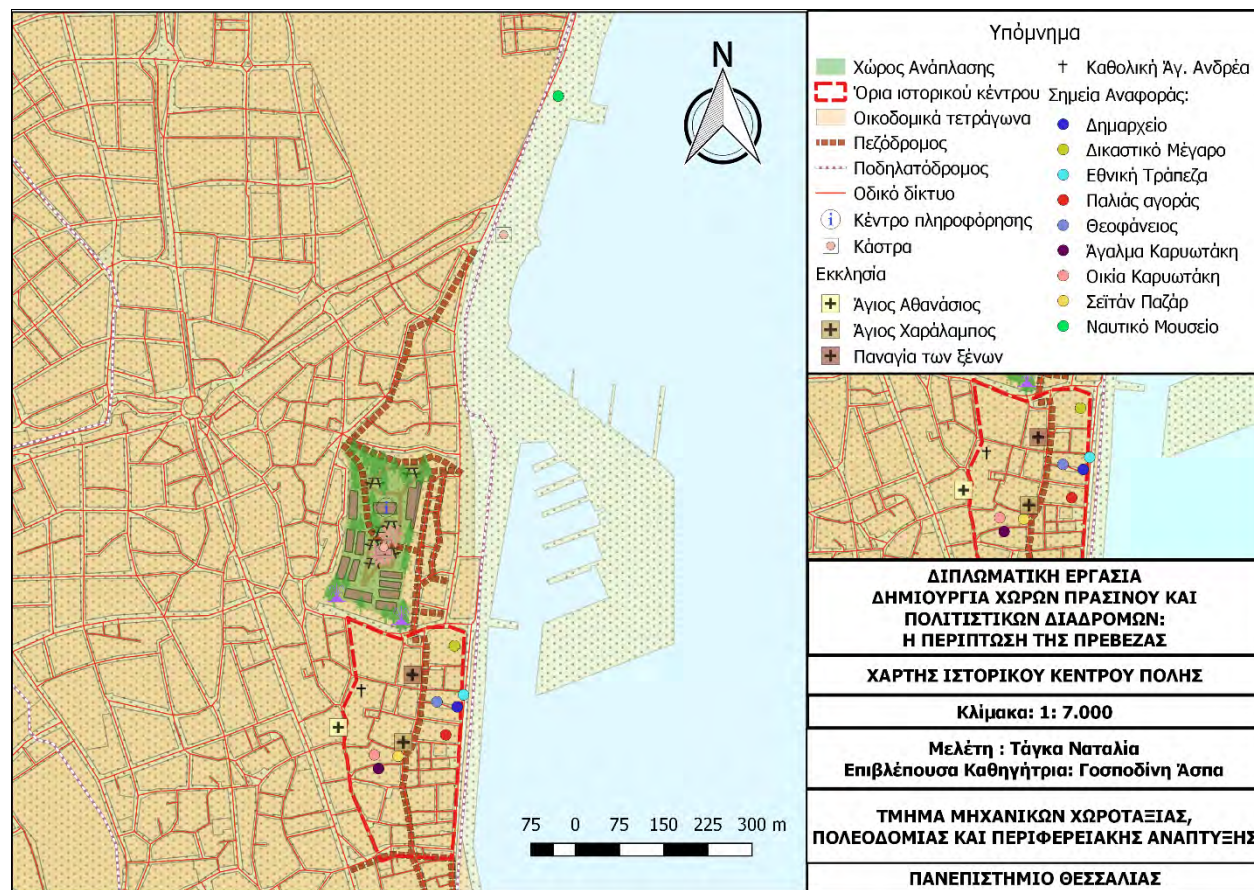
Κτίρια:

- Το Δικαστικό Μέγαρο (παλιό διοικητήριο)
- Το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας
- Το Δημαρχείο
- Η Θεοφάνειος αίθουσα Τέχνης
- Το κτίριο της παλιάς Λαϊκής Αγοράς
- Σεΐταν παζάρ
- Άγαλμα - Οικία Κ. Καρυωτάκη

Τρόπος: περίπατος

Στην διαδρομή αυτή θα γνωρίσουμε την ιστορία της πόλης της Πρέβεζας, κάνοντας μια βόλτα μέσα στα στενά της σοκάκια να δούμε την αρχιτεκτονική της, τα αξιόλογα κτίρια κηρυγμένα ή μη, χώρους λατρείας. Θα γνωρίσουμε ιστορίες (μύθους) και πρόσωπα που πέρασαν από την πόλη.

Ειδικότερα ο επισκέπτης με το προτεινόμενο αυτό προϊόν περιηγείται στην καρδιά του ιστορικού κέντρου της πόλης. Συναντά στο πέρασμά του όλα τα ιστορικά κτίρια και τις εκκλησίες και μαθαίνει για την ιστορία τους, έχοντας τη δυνατότητα να αντιληφθεί ακόμα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων της πόλης ήδη από την περίοδο της ενετοκρατίας (περίοδος ακμής), αλλά και τα χρόνια μετά υπό τον οθωμανικό ζυγό.

Χάρτης 5: Ιστορικού κέντρου Πρέβεζας

Το ιστορικό κέντρο της Πρέβεζας με το Σεϊτάν Παζάρ ή διαβολοπάζαρο και τον Ενετικό Πύργο του Ρολογιού, αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της πόλης. Τα στενά δρομάκια που πλαισιώνουν το ιστορικό κέντρο φιλοξενούν το σπίτι που διέμεινε ο Καρυωτάκης, τις λίγες μέρες παραμονής του στην Πρέβεζα. Το δικαστικό μέγαρο (πρώην διοικητήριο) κτίριο του 1880 καθώς και το κτίριο της Εθνικής Τραπέζης, κτίριο του 1932, λίγα χρόνια μετά την απελευθέρωση της πόλης από τους Οθωμανούς.

Τα κτίρια αυτά εναλλάσσονται με τις πανέμορφες εκκλησίες της πόλης που παντρεύουν αρχιτεκτονικά και διακοσμητικά στοιχεία της Ηπείρου με τα Επτάνησα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Μητροπολιτικός ναός της Πρέβεζας ο Άγιος Χαράλαμπος, ο οποίος πιθανόν οικοδομήθηκε στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Πρόκειται για μια μεγάλων διαστάσεων βασιλική ενώ εσωτερικά εντοπίζουμε στοιχεία ηπειρώτικα και επτανησιακά. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο του εσωτερικού διακόσμου αποτελεί το ξυλόγλυπτο τέμπλο, που κατασκευάστηκε στα 1827 από Ηπειρώτη τεχνίτη και χρυσώθηκε στα 1836. Επίσης σημαντικός ναός για την πόλη της Πρέβεζας

είναι και ο Άγιος Αθανάσιος κτισμένος και αυτός περίπου στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Πρόκειται για έναν μικρών διαστάσεων ναό, ο οποίος όμως εντυπωσιάζει τον επισκέπτη με τον εσωτερικό του διάκοσμο. Οι τοίχοι καλύπτονται εξολοκλήρου με αγιογραφίες, οι οποίες είναι έργο δύο τουλάχιστον ζωγράφων, άγνωστων με τα έως τώρα δεδομένα. Ακολουθούν τη μεταβυζαντινή παράδοση, με σαφείς ωστόσο επιδράσεις από τη Δύση. Απαραίτητη στάση αποτελεί και η Καθολική εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Ανδρέα. Η Πρέβεζα, καθώς γνώρισε την ενετοκρατία αποτελεί πλέον μοναδικό παράδειγμα στην Ήπειρο που διαθέτει Καθολική εκκλησία. Ο ναός αυτός κτίστηκε το 1901 κατόπιν δωρεάς και λειτουργούσε μέχρι το 1946.

3η Διαδρομή: Η Αρχαία Νικόπολη: Το μουσείο, το αρχαιολογικό πάρκο και η ιστορία της πόλης.

Αφετηρία: το Μουσείο της Νικόπολης

Σημεία Αναφοράς:

- Το Μουσείο της Νικόπολης

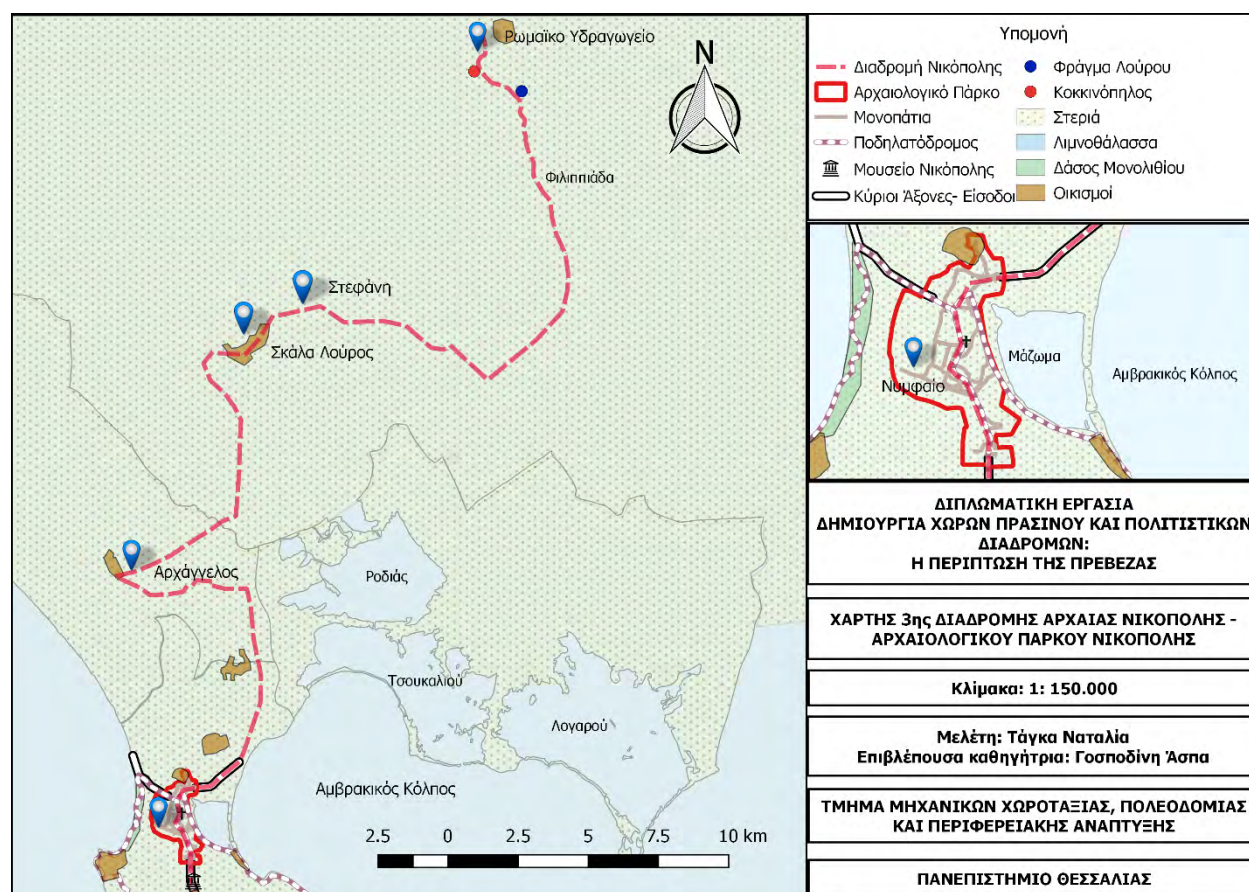
Το πάρκο της Νικόπολης

- Νότια Πύλη Ρωμαϊκών Τειχών
- Βασιλική Α ή Δουμετίου
- Τα Παλαιοχριστιανικά Τείχη
- Βασιλική Β ή Αλκίσωνος
- Το Ωδείο
- Οι Βόρειες Θέρμες
- Το Θέατρο
- Το Στάδιο
- Το Μνημείο του Οκταβιανού Αυγούστου
- Το Υδραγωγείο *
- Το Νυμφαίο

Τρόπος: περίπατος – ποδήλατο ή ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα τύπου Tuk-tuk – mini Bus

Η διαδρομή αυτή ξεκινά από το αρχαιολογικό μουσείο της Νικόπολης και στη συνέχεια περνάμε με το ηλεκτροκίνητο αυτοκίνητο στο αρχαιολογικό πάρκο της Νικόπολης, το οποίο προτείνεται και για τη μετακίνηση μέσα στο πάρκο, καθώς υπάρχουν σχετικά μεγάλες αποστάσεις. Ένα σημαντικό σημείο μετά την ίδρυση για την ανάπτυξη της αρχαίας Νικόπολης είναι το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο, που βρίσκεται στο χωριό του Άγιου Γεωργίου περίπου 45 χλμ.

από την Νικόπολη, για να φτάσουμε εκεί επιβιβάζομαστε σε mini Bus. Για το συγκεκριμένο μνημείο έχουν επιλεγεί από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας και λειτουργούν ως οργανωμένοι αρχαιολογικοί χώροι πέντε αντιπροσωπευτικά τμήματα σε όλο το μήκος του μνημείου. Η επιλογή έχει γίνει με γνώμονα την κατάσταση διατήρησης του μνημείου, την τυπολογία του αγωγού, τη γειτνίαση με οικισμούς, την εύκολη πρόσβαση και τη σύνδεσή τους με άλλα μνημεία και θέσεις αρχαιολογικού και εν γένει πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Οι θέσεις είναι οι εξής: θέση 1- Άγιος Γεώργιος, θέση 2- Κοκκινόπηλος, θέση 3α-3β: Στεφάνη-Σκάλα Λούρου, θέση 4- Αρχάγγελος και θέση 5 – Νυμφαίο Νικόπολης.

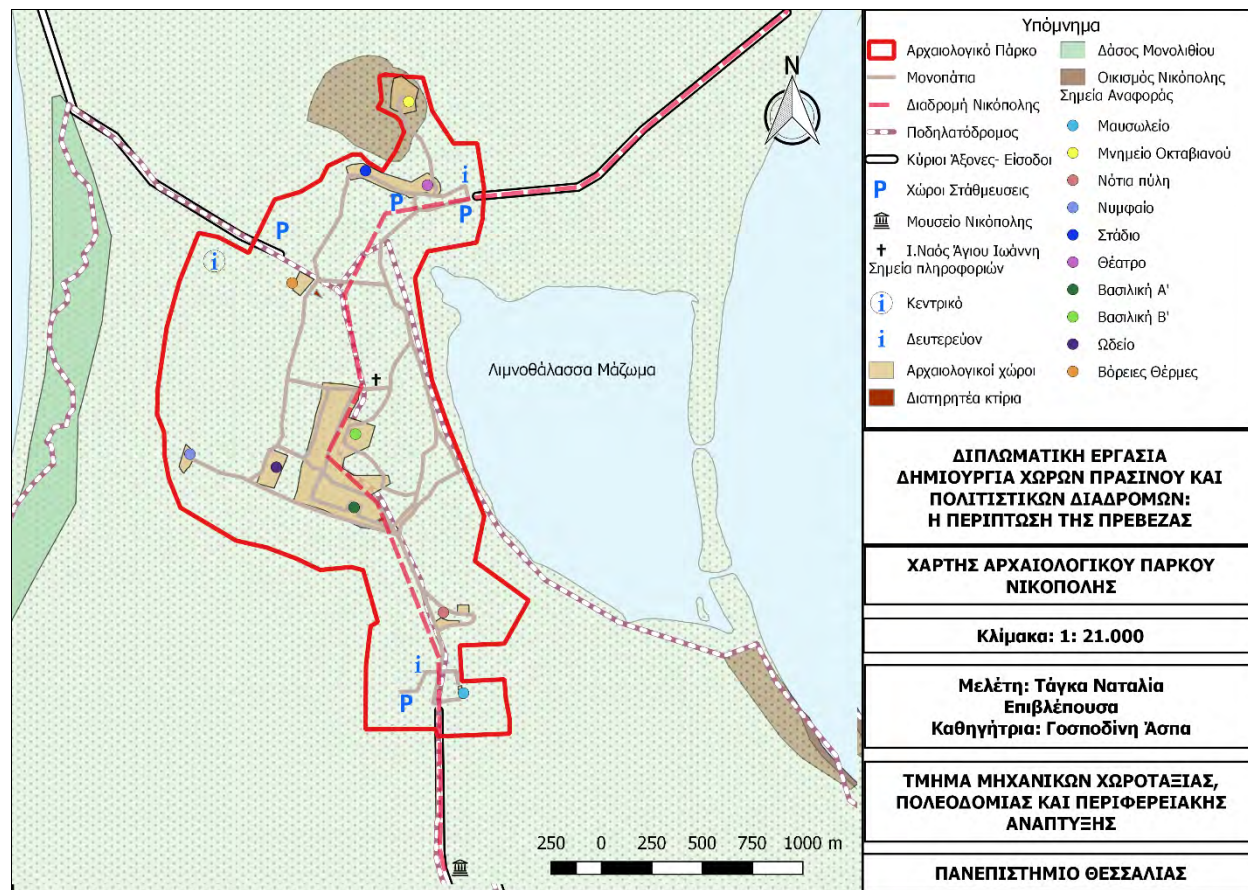
Χάρτης 6: Διαδρομής Αρχαίας Νικόπολης- Αρχαιολογικού πάρκου Νικόπολης

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης, όπου ξεκινά η διαδρομή μας, άνοιξε τις πύλες του προς το κοινό το 2009 και αποτελεί ένα μουσείο αφιερωμένο αποκλειστικά σε μια πόλη, τη Νικόπολη. Αποτελείται από δύο (2) βασικές Αίθουσες, στις οποίες ξεδιπλώνεται η ιστορία της πόλης. Η Α΄ Αίθουσα έχει χρονολογική αφήγηση ξεκινώντας από την ίδρυσή της και φτάνει χρονικά ως την εγκατάλειψή της, περιγράφοντας την πορεία της ανά τους αιώνες. Η Β΄ Αίθουσα

περιγράφει μέσα από διάφορες ενότητες την καθημερινή ζωή, τις ασχολίες των ανθρώπων που κατοικούσαν στη Νικόπολη, καθώς και τα ταφικά τους έθιμα. Ολοκληρώνοντας τις δύο αυτές αίθουσες και προχωρώντας προς την έξοδο μέσα από εποπτικό υλικό μαθαίνει ο επισκέπτης την πορεία της Νικόπολης μετά την εγκατάλειψή της καθώς και τη σύνδεσή της με την πόλη της Πρέβεζας. Φεύγοντας από το Μουσείο και κατευθυνόμενος στο Αρχαιολογικό Πάρκο ο κάθε ένας έχει λάβει αρκετά ερεθίσματα και είναι έτοιμος να γνωρίσει από κοντά την σημαντική αυτή πόλη.

Η Νικόπολη ιδρύθηκε από τον Οκταβιανό Αύγουστο μετά τη μεγάλη του νίκη επί του Αντωνίου και της Κλεοπάτρας στη Ναυμαχία του Ακτίου το 31 π.Χ. Ήθελε ο Οκταβιανός να θυμούνται όλοι την μεγάλη του νίκη και για το λόγο αυτό ίδρυσε τη Νικόπολη, την Πόλη της Νίκης. Της αφιέρωσε μεγάλα δημόσια κτίρια, όπως το Θέατρο, το Ωδείο, Στάδιο, Θέρμες, Μνημείο προς τιμήν του, Νυμφαία (δεξαμενές) καθώς και ένα από τα μεγαλύτερα τεχνικά έργα εκείνης της περιόδου το Υδραγωγείο. Όλα αυτά τα Μνημεία έχει τη δυνατότητα ο επισκέπτης να τα δει από κοντά. Η Νικόπολη γνώρισε τη μεγάλη της ακμή κατά τα ρωμαϊκά χρόνια, καθώς υπήρξε σημαντικό πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και στρατιωτικό κέντρο της εποχής. Περνώντας στη Βυζαντινή περίοδο τον 4^ο αιώνα μ.Χ. η Νικόπολη γνώρισε έναν περίπου αιώνα παρακμής μέχρι να μπορέσει να επαναπροσδιοριστεί και να μπει και πάλι στο προσκήνιο όντας πλέον θρησκευτικό κέντρο. Από τα χρόνια αυτά ο επισκέπτης περιηγείται στα Βυζαντινά Τείχη, στις Παλαιοχριστιανικές Βασιλικές καθώς και σε πολυτελείς οικίες. Η Νικόπολη εγκαταλείπεται οριστικά τον 11^ο αιώνα μ.Χ. έχοντας διανύσει 11 και πλέον αιώνες ζωής.

Το αρχαιολογικό πάρκο εμπίπτει στην Περιοχή Προστασίας Αρχαιολογικών Χώρων (ΠΕΠ-ΑΧ) του ΓΠΣ και στόχος για τις περιοχές αυτές είναι η προστασία των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων. Ο αρχαιολογικός χώρος της Νικόπολης, που αποτελεί οριοθετημένο αρχαιολογικό χώρο με καθορισμένες α' και β' ζώνες, ισχύει το ειδικό διάταγμα προστασίας του (ΦΕΚ 781/Δ'/6.11.1991). Οι χρήσεις γης, οι όροι και περιορισμοί δόμησης ορίζονται σύμφωνα με αυτό το ειδικό διάταγμα.

Χάρτης 7: Αρχαιολογικού πάρκου Νικόπολης

Το αρχαιολογικό πάρκο περιλαμβάνει τρεις εισόδους, οι δύο βασίζονται στον κύριο οδικό άξονα, εθνική οδό Φιλιππιάδας- Πρέβεζας (ΕΟ 21), που διέσχισε και διχοτομούσε τον αρχαιολογικό χώρο και πλέον προτείνεται να μη χρησιμοποιείται για την καλύτερη δυνατή διασφάλιση του αρχαιολογικού χώρου καθώς λάμβανε μεγάλη όχληση, και η άλλη προκύπτει από την εθνική οδό Πρέβεζας- Ηγουμενίτσας (ΕΟ 18) μιας και είναι οι κύριοι άξονες που συνδέουν την περιοχή με την υπόλοιπη χώρα. Συστήνεται, λοιπόν, η τοποθέτηση κέντρων/περιπτέρων πληροφοριών (info point) και χώρων στάθμευσης σε κάθε είσοδο, για την διευκόλυνση των επισκεπτών στον αρχαιολογικό χώρο, την παραχώρηση φυλλαδίων και χαρτών για τα σημεία ενδιαφέροντος αλλά και για τα μονοπάτια. Ακόμη, προτείνεται τροποποίηση της οριοθέτησης του οικισμού της Νικόπολης, προκειμένου να προστατευθεί καλύτερα ο αρχαιολογικός χώρος αλλά και για να διασαφηνιστεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς ορισμένων οικοπέδων που εντάσσονται στην Α' ζώνη του αρχαιολογικού χώρου.

Η διαδρομή αυτή ανταποκρίνεται σε ευρύ κοινό συνδυάζοντας την ιστορία με τη φύση και τα αρχιτεκτονικά επιτεύγματα των περιόδων αυτών.

4η Διαδρομή: Ο Αμβρακικός κόλπος

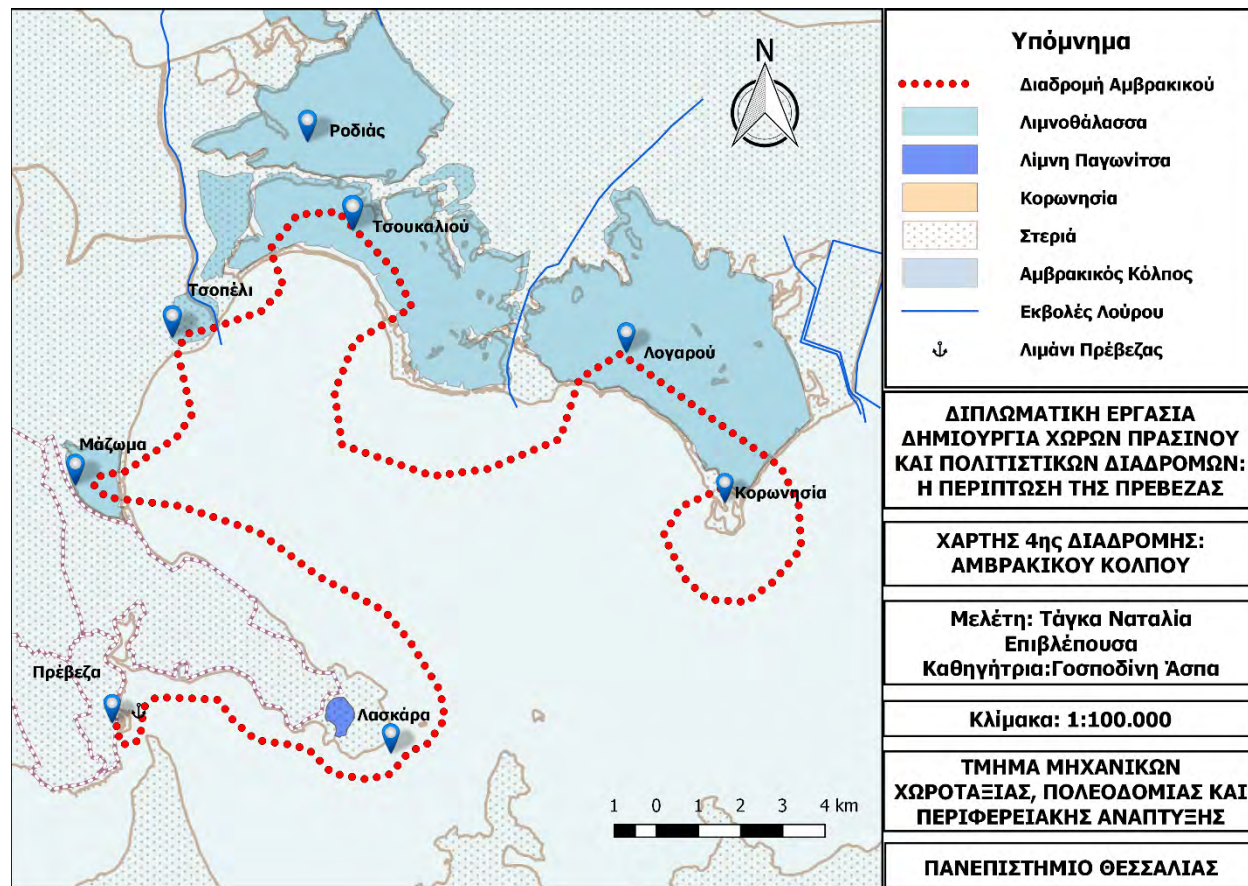
Αφετηρία: Λιμάνι Πρέβεζας

Σημεία αναφοράς:

- Λιμάνι Πρέβεζας
- Λιμνοθάλασσα Τσοπέλι
- Λιμνοθάλασσα Ροδιάς
- Λιμνοθάλασσα Τσουκαλιού
- Λιμνοθάλασσα Λογαρού
- Σύμπλεγμα νησίδων Κορωνησίας

Τρόπος: ιστιοπλοϊκό – ποδήλατο (βάση ποδηλατοδρόμου που θα διασχίζει ένα κομμάτι του περιμετρικά)

Ο Αμβρακικός κόλπος εμπίπτει στις Περιοχές Προστασίας Υγροτοπικού Τοπίου (ΠΕΠ–ΥΤ) και Περιοχή Προστασίας Οικοσυστημάτων (ΠΕΠ–Ο) του ΓΠΣ που στοχεύουν στον έλεγχο της δόμησης και των δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο μέτωπο του Αμβρακικού Κόλπου και την αποτελεσματικότερη προστασία των υγροτόπων του στη χερσόνησο του Αγίου Θωμά. Οι χρήσεις που προτείνονται είναι συμβατές.

Χάρτης 8: Διαδρομής Αμβρακικού κόλπου

Μια βόλτα στον Αμβρακικό κόλπο. Ο μεγαλύτερος υδροβιότοπος της Ελλάδας, ένας από τους σημαντικότερους της Μεσογείου. 450τ.χλμ. θαύματος, που δέχεται τα αλμυρά νερά και ψάρια του Ιονίου από ένα άνοιγμα 600 μ., την μπούκα, το Στενό της Πρέβεζας, καθώς και τα γλυκά νερά δύο σημαντικών ποταμών του Άραχθου και του Λούρου. Ο επισκέπτης της πολιτιστικής αυτής διαδρομής έχει τη δυνατότητα να απολαύσει κατά τη διάρκεια της βαρκάδας του λιμνοθάλασσες, καλαμιώνες, δάση και αλμυρόβαλτους, που συνθέτουν το πολύμορφο οικοσύστημα του Αμβρακικού. Σαν διαδρομή ανταποκρίνεται σε πολλά πεδία ενδιαφέροντος και ειδικότερα σε φυσιολάτρες, σε παρατηρητές σπάνιων ειδών πτηνών, σε ιστοριοδίφες αλλά και σε ανθρώπους με αρχαιολογικά ενδιαφέροντα καθώς ακτές του χρησιμοποιήθηκαν ως λιμάνια ήδη από τον 8^ο αιώνα π.Χ.

Τέλος, σε όλα τα μνημεία, κύριους κόμβους και σημεία αναφοράς προτείνεται επαρκής φωτισμός μιας και είναι μια από τις κύριες ελλείψεις.

10.1. Προδιαγραφές και προώθηση της Πολιτιστικής Διαδρομής.

Απαιτούνται τεχνικές μελέτες και έργα:

- i. για την αποκατάσταση και ανάδειξη των μνημείων
- ii. για τη δημιουργία ή βελτίωση των υποδομών.

Εκτός, από τα αμιγώς αρχαιολογικού χαρακτήρα έργα, προβλέπονται και έργα υποδομών στους αρχαιολογικούς χώρους, όπου τέτοια έργα απαιτούνται (π.χ. πυροπροστασία, αντικεραυνική προστασία, αποχέτευση ομβρίων κ.λπ.), καθώς και βελτιώσεις της προσπέλασης και της στάθμευσης στους χώρους.

Οργανωτικές (soft) δράσεις για κάθε διαδρομή

Εκτός από τις υποδομές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και τα έργα γενικής υποδομής, που απαιτεί η κάθε διαδρομή προβλέπονται και τα ακόλουθα:

1. Κατάρτιση αρχικού marketing plan με πρόταση για branding, σχεδιασμός λογότυπου. Το marketing plan θα πρέπει να υλοποιηθεί και να τηρηθεί, ενώ και το δημιουργικό της διαδρομής θα πρέπει να τηρηθεί για περίοδο τουλάχιστον 3-5 ετών, οπότε και θα πρέπει να αξιολογηθούν τα αποτελέσματά του με δυνατότητα τροποποίησης ή ανανέωσής τους. Το marketing plan θα υποδείξει αγορές, τμήματα αγορών (segments) και τρόπους προσέγγισης των αγορών αυτών και των εξειδικευμένων πελατών. Με τη βοήθεια του branding θα επιδιωχθεί η καθιέρωση της «ταυτότητας» της Διαδρομής.
2. Σχεδιασμός των μέσων (media plan) για διαφήμιση και δημόσιες σχέσεις, στη βάση των υποδείξεων του marketing plan.
3. Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός «γεγονότος» για την έναρξη της Διαδρομής (launch event) που θα τύχει ευρείας δημοσιότητας.
4. Αναθεώρηση -επικαιροποίηση του marketing plan περί τα μέσα της προγραμματικής περιόδου και συσχετισμός με τον επικοινωνιακό σχεδιασμό της Περιφέρειας.
5. Δράσεις προβολής (διαφημιστικές ενέργειες και ενέργειες δημοσίων σχέσεων) καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, σύμφωνα με το marketing plan. Στις ενέργειες δημοσίων σχέσεων περιλαμβάνεται και η παραγωγή ή αγορά συλλεκτικών δώρων, σχετικών με

τη Διαδρομή, που θα προορίζονται για δημοσιογράφους και γενικά για πρόσωπα που επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Επίσης, περιλαμβάνονται η εκτύπωση του έντυπου και η δημιουργία του ηλεκτρονικού υλικού της Διαδρομής. Θα πρέπει να προβλέπεται επανεκτύπωση των εντύπων της διαδρομής περί τα μέσα της προγραμματικής περιόδου, μετά από τυχόν ενημέρωσή τους, αλλά και έκδοσή τους σε πρόσθετες ξένες γλώσσες (όχι μόνο ελληνικά και αγγλικά, αλλά και γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά, ρωσικά, ανάλογα και τους πιο συχνούς επισκέπτες).

6. Μελέτη για την οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στα οφέλη της Πολιτιστικής Διαδρομής. Μέσω της μελέτης αυτής: θα εκπονηθούν οι προδιαγραφές ανά κλάδο καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος (ταβέρνες, καφεενία κ.λπ.), καταστημάτων λιανικής πώλησης ενθυμίων κ.λπ. ειδών, που ενδιαφέρουν τους επισκέπτες, θα καταρτιστεί τυπική σύμβαση (υπόδειγμα) και καταστατικό του Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας, θα εντοπιστούν και θα καταγραφούν καταστήματα και οι παραγωγοί τοπικών προϊόντων και, τέλος, θα καταγραφούν όλες οι αναγκαίες ενέργειες για τη σύνδεση της Διαδρομής με τα εν λόγω καταστήματα.

7. Συντήρηση και διαρκής ενημέρωση του κόμβου της Διαδρομής και ενδεχόμενη αναθεώρησή του στα μέσα της προγραμματικής περιόδου.

8. Συγκοινωνιακή προσέγγιση της σήμανσης και των βελτιώσεων στην πρόσβαση στους χώρους της Διαδρομής.

9. Κατάρτιση προδιαγραφών για την επιλογή τουριστικού γραφείου ή γραφείων, που θα εκτελεί τη Διαδρομή (και θα διαθέτει το έντυπο υλικό της, ενώ θα προβάλλεται και στον κόμβο της Διαδρομής) και κατάρτιση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για Τουριστικά Γραφεία.

10. Ανάπτυξη ψηφιακής στρατηγικής επικοινωνίας (μέσω ειδικής μελέτης). Ψηφιακά όπλα της Διαδρομής - Ψηφιακές δράσεις.

11. Ψηφιοποίηση και καταχώρηση φωτογραφιών, βίντεο και κειμένων τεκμηρίωσης σχετικά με τα σημεία ενδιαφέροντος της Διαδρομής και τα αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής.

- ✓ Δημιουργία ειδικού site πολιτιστικού – τουριστικού περιεχομένου με responsive design και για έξυπνες φορητές συσκευές. Για παράδειγμα: ψηφιακοί χάρτες θα παρουσιάζουν την Διαδρομή και τα άλλα πολυθεματικά αξιοθέατα στο πλαίσιο της ευρύτερης περιοχής, στην οποία ανήκουν. Με ειδικές διαδικτυακές εφαρμογές θα δίνεται η δυνατότητα προετοιμασίας της επίσκεψης. Παράλληλα, η εισαγωγή της Διαδρομής, ως προορισμού, σε ευρέως διαδεδομένες ταξιδιωτικές πλατφόρμες π.χ. tripadvisor, lonely planet, θα αυξήσει σημαντικά τη διαδικτυακή προβολή τους.
- ✓ Ένταξη των Διαδρομών σε κοινωνικά δίκτυα ώστε να δημιουργηθεί μια ψηφιακή κοινότητα με μεγάλες δυνατότητες διεύρυνσης. Η ανάπτυξη στρατηγικών επικοινωνίας θα προδιαγράψει τις ειδικές δράσεις που θα υλοποιηθούν με στόχο τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων.

Ενίσχυση δράσεων σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας

Αξιοποιώντας τις τεράστιες δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, δημιουργούνται Εκθεσιακοί χώροι με 3D ψηφιακές αναπαραστάσεις με σκοπό να προβάλλουν σημαντικά αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία και την ιστορική πορεία μιας πόλης με τρόπο εύκολα κατανοητό και ψυχαγωγικό, αλλά και επιστημονικά τεκμηριωμένο.

Έτσι, για την προβολή και ανάδειξη των παραπάνω διαδρομών χρειάζονται σύγχρονα μέσα τεχνολογιών, προτείνεται ένα σύγχρονο Κέντρο Πληροφόρησης Επισκεπτών και ένα Κέντρο Εικονικής Αναπαράστασης.

Προτείνεται η δημιουργία δύο κύριων Κέντρων Πληροφόρησης Επισκεπτών, ένα στο κέντρο της πόλης και ένα στο αρχαιολογικό πάρκο της Νικόπολης, μέσω του οποίου θα παρέχεται αναλυτική, λεπτομερής και εξειδικευμένη πληροφόρηση στους επισκέπτες σχετικά με τα αξιοθέατα, τις εκδηλώσεις και τις τουριστικές υποδομές. Ιδιαίτερη έμφαση θα δίνεται στην ανάδειξη των πολιτιστικών διαδρομών βάση το είδος του τουρισμού που ενδιαφέρει τον κάθε επισκέπτη (π.χ. αγροτουρισμός, θρησκευτικός, πολιτιστικός τουρισμός, κ.ά.). Οι πληροφορίες θα παρέχονται με διάφορους τρόπους (φυλλάδια, χάρτες, CD και DVD, προβολές, οθόνες αφής, video walls κ.ά.), ενώ θα είναι διαθέσιμες και μέσω του Διαδικτύου. Το κάθε Κέντρο πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τρεις χώρους, την αίθουσα υποδοχής με το πωλητήριο, τον εκθεσιακό χώρο με τις σύγχρονες τεχνολογικές εφαρμογές και το αναψυκτήριο.

Όσον αφορά στο Κέντρο Εικονικής Αναπαράστασης, πρόκειται για εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν τρισδιάστατες προβολές video, κινούμενα σχέδια και άλλες τεχνικές για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου εικονικού περιβάλλοντος, όπως π.χ. ενός ιστορικού γεγονότος ή ενός ανακατασκευασμένου αρχαίου μνημείου ή μεσαιωνικού κάστρου μέσω του οποίου συχνά επιτυγχάνεται η συμμετοχή και παρέμβαση του επισκέπτη. Συγκεκριμένα, ένα κέντρο εικονικής αναπαράστασης στην πόλη μας μπορεί να λάβει χώρο στο Δημοτικό Μουσείο της Ναυμαχίας αξιοποιώντας τον υφιστάμενο εξοπλισμό, καθώς προβάλλεται ήδη ποικίλο εποπτικό υλικό αλλά και μία μακέτα της ναυμαχίας του Ακτίου με αντίγραφα πλοίων της περιόδου.

Με την κατάλληλη αναβάθμιση του ήδη υπάρχοντος εξοπλισμού θα μπορούσε να γίνεται η ψηφιακή προβολή της Ναυμαχίας του Ακτίου, μίας από τις σημαντικότερες στην αρχαία ιστορία αλλά και της νεότερης ναυμαχίας της Πρέβεζας, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1538 στην Πρέβεζα μεταξύ του οθωμανικού στόλου, υπό τον Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα, κατόπιν εντολής του σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς, και του ενωμένου στόλου του Ιερού Συνασπισμού (Lega Santa) των χριστιανικών χωρών, η οποία συστήθηκε από τον Πάπα Παύλο Γ', υπό τον Γενοβέζο ναύαρχο Αντρέα Ντόρια, με την τελική επικράτηση των Οθωμανών.

Ακόμη, μια δράση που μπορεί να βοηθήσει στην περαιτέρω ανάδειξη των χώρων αυτών είναι τα φεστιβάλ. Τα φεστιβάλ έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε εκδηλώσεις με ιδιαίτερη απήχηση. Με τη διοργάνωσή τους σε τακτική βάση, τη διεύρυνσή τους, τον προσανατολισμό τους σε ένα συγκεκριμένο θεματικό άξονα, τη σύναψη διεθνών συνεργασιών, την αξιοποίηση εναλλακτικών χώρων για τις εκδηλώσεις, και με την κατάλληλη δημοσιότητα στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, μπορεί να μεταβληθούν σε θεσμούς διεθνούς προβολής και κύρους με ιδιαίτερο, εξειδικευμένο χαρακτήρα. Μέσω αυτού του φορέα οι διοργανωτές (κυρίως ΟΤΑ) θα εξασφαλίζουν καλύτερη προβολή των εκδηλώσεών τους αλλά και πρόσβαση στην κατάλληλη τεχνογνωσία για τη δημιουργία ιστοτόπων, την παραγωγή προωθητικού υλικού (αφίσες, φυλλάδια, προγράμματα), για την τεχνική υποστήριξη των εκδηλώσεων αλλά και για την επαφή με φορείς του εξωτερικού για την ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών, την μετάκληση καλλιτεχνών κ.λπ. Επίσης, η δυνατότητα συντονισμού των εκδηλώσεων θα διευκολύνει την ανάπτυξη ενός ιδιαίτερου και εξειδικευμένου χαρακτήρα για κάθε φεστιβάλ, γεγονός που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση επισκεπτών σε υπερτοπικό ή και διεθνές επίπεδο.

Με την εξειδίκευση του περιεχομένου τους (π.χ. χορός, αρχαίο θέατρο, παραδοσιακή μουσική, μεσαιωνική ιστορία, γαστρονομία κ.λπ.) τα φεστιβάλ θα μπορέσουν ευκολότερα να καλλιεργήσουν μια ιδιαίτερη ταυτότητα, αλλά και να αναπτύξουν συνεργασίες με αντίστοιχους θεσμούς από την υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό.

10.2. Συμπεράσματα

Συμφωνά λοιπόν με την πρόταση αναθεώρησης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) Ηπείρου, διαπιστώνουμε πως η ευρύτερη περιοχή περιλαμβάνει ζώνες που ορίζονται ως παράκτιοι τουριστικοί πόλοι καθώς και μέρος των ζωνών που προσδιορίζονται ως ζώνες για οικοτουρισμό και φυσιολατρικό τουρισμό.

Η επιλογή παρουσιάζει ενδιαφέρον γιατί συνδέεται με έναν από τους πλέον υποσχόμενους τομείς της οικονομίας, τον τουρισμό, που μπορεί να δώσει ώθηση στην αναπτυξιακή διαδικασία, ανακόπτοντας την οικονομική υστέρηση που έγινε πιο έντονη λόγω της κρίσης. Η εφαρμογή της ιδέας αυτής δημιουργεί ένα ελκυστικό «περίβλημα» στην περιοχή, και δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης επάλληλων και εμπλεκόμενων θεματικών τουριστικών διαδρομών, στους σπάνιους οικότοπους, κάστρα και αρχαιολογικούς χώρους που συνδιαμορφώνουν ένα τουριστικό προϊόν, με στόχο να αποτελέσει κινητήρια δύναμη για την τόνωση της τουριστικής δραστηριότητας. Παράλληλα θα αναπτυχθούν δράσεις οργάνωσης/συνεργασίας των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στον τουριστικό κλάδο και ανάδειξης των τοπικά παραγόμενων προϊόντων.

Πιο συγκεκριμένα, η περιοχή μελέτης με πλούσιο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα μας δίνει την δυνατότητα αυτή, καθώς έχει δύο σημαντικούς πόλους που με τη σωστή ανάδειξη και αξιοποίηση τους, πάντα με σεβασμό και κατάλληλη προστασία, μας δίνουν ένα αξιόλογο τουριστικό προϊόν. Αυτοί οι δύο βασικοί πόλοι είναι η Αρχαία Νικόπολη, μια από τις σημαντικότερες αρχαίες πόλεις, που άκμασαν και άφησαν τα σημάδια τους στον Ηπειρωτικό χώρο, η οποία «συμπλέκεται» με έναν σπάνιο οικότοπο, αυτό του Αμβρακικού. Ακόμη, αξιόλογα σημεία μέσα στην πόλη που μπορούν να βοηθήσουν στο εγχείρημα αυτό είναι τα τρία ιστορικά κάστρα που σώζονται, όμως βρίσκονται σε κακή κατάσταση και αναξιοποίητα.

Έτσι, έπειτα από την καταγραφή και επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε παρατηρήθηκε πως η περιοχή έχει δυνατότητες, όμως η άγνοια και η αδιαφορία των τοπικών

αρχών/ φορέων αλλά και των κατοίκων, δεν προωθούν και αναδεικνύουν τα οφέλη της. Διατυπώνεται λοιπόν σε μια τουριστική περιοχή μια εικόνα μνημείων σε κακή κατάσταση, μη προσβάσιμα, ανεπαρκώς σηματοδοτημένα και φωτισμένα αλλά και η έλλειψη αστικού εξοπλισμού και χώρων στάθμευσης.

Στο πλαίσιο αυτό γίνεται μια προσπάθεια ενός σχεδίου για την ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας, σε ένα ποιοτικό και αναγνωρισμένο τουριστικό προϊόν, μέσα από την προβολή και αξιοποίηση των ξεχωριστών πολιτιστικών και φυσικών πόρων που διαθέτει για να μπορέσει να γίνει ένας ανταγωνιστικός τουριστικός προορισμός. Πρόκειται για μια στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης με σεβασμό στους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους.

Το σχέδιο αρθρώνεται γύρω από τη δημιουργία Πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών Διαδρομών που αξιοποιεί τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία, τα αξιοθέατα της φύσης και του σύγχρονου πολιτισμού της περιοχής, που προαναφέρθηκαν, σε ένα ενιαίο σχήμα με θεματικές τουριστικές ενότητες, που εμφανίζει δυναμική ανάπτυξης θεματικών μορφών τουρισμού. Αλλά ταυτόχρονα και την δημιουργία δικτύων πρασίνου για την καλύτερη ποιότητα ζωής της πόλης.

Στόχος του εγχειρήματος αυτού, που έχει πυρήνα τη σύνδεση του Πολιτισμού με την τουριστική ανάπτυξη, είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και επώνυμου προϊόντος, μέσω του οποίου θα αναδειχθούν τα αξιοθέατα της περιοχής, θα αξιοποιηθούν ανεκμετάλλευτα σημεία της πόλης, θα αυξηθεί το ποσοστό νέων επισκεπτών και τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος, θα ωφεληθούν οι επιχειρήσεις καταλυμάτων, εστίασης, αναψυχής, αλλά και οι παραγωγοί προϊόντων γεωργικών και κτηνοτροφικών. Και γενικά θα υπάρξει μια τουριστική ανάπτυξη και αναβάθμιση που αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα.

Έρευνα για την δημιουργία χώρων πρασίνου και πολιτιστικών διαδρομών στην Πρέβεζα

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια Διπλωματικής Εργασίας του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ), με θέμα: " Δημιουργία χώρων πρασίνου και πολιτιστικών διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας ."

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η προστασία και η ανάδειξη της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης της Πρέβεζας μέσα από πολιτιστικές διαδρομές. Αλλά ταυτόχρονα και η εξασφάλιση χώρων πρασίνου ή δικτύων πρασίνου για την καλύτερη δυνατή ποιότητα του αστικού τοπίου και περιβάλλοντος.

1. Φύλο *

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία *

- 18 - 25
- 26 - 35
- 36 - 45
- 46 +

3. Μορφωτικό επίπεδο *

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Κάτοχος μεταπτυχιακού
- Κάτοχος διδακτορικού
- Άλλο...

4. Εργασιακή κατάσταση *

- Άνεργος
- Εργαζόμενος
- Άλλο...

5. Αν εργάζεστε, σε πιο πλαίσιο;

- Υπάλληλος δημοσίου
- Συμβασιούχος
- Ιδιωτικός υπάλληλος

Ενότητα 2 από 4

Ταξίδια και συχνότητα

6. Πραγματοποιείτε ταξίδια; *

- Ναι
- Όχι

7. Πόσο συχνά ταξιδεύετε *

- Καθόλου
- Σπάνια
- Συχνά
- Αρκετά
- Αρκετά πολύ

8. Για ποιο λόγο ταξιδεύετε; *

- Εργασία
- Διακοπές
- Εργασία & Διακοπές
- Άλλο...

9. Θα ταξιδεύατε για: *

- Φεστιβάλ / συναυλία
- Εκδηλώσεις / συνέδρια
- Αρχαιολογικού χώρους / πολιτιστικό ενδιαφέρον
- Άλλο...

10. Επιλέγεται να επισκεφτείτε αρχαιολογικούς χώρους / μνημεία /
χώρους ενδιαφέροντος μιας πόλης; *

- Καθόλου
- Σπάνια
- Συχνά
- Αρκετά
- Αρκετά πολύ

11. Προτιμάτε να ταξιδεύετε: *

- Μόνη/ ος
- Με γκρουπ
- Με ταξιδιωτικό γραφείο (οργάνωση ταξιδιού)

12. Κάνετε έρευνα για την πόλη και τα σημεία που αξίζει να δείτε σε αυτή, *
πριν το ταξίδι σας;

Ναι

Όχι

13. Εάν απαντήσατε ναι, με ποιον τρόπο κάνετε έρευνα;

Εντυπο υλικό

Εφημερίδα

Διαδίκτυο

Διαφημίσεις

Φίλοι / γνωστοί / συγγενείς

Άλλο...

Ενότητα 3 από 4

Δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών και χώροι πρασίνου

Περιγραφή (προαιρετικό)

14. Σας ενδιαφέρει αν υπάρχουν δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών στην
πόλη: *

Καθόλου

Λίγο

Αρκετά

Πάρα πολύ

15. Θεωρείτε απαραίτητη την δημιουργία / ύπαρξη δικτύων πολιτιστικών διαδρομών σε μια πόλη;

*

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

16. Η συντήρηση και η καθαριότητα (η ποιότητα γενικά) των χώρων αυτών παίζει σημαντικό ρόλο;

*

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

17. Στις μετακινήσεις σας τι μεταφορικό μέσο χρησιμοποιείτε σε καθημερινή βάση;

*

- Αυτοκίνητο
- Μηχανή
- Μοτοποδήλατο / ποδήλατο
- Κανένα μεταφορικό μέσο (πεζή/πεζός)
- Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (Μ.Μ.Μ.)

18. Στις μετακινήσεις σας στον χώρο διαμονής ενός ταξιδιού (διακοπών) *
τι μέσο χρησιμοποιείτε;

- Αυτοκίνητο
- Μηχανή
- Μοτοποδήλατο / ποδήλατο
- Κανένα μεταφορικό μέσο (πεζή/πεζός)
- Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (Μ.Μ.Μ.)

19. Θεωρείτε απαραίτητη την ύπαρξη ποδηλατοδρόμων και πεζόδρομων *
σε μια πόλη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

20. Θεωρείτε απαραίτητους τους χώρους πρασίνου / κοινόχρηστους *
χώρους στον πολεοδομικό ιστό μιας πόλης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

21. Οι χώροι πρασίνου αποτελούν κριτήριο (θετικό στοιχείο) για την επιλογή μιας πόλης; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

22. Ένα ενιαίο δίκτυο πρασίνων και πολιτιστικών διαδρομών θα αποτελούσε κίνητρο για να ταξιδέψετε; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

23. Πιστεύετε πως η ύπαρξη αυτού του ενιαίου δικτύου θα βοηθήσει την τουριστική ανάπτυξη της πόλης; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

24. Ποια τα οφέλη για την πόλη κατά την γνώμη σας;

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

25. Με ποια αλλά κριτήρια επιλέγετε ένα προορισμό (αναφέρετε τα 3 πιο σημαντικά)

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

Προτάσεις ανάπλασης στην Πρέβεζα

26. Θεωρείτε πως η πόλη της Πρέβεζας υστερεί σε προώθηση και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων? *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

27. Θεωρείτε απαραίτητη την δημιουργία και διαφήμιση δράσεων πολιτιστικού ενδιαφέροντος για την πόλη; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

28. Θεωρείτε πως η ανάπλαση του Πάρκου Αγίου Γεωργίου (Στρατόπεδο Σολωμού) θα συνέβαλλε στην ποιότητα ζωής των κατοίκων; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

29. Πόσο θα βοηθούσε σαν έργο την πόλη στο θέμα του τουρισμού και της ανάπτυξης η ανάπλαση του Πάρκου Αγίου Γεωργίου; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

30. Πόσο χρήσιμη θεωρείτε τη δημιουργία πολιτιστικού κέντρου στο κάστρο του Αγίου Ανδρέα; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

31. Πόσο λειτουργική θεωρείτε τη δημιουργία μίας πράσινης διαδρομής με ιστορικό χαρακτήρα στο κέντρο της Πρέβεζας; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

32. Θα σας άρεσε μία διαδρομή στο ιστορικό κέντρο της Πρέβεζας με περιήγηση στις εκκλησίες και τα διατηρητέα κτίρια με την μορφή του περιπάτου; *

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

33. Θα συμμετείχατε σε ακτοπλοϊκή ξενάγηση στον κόλπο του Αμβρακικού; (Λιμάνι Πρέβεζας - Λιμνοθάλασσα Τσοπέλι - Λιμνοθάλασσα Ροδιάς - Λιμνοθάλασσα Τσουκαλιού - Λιμνοθάλασσα Λογαρού - Κορωνησία) *

- Όχι
- Ίσως
- Ναι

34. Σας φαίνεται ενδιαφέρουσα η δημιουργία Αρχαιολογικού Πάρκου της Νικόπολης, αλλά και μιας διαδρομής που στηρίζεται στην ιστορία της πόλης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

35. Θεωρείτε απαραίτητη την δημιουργία κέντρων πληροφόρησης
επισκεπτών στην πόλη μας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πάρα πολύ

Ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας!

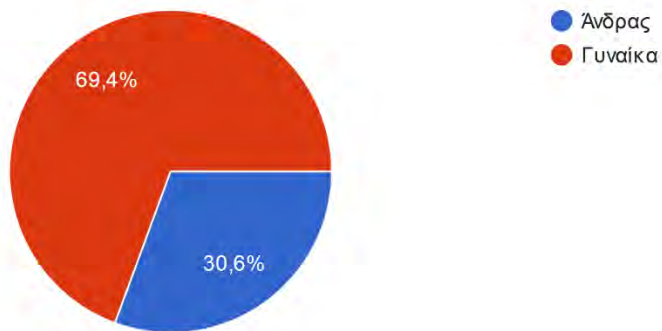

Παράρτημα II: Απαντήσεις ερωτηματολογίου

Ενότητα 1: Προφίλ

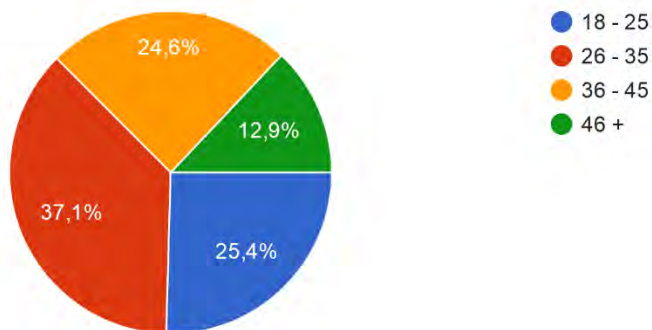
1. Φύλο

232 απαντήσεις

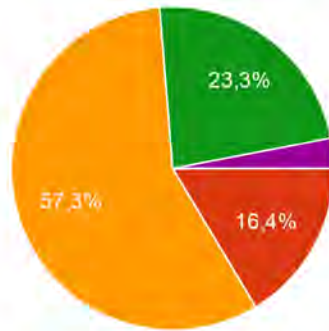
2. Ηλικία

232 απαντήσεις

3. Μορφωτικό επίπεδο

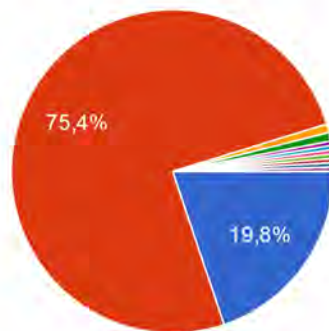
232 απαντήσεις

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Κάτοχος μεταπτυχιακού
- Κάτοχος διδακτορικού

4. Εργασιακή κατάσταση

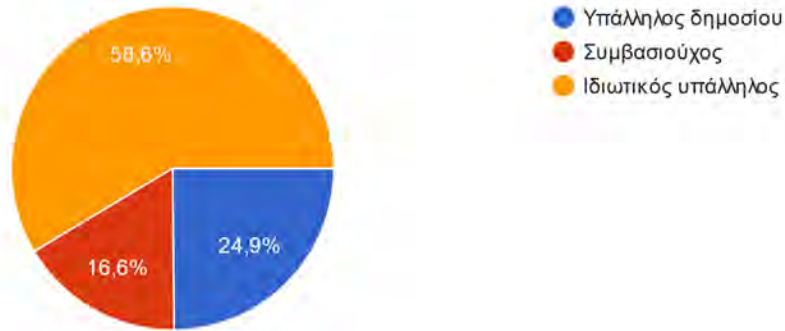
232 απαντήσεις

- Άνεργος
 - Εργαζόμενος
 - Συνταξιούχος
 - Φοιτητής
 - φοιτήτρια
 - Μαθητρια
 - Φοιτήτρια
 - Φοιτητής
- 1/2 ▼

5. Αν εργάζεστε, σε πιο πλαίσιο;

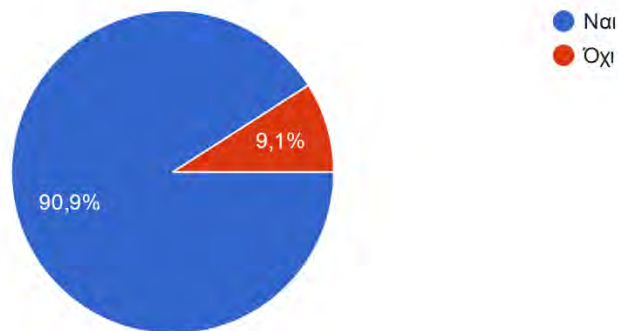
169 απαντήσεις

Ενότητα 2: Ταξίδια και συχνότητα

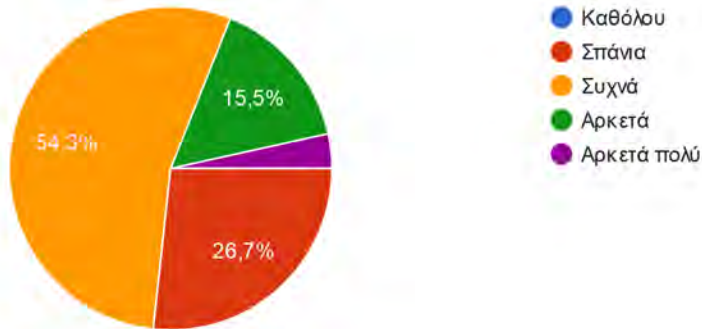
6. Πραγματοποιείτε ταξίδια;

232 απαντήσεις

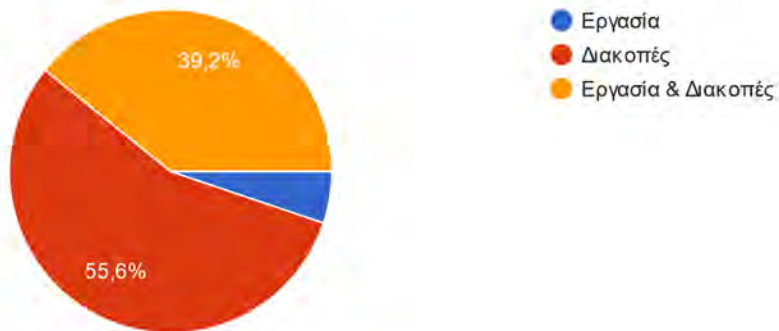
7. Πόσο συχνά ταξιδεύετε

232 απαντήσεις

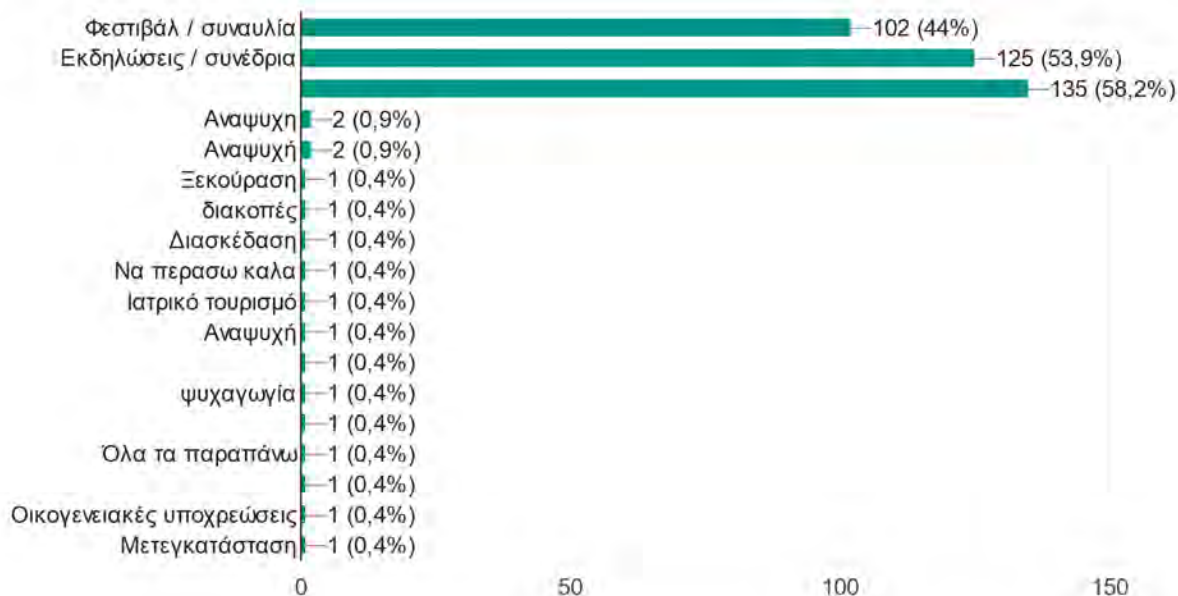
8. Για ποιο λόγο ταξιδεύετε;

232 απαντήσεις

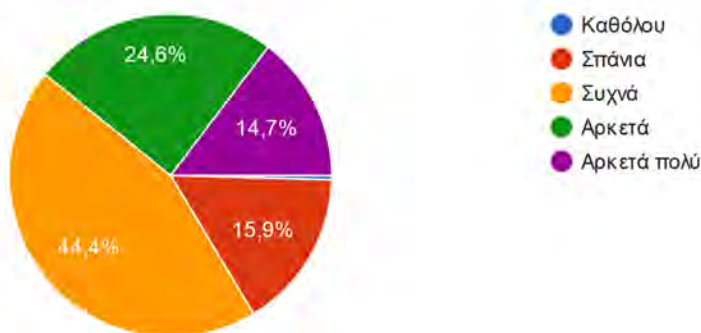
9. Θα ταξιδεύατε για:

232 απαντήσεις

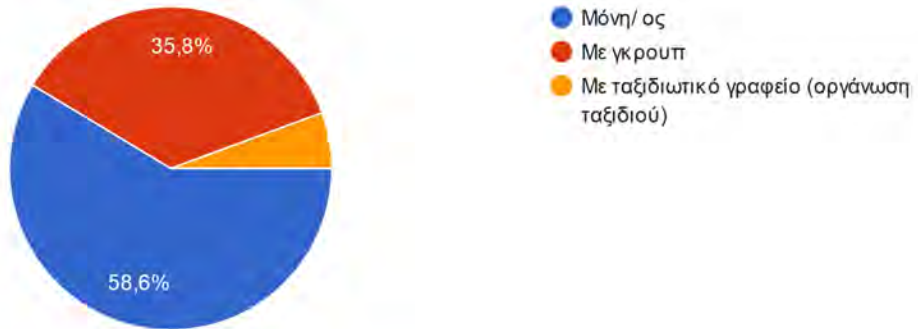
10. Επιλέγεται να επισκεφτείτε αρχαιολογικούς χώρους / μνημεία / χώρους ενδιαφέροντος μιας πόλης;

232 απαντήσεις

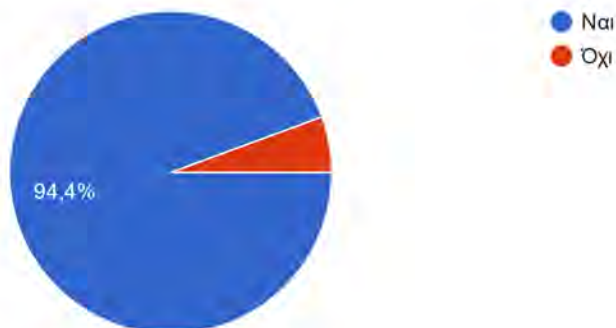
11. Προτιμάτε να ταξιδεύετε:

232 απαντήσεις

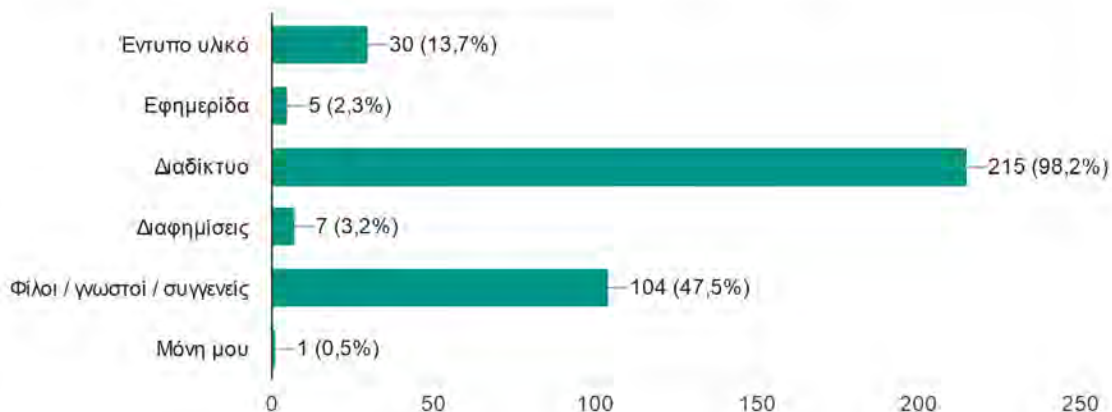
12. Κάνετε έρευνα για την πόλη και τα σημεία που αξίζει να δείτε σε αυτή, πριν το ταξίδι σας;

232 απαντήσεις

13. Εάν απαντήσατε ναι, με ποιον τρόπο κάνετε έρευνα;

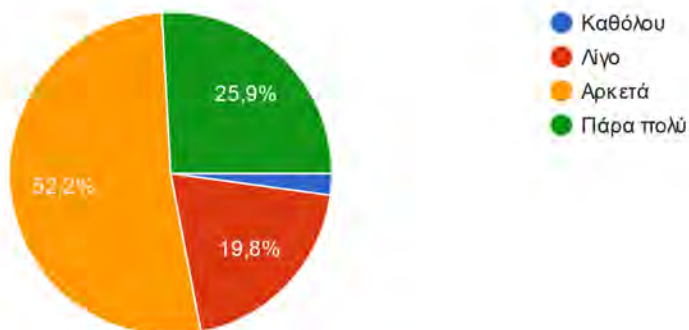
219 απαντήσεις

Ενότητα 3: Δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών και χώροι πρασίνου

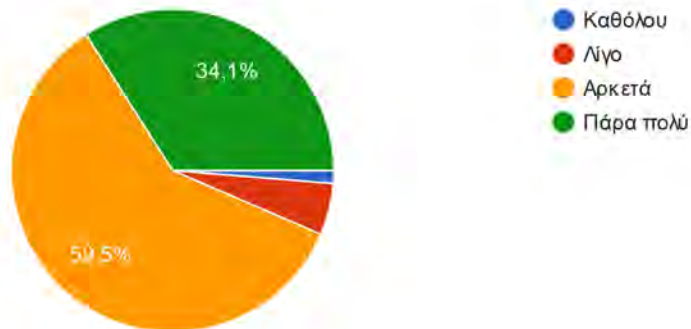
14. Σας ενδιαφέρει αν υπάρχουν δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών στην πόλη:

232 απαντήσεις

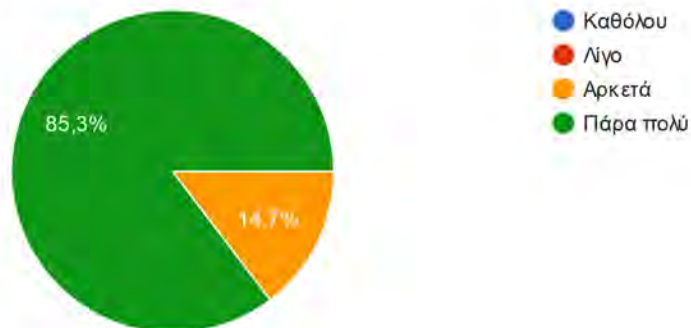
15. Θεωρείτε απαραίτητη την δημιουργία / ύπαρξη δικτύων πολιτιστικών διαδρομών σε μια πόλη;

232 απαντήσεις

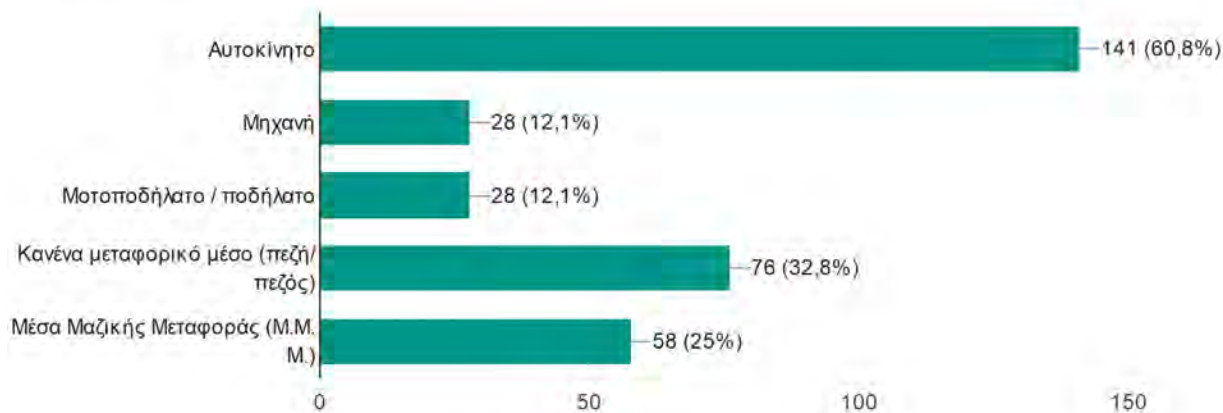
16. Η συντήρηση και η καθαριότητα (η ποιότητα γενικά) των χώρων αυτών παίζει σημαντικό ρόλο;

232 απαντήσεις

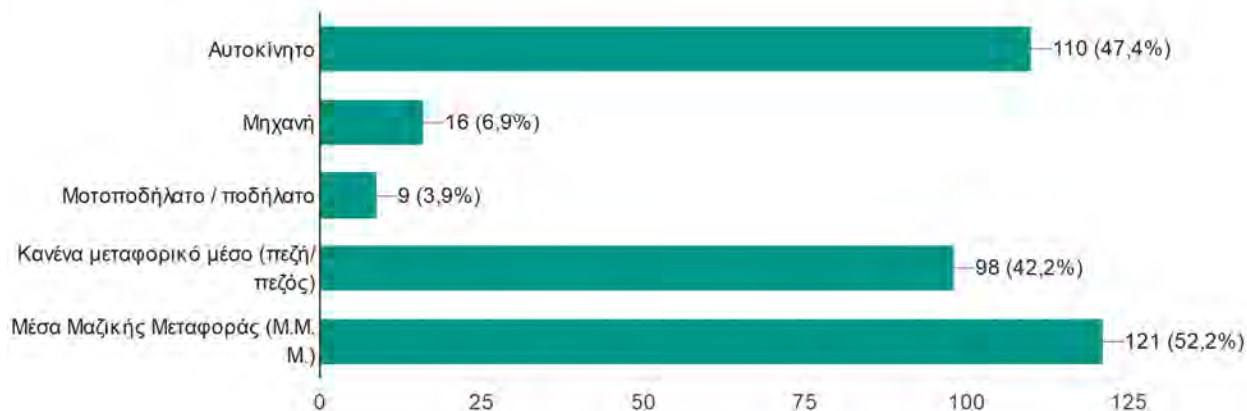
17. Στις μετακινήσεις σας τι μεταφορικό μέσο χρησιμοποιείτε σε καθημερινή βάση;

232 απαντήσεις

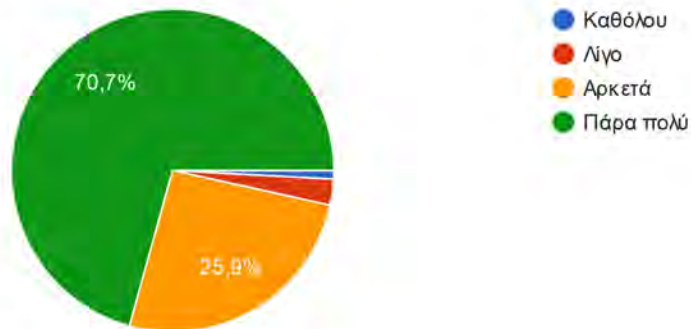
18. Στις μετακινήσεις σας στον χώρο διαμονής ενός ταξιδιού (διακοπών) τι μέσο χρησιμοποιείτε;

232 απαντήσεις

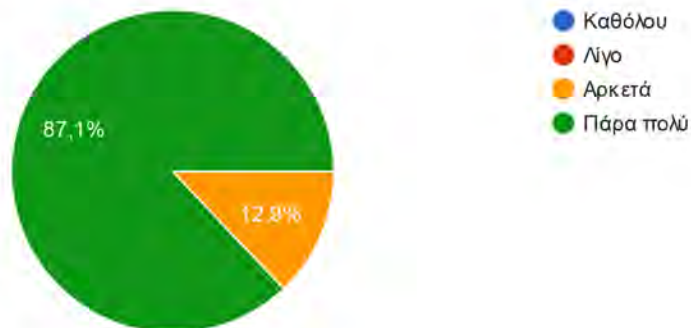
19. Θεωρείτε απαραίτητη την ύπαρξη ποδηλατοδρόμων και πεζόδρομων σε μια πόλη;

232 απαντήσεις

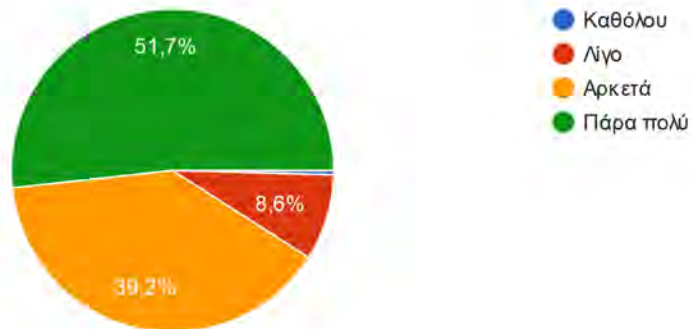
20. Θεωρείτε απαραίτητους τους χώρους πρασίνου / κοινόχρηστους χώρους στον πολεοδομικό ιστό μιας πόλης;

232 απαντήσεις

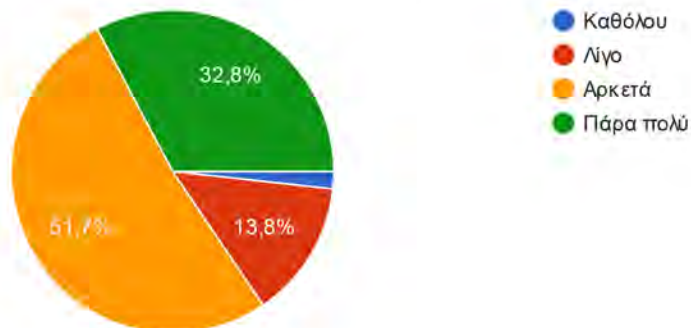
21. Οι χώροι πρασίνου αποτελούν κριτήριο (θετικό στοιχείο) για την επιλογή μιας πόλης;

232 απαντήσεις

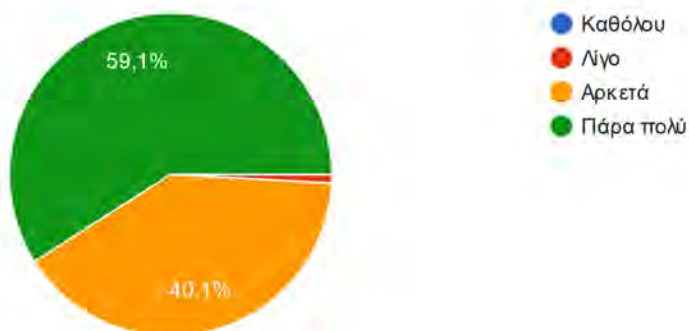
22. Ένα ενιαίο δίκτυο πρασίνων και πολιτιστικών διαδρομών θα αποτελούσε κίνητρο για να ταξιδέψετε;

232 απαντήσεις

23. Πιστεύετε πως η ύπαρξη αυτού του ενιαίου δικτύου θα βοηθήσει την τουριστική ανάπτυξη της πόλης;

232 απαντήσεις

24. Ποια τα οφέλη για την πόλη κατά την γνώμη σας;

100 απαντήσεις

1. Τεράστια οφέλη καλύτερη ποιότητα ζωής
2. Αύξηση τουρισμού, διατήρηση ανάδειξη διάδοση πολιτισμικών στοιχείων τόπου
3. Αύξηση στον αριθμό των τουριστών
4. Θα αναπτυχθεί ποικιλότητα και άμεσα
5. Πνεύμονας πρασίνου, χώρος αναψυχής
6. Ομορφιά
7. Τουρισμός και προώθηση της πόλης
8. Αναβάθμιση βιοτικού επιπέδου Τουριστική ανάπτυξη
9. Τουρισμός, Ενδιαφέρον τρόπος προβολής αξιοθέατων, Παρότρυνση και των ιδίων των κατοίκων της πόλης για κάτι ξεχωριστό
10. Ότι έχει να κάνει με την φύση και την ομορφιά γύρο σου σου δημιουργεί εφορία και ψυχική πληρότητα η εικόνα που θα δεις για να επιλέξεις ένα μέρος που θα επισκεφθείς είναι που θα σου δημιούργησε την μαγεία και την προσμονή να το δεις και να το ζήσεις από κοντά. Η καλύτερη διαφήμιση θα είναι αν η εικόνα και η πραγματικότητα συμφωνούν και δεν σε έχουν εξαπατήσει.
11. Μια οργανωμένη πρόταση περιήγησης προσφέρει στον επισκέπτη ολοκληρωμένη αίσθηση γνωριμίας με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον του τόπου που επισκέπτεται. Η καθαριότητα και η οργανωμένη προβολή συμπληρώνουν την εικόνα.
12. ποιότητα ζωής των κατοίκων, τουριστική ανάπτυξη
13. Ελκυστικός τουριστικός προορισμός,
14. Ευκολία στη περιήγηση των πιο ενδιαφερόντων σημείων της πόλης
15. Το πράσινο και η καθαροί δρόμοι και παραλίες
16. Ομορφιά πόλης, πόλος έλξης για οικογένειες

17. Εκτός από τουριστικά ή πολιτιστικά οφέλη το πράσινο και η ελεύθερη πρόσβαση σε δημόσιους χώρους σημαίνει συνολικά ποιότητα ζωής για τους κατοίκους και ένδειξη πολιτισμού και σεβασμού προς το περιβάλλον.
18. Θα ξαναπήγαινα
19. Βελτίωση βιοτικού επιπέδου , αύξηση τουριστών
20. Όμορφη εικόνα της πόλης
21. Καλή ποιότητα ζωής.
22. Η καθαριότητα και το πράσινο παίζουν σημαντικό ρολό στην εικόνα μιας πόλης
23. Οι ταξιδιώτες θα έχουν έναν οδηγό, μια διαδρομή που θα μπορούν να ακολουθήσουν συνδυάζοντας τους πολιτιστικούς χώρους και τους χώρους πρασίνου σε συνδυασμό με την πεζή μετακίνηση.
24. Αποπνέουν μια οργάνωση και καθαριότητα δημιουργώντας έτσι μια θετική ανάμνηση στον ταξιδιώτη.
25. Τουρισμός – εύκολη πρόσβαση- νέοι κάτοικοι στην πόλη με οικογένειες
26. Γίνεται πιο ανθρώπινη, προσβάσιμα.
27. Ανάπτυξη, μείωση ανεργίας
28. Οικονομικά, αισθητικά
29. Περιβαλλοντικά, καλύτερη καθημερινή ποιότητα ζωής για τους κατοίκους
30. Ποιότητα ζωής, αισθητική
31. Διευκόλυνση περιήγησης
32. Προσέλκυση επιπλέον ανθρώπων που ενδιαφέρονται για το συγκεκριμένο αντικείμενο
33. Καλύτερη ποιότητα ζωής, ανάδειξη της πόλης, αύξηση τουρισμού
34. Τουρισμός και μια εναλλακτική δραστηριότητα για τους πολίτες
35. Πόλος έλξης για περισσότερους ταξιδιώτες
36. Οικονομικά
37. Ανάδειξη και αναβάθμιση της πόλης, ανάπτυξη τουρισμού άρα και οικονομικά οφέλη. Με συνέπεια ευημερία κι δυνατότητα εφαρμογής νέων έργων κι δράσεων.
38. Προσέλκυση τουριστών, αύξηση εσόδων, διαφήμιση της πόλης.
39. Πέρα από τους οικονομικούς. Είναι οι αναγνωσιμότητα και επιτέλους η σωστή ανάπτυξη της πόλης, που είναι αρκετά πίσω!
40. Αύξηση τουρισμού και καλύτερη ποιότητα ζωής για τους ντόπιους.
41. Γνωριμία με τα πολιτιστικά στοιχεία κάθε περιοχής θα αποτελεί ένα κίνητρο για επισκέπτες
42. Ανάπτυξη των δραστηριοτήτων σε αυτό το κομμάτι της πόλης, πολιτιστικών εκδηλώσεων και γενικότερα ανάπτυξη της περιοχής και δημιουργία θέσεων εργασίας.
43. Ανάπτυξη
44. Θα γίνει Ακόμα πιο όμορφη και οικονομική ανάπτυξη
45. Ανάπτυξη οικονομίας
46. θετική διαφήμιση -εποικοδομητικός τουρισμός -πράσινες ζώνες->ανάπτυξη χλωρίδας/πανίδας/μείωση CO2 λόγω ύπαρξης δέντρων-> καθαρή ατμόσφαιρα
47. Εύκολη και άμεση μετακίνηση
48. Πόλη φιλική προς τον άνθρωπο
49. Η τουριστική ανάπτυξη.

50. Οικονομικά - αναπτυξιακά
51. Όαση δροσιάς, χώρος παιχνιδιού για τα παιδιά
52. Καλύτερο περιβάλλον διαβίωσης των κατοίκων, έλξη ποιοτικού τουρισμού.
53. Αισθητική τοπίου, κλιματολογικές συνθήκες(μεταβολή θερμοκρασίας)κτλ
54. Ποιότητα ζωής
55. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ, ΑΥΞΗΣΗ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ
56. Οικονομία, αναγνωσιμότητα ,εξέλιξη
57. Μια πιο πράσινη, πιο περιποιημένη και καθαρή πόλη μοιάζει πιο ελκυστική για ξένο τουρισμό αλλά πιστεύω ότι αλλάζει και την διάθεση των ήδη μόνιμων κατοίκων.
58. Πιο καθαρός αέρας και πιο ξεκούραστες οι ξεναγήσεις μέσα στην πόλη, έχοντας πράσινο και πράσινο δίκτυο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται
59. Ανάπτυξη και ομορφιά
60. Καθαρός αέρας, λιγότερα καυσαέρια, ευχάριστο περιβάλλον της πόλης
61. αφθονία φυσικών πόρων, πολιτιστικά δρώμενα σε εξέλιξη, έχεις επιλογές για όλους τους μήνες του χρόνου σε δραστηριότητες, έχει και φθηνές επιλογές για τις εξόδους από θέμα κόστους κα.
62. Καλύτερος τρόπος ζωής, επαφή με τη φύση, καλύτερη διάθεση
63. Περισσότερος τουρισμός εφόσον οι περισσότεροι φτάνουν στην πόλη αεροπορικώς άρα κυκλοφορούν πεζοί.
64. Αύξηση της εισροής ξένου χρήματος, πολιτιστική ανάπτυξη, διευρυμένους ορίζοντες στους μόνιμους κατοίκους.
65. Αύξηση επισκεπτών
66. Αύξηση τουρισμού και σεβασμού του περιβάλλοντος
67. Θεωρώ ότι αυτή κάθε αυτή η ύπαρξη ενός δικτύου πολιτιστικών διαδρομών δεν επηρεάζει την αρχική επιλογή ενός προορισμού έναντι κάποιων άλλων. Η ύπαρξη του ίδιου του πολιτιστικού υλικού και η ποιότητα του τοπίου είναι κατά τη γνώμη μου δύο από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες. Ωστόσο, η ύπαρξη ενός τέτοιου δικτύου ενισχύει την ποιότητα της τελικής εμπειρίας που αποκομίζει ο επισκέπτης από τα επί μέρους αξιοθέατα/χώρους πολιτισμού που επισκέπτεται. Δημιουργεί την αίσθηση της οργάνωσης και της συνέχειας. Θα περίμενα ότι οι κριτικές των επι μέρους τοποθεσιών θα αυξηθούν και θα είναι πιο θετικές. Γεγονός που με τη σειρά του αντικειμενικά ενισχύει την εξωτερική εικόνα του προορισμού.
68. θα ρίξει του εντόνους ρυθμούς ζωής, θα υπάρχει εναλλακτικός τρόπος διασκέδασης
69. -μείωση ρύπανσης του περιβάλλοντος, αύξηση του πράσινου. -όμορφη εικόνα της πόλης -αύξηση ποιότητας ζωής για πολίτες π.χ αύξηση χρήσης ποδηλάτων, επισκέψεις σε χώρους πρασίνου
70. Πηγή οξυγόνου, βελτίωση ποιότητας ζωής, τουριστική ανάπτυξη, χώροι χαλάρωσης και δραστηριοτήτων στη φύση, επαφή με τη φύση
71. Δημιουργική σύνδεση κ παρουσίαση των σημείων ενδιαφέροντος
72. Αύξηση τουρισμού
73. Βοηθάει στην ανάπτυξη του τουρισμού αλλά και στην καλύτερη συμβίωση των κατοίκων της

74. Τουριστική ανάπτυξη, βελτιωμένο βιώσιμο επίπεδο , διατήρηση και διάδοση πολιτιστικών στοιχείων περιοχής
75. Αύξηση τουρισμού, καθαρό και άνετο περιβάλλον και για τους κατοίκους.
76. Πολιτιστικά και Οικονομικά
77. Αύξηση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος. Βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών
78. Καθαρός αέρας
79. Καλό βιοτικό επίπεδο, με τη χρήση ποδηλάτων μειώνεται η ατμοσφαιρική ρύπανση, αλλά και η κίνηση εντός πόλης, με την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων επιτυγχάνεται και η ανάδειξη τοπικών προϊόντων
80. Ήρεμες διακοπές, καθαρότερο περιβάλλον
81. Οικονομικά, ευρύτερη αναγνώριση
82. Επηρεάζουν θετικά την ποιότητα της ατμόσφαιρας, τη θερμοκρασία, την ψυχική υγεία και δίνουν την ευκαιρία για κοινωνικοποίηση.
83. Ποιότητα ζωής, ανάπτυξη τουρισμού
84. Αύξηση τουριστικής κίνησης, ανάπτυξη πολιτιστικού επιπέδου, ανάπτυξη οικονομίας
85. Καλύτερη ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων, αύξηση επισκεπτών.
86. Αρκετά
87. Αλλάζει η διάθεση του επισκέπτη σε μία καθαρή πόλη, σε μια πόλη που υπάρχουν δίκτυα διαδρομών και πεζόδρομοι.
88. Τουρισμός καθαριότητα οργάνωση
89. Ευκολία στη μετακίνηση
90. Οικονομικά. Από εκεί πηγάζουν τα υπόλοιπα
91. Τουριστική ανάπτυξη
92. Ευχάριστη για τους κατοίκους και τους επισκέπτες, βελτιώνει την ποιότητα ζωής
93. Καθαρή πόλη
94. Μεγαλύτερος έλεγχος των διαδρομών χωρίς να χάνομαι, πιθανότητα ανάπτυξης χώρων πρασίνου, δυνατότητα οργάνωσης διαδρομών
95. Παρακινεί τον πολίτη να ξεκολλήσει από τις καφετέριες , να γνωρίσει και να σεβαστεί την φύση και επίσης αυξάνει τον τουρισμό μιας και στις μεγάλες Ευρωπαϊκές πόλεις είναι ένα μεγάλο κομμάτι .
96. Καλύτερη ποιότητα ζωής, ανάπτυξη της πόλης λόγω αύξησης του τουρισμού.
97. αύξηση τουρισμού, ποιότητα ζωής για τους ιδίους τους κάτοικους, εκπαίδευση μικρών παιδιών στο να χρησιμοποιούν ποδήλατο και να ζουν σε καθαρό - πράσινο περιβάλλον.
98. keeps the citizens happy. Φρέσκος αέρας , μειώνει το οξειδωτικό στρες των πολιτών και τους ατμοσφαιρικούς ρύπους στον αέρα της πόλης
99. Οικονομικά κ τουριστικά
100. Θα φαίνεται πιο όμορφη, πιο καθαρή και φυσικά πιο ασφαλής για όλους.

25. Με ποια αλλά κριτήρια επιλέγετε ένα προορισμό (αναφέρετε τα 3 πιο σημαντικά)

112 απαντήσεις

1. Οικονομικά
2. Άνεση δρόμων, διαμονή, καθαριότητα
3. Οικονομικά
4. Διαθεσιμότητας χρόνου και απόστασης προορισμού
5. Επικαιρότητα
6. Θάλασσα, ηρεμία, χαμογελαστούς ανθρώπους
7. Υποδομές, διασκέδαση, παροχές
8. Διασκέδαση, μέρη για επίσκεψη, αρχαιολογικοί χώροι
9. Πολιτισμός, νυχτερινή ζωή, μουσική
10. Θάλασσες και όμορφα τοπία,
11. Κόστος
12. Αξιοθέατα
13. Νυχτερινή ζωή
14. Παρέα, Αξιοθέατα, Εκδηλώσεις
15. Ιστορία και πολιτισμό και φυσικά ευγένεια και εξυπηρέτηση και κόστος.
16. Ιστορικότητα - φυσική ομορφιά - πολιτισμός
17. πολιτιστική κληρονομιά, ποιότητα αστικού χώρου, φυσικό περιβάλλον
18. Προσβασιμότητα, οικονομικά, χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος
19. Οικονομικές διακοπές, δραστηριότητες, σημεία ιστορικού ενδιαφέροντος
20. Να έχει ενδιαφέροντα μέρη να πας. Να έχει θάλασσα
21. Απόσταση, δρόμος, αν υπάρχει υγρό στοιχείο
22. Ιστορία, μνημεία, φυσικό περιβάλλον.
23. Καθαρή πόλη
24. Καθαριότητα, Τοπίο, Υποδομές
25. Αξιοθέατα, Κουλτούρα, Παράδοση
26. Θάλασσα, πράσινο, ησυχία
27. ΘΑΛΑΣΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ ΤΟΠΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ
28. Οικονομικά εισιτήρια, θετικά σχόλια από φίλους/συγγενείς, φίλοι/συγγενείς στο εξωτερικό
29. Θάλασσα, αρχιτεκτονική, βουνό
30. Οικονομικοί, εγγύτητα, κλίμα
31. Αξιοθέατα – φεστιβάλ - φαγητό
32. Φθηνά έξοδα διαμονής, 2. Χώροι δραστηριοτήτων για παιδιά 3. Απόσταση από τον τόπο κατοικίας
33. Προσβασιμότητα, τουριστικό ενδιαφέρον, δομές αναψυχής
34. κλίμα, αξιοθέατα, ιστορία
35. Αρχιτεκτονική πόλης, τοπία, ψυχαγωγία
36. Κόστος ταξιδιού
37. Αξιοθέατα, ιστορία, κόστος διαμονής
38. Αξιοθέατα, ομορφιά, καθαριότητα

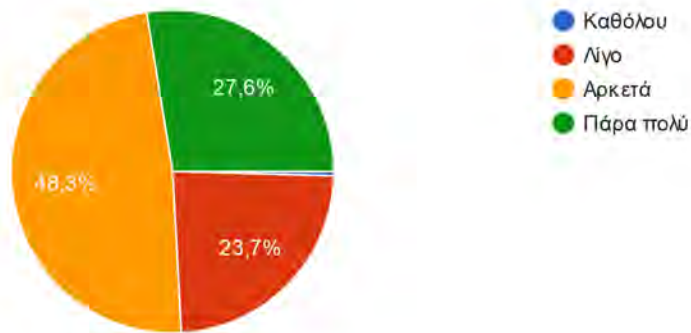
39. Τιμές, φαγητό, πολιτισμός
40. Καθαρές παράλιες , ιστορικά μνημεία , μικρές αποστάσεις
41. Θέση προορισμού, χώρος διαμονής, αξιοθέατα
42. Οικονομικά, Εύκολη πρόσβαση, Διασκέδαση
43. Οικονομικά, εύκολη μετάβαση, ενδιαφέροντα σημεία επίσκεψης.
44. Διασημότητα, φύση , μοναδικότητα
45. Εύκολη πρόσβαση στα διάφορα σημεία, ηρεμία και καθαριότητα
46. Φυσική ομορφιά, εύκολη πρόσβαση , τιμές καταλυμάτων.
47. αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, μουσεία, κλίμα
48. Αποστάσεις, θάλασσα, πάρκα
49. Οικονομικά, Ασφάλεια,
50. Παράλιες
51. Θεά και μνημεία
52. Φτηνό ξενοδοχείο
53. ύπαρξη θάλασσας, λαογραφικό ενδιαφέρον, εναλλακτικός τουρισμός
54. Πολιτισμικά και ιστορικά χαρακτηριστικά
55. Φυσική ομορφιά. Αρχαία. Φαγητό
56. Καθαριότητα , πράσινο, οικονομικές τιμές
57. Αρχαιολογικούς χώρους, το τοπίο και τα παραδοσιακά μαγαζιά.
58. Ιστορικά μνημεία , φήμη , φυσική ομορφιά
59. Τουριστικό ενδιαφέρον
60. Φυσικό περιβάλλον, κόστος διαμονής, χιλιομετρική απόσταση.
61. Φίλους ,δυνατότητες αγοράς_ διασκέδασης,
62. Εξαρτάται από τις ημέρες που έχω διαθέσιμες, αν είναι ακριβός ή όχι και αν έχει αξιοθέατα, πράσινη πόλη
63. ΓΡΑΦΙΚΟΤΗΤΑ, ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ, ΘΑΛΑΣΣΑ
64. Οικονομία τουρισμός ρύπανση
65. Πολιτιστική κληρονομιά , παράλιες ,τοπία
66. Να είναι όμορφη και περιποιημένη μια πόλη, να έχει σωστές υποδομές (δρόμους, ίσως και πάρκα) καθώς και να έχει κάποιες σωστές παροχές (ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις)
67. Φαγητό, τιμές διαμονής, τιμές αεροπορικών εισιτηρίων
68. Κόστος διαμονής και μεταφοράς, ευκολία μετακινήσεων στην περιοχή, οργάνωση κέντρου φιλικού προς τους τουρίστες (διαδρομές, καταστήματα, καταλύματα κλπ)
69. Ιστορία, διασκέδαση, πολιτισμός
70. Το ποσό δημοφιλές είναι, το ποσό κοντά είναι, το ποσό οικονομικό είναι
71. κουλτούρα, επιλογή δραστηριοτήτων ,τρόπος ζωής της πόλης
72. Οικονομικά, αξιοθέατα, πολιτισμός
73. Επιλογές διασκέδασης, οικονομικά κριτήρια, καινούριοι προορισμοί
74. Κόστος ταξιδιού, πολιτισμικό ενδιαφέρον, αξιοθέατα
75. Οικονομικός προορισμός, ιστορία, ασφάλεια
76. Αξιοθέατα, εστίαση- διασκέδαση, προσωπική προτίμηση
77. Προσβασιμότητα δημοσιότητα και υπηρεσίες υγείας
78. Κόστος πρόσβασης, πόσο κοντά είναι σε θάλασσα ή βουνό, οικογενειακές επιλογές.

79. Οικονομικό, Χιλιομετρική Απόσταση -προσβασιμότητα ,Επιλογές εναλλακτικού τουρισμού
80. -τον χρόνο που υπάρχει διαθέσιμος
81. -τις διαθέσιμες δραστηριότητες εντός και εκτός πόλης
82. -την εύκολη προσβασιμότητα
83. σημεία αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, γραφικότητα/φυσική ή αστική ομορφιά, ευκολία μετακίνησης, εκδηλώσεις
84. Ιστορικό παρελθόν, αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, γαστρονομικό ενδιαφέρον
85. Οικονομικά κριτήρια, γεωγραφική θέση, ιστορία του τόπου
86. Καθαρό περιβάλλον, όμορφα τοπία
87. Μνημεία
88. Φυσική ομορφιά
89. Πολιτισμική διαφορετικότητα
90. Διασκέδαση, Μνημεία, Τοπία
91. Καιρικές συνθήκες, προσωπικά ενδιαφέροντα, Απόσταση από τον τόπο διαμονής μου
92. Νυχτερινή ζωή, καλό φαγητό, οικονομικές αγορές
93. Τοπική κουζίνα, εναλλακτικός τουρισμός
94. Πράσινο, κουλτούρα, φαγητό
95. Νυχτερινή ζωή, παραλίες, καιρός
96. Θάλασσα, εύκολη μετακίνηση κ πρόσβαση
97. Γνωρίζεις διαφορετικούς τρόπους σκέψης, βρίσκεις νέους τρόπους επικοινωνίας, αποσυμφορίζεσαι από την καθημερινότητα
98. οικονομία, αξιοθέατα/αρχαιολογικοί χώροι, διασκέδαση
99. Γραφικότητα, αρχιτεκτονική, διαφορετικότητα, γαστρονομία, αρχαιολογικό ενδιαφέρον, κόστος
100. Υποδομές φιλοξενίας, φαγητό, αξιοθέατα (πολιτιστικά, φύση)
101. Καλή σήμανση, καλές υποδομές, καλές τιμές
102. Ιστορικά, αρχαιολογικά στοιχεία, βυζαντινά μνημεία, πολιτιστικές εκδηλώσεις.
103. Αξιοθέατα πολιτισμό ομορφιά
104. Ιστορία, φύση, ομορφιά
105. Πολιτιστικά μνημεία, κλίμα, εργασιακές ή εκπαιδευτικές ευκαιρίες
106. Μνημεία, χώροι πρασίνου-πάρκα, ωραίες διαδρομές για περπάτημα
107. ΜΜΜ πολιτιστικά δρώμενα αξιοθέατα
108. Αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, δυνατότητα διασκέδασης, διατήρηση του γραφικού χρώματος της πόλης
109. Αξιοθέατα
110. Κουλτούρα
111. Εύκολη μετάβαση
112. Απόσταση από τον τόπο διαμονής μου, αξιοθέατα, οργανωμένες δραστηριότητες

Ενότητα 4: Προτάσεις ανάπλασης για την πόλη της Πρέβεζας

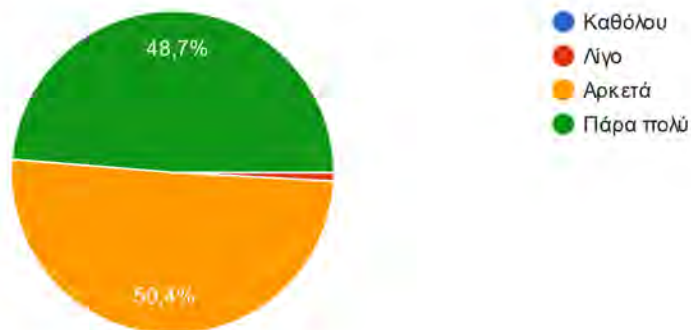
26. Θεωρείτε πως η πόλη της Πρέβεζας υστερεί σε προώθηση και
ανάδειξη πολιτιστικών πόρων?

232 απαντήσεις

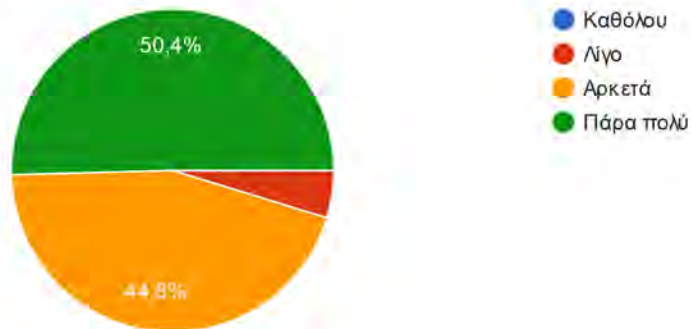
27. Θεωρείτε απαραίτητη την δημιουργία και διαφήμιση δράσεων
πολιτιστικού ενδιαφέροντος για την πόλη;

232 απαντήσεις

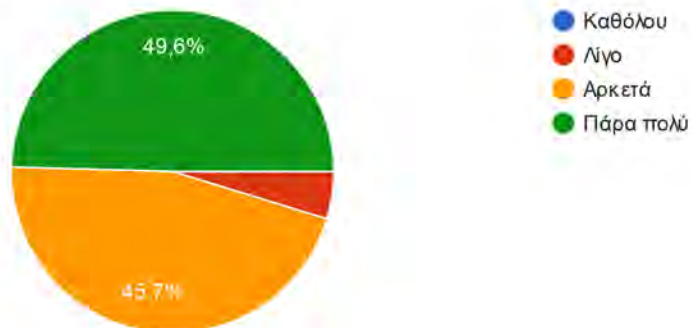
28. Θεωρείτε πως η ανάπλαση του Πάρκου Αγίου Γεωργίου (Στρατόπεδο Σολωμού) θα συνέβαλλε στην ποιότητα ζωής των κατοίκων;

232 απαντήσεις

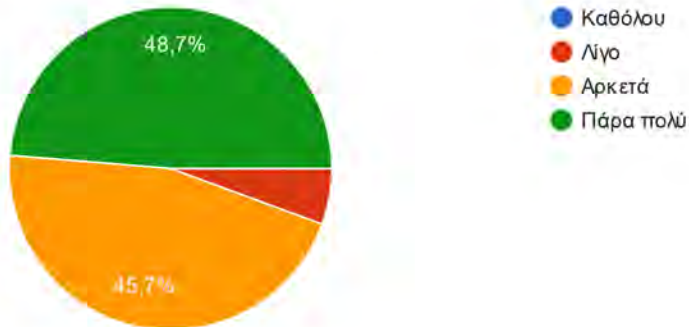
29. Πόσο θα βοηθούσε σαν έργο την πόλη στο θέμα του τουρισμού και της ανάπτυξης η ανάπλαση του Πάρκου Αγίου Γεωργίου;

232 απαντήσεις

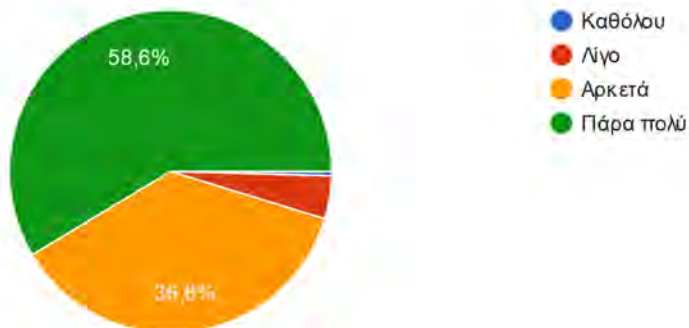
30. Πόσο χρήσιμη θεωρείτε τη δημιουργία πολιτιστικού κέντρου στο κάστρο του Αγίου Ανδρέα;

232 απαντήσεις

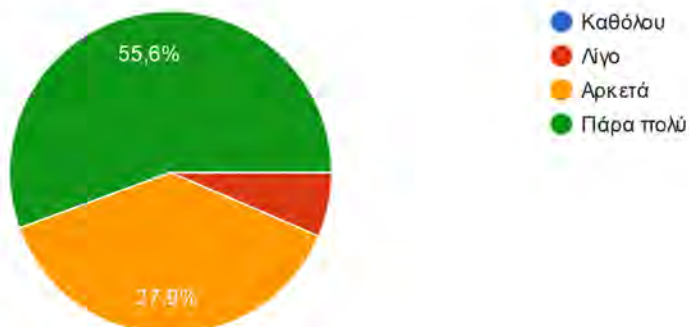
31. Πόσο λειτουργική θεωρείτε τη δημιουργία μίας πράσινης διαδρομής με ιστορικό χαρακτήρα στο κέντρο της Πρέβεζας;

232 απαντήσεις

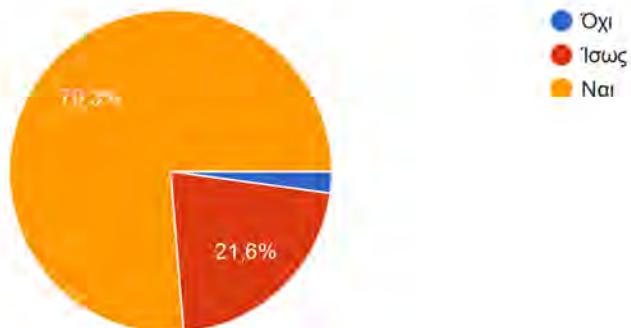
32. Θα σας άρεσε μία διαδρομή στο ιστορικό κέντρο της Πρέβεζας με περιήγηση στις εκκλησίες και τα διατ... κτίρια με την μορφή του περιπάτου;

232 απαντήσεις

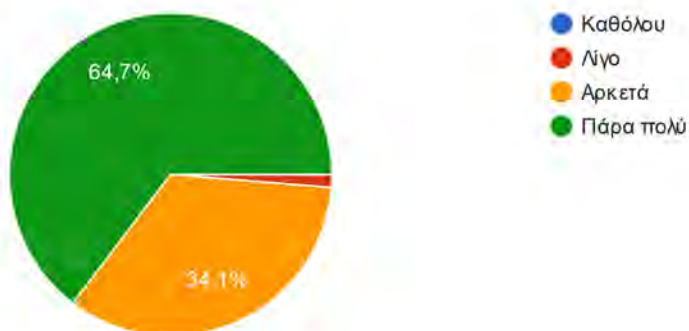
33. Θα συμμετείχατε σε ακτοπλοϊκή ξενάγηση στον κόλπο του Αμβρακικού; (Λιμάνι Πρέβεζας - Λιμν... Λιμνοθάλασσα Λογαρού - Κορωνησία)

232 απαντήσεις

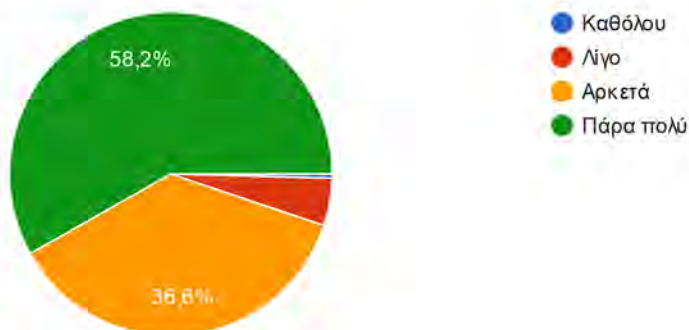
34. Σας φαίνεται ενδιαφέρουσα η δημιουργία Αρχαιολογικού Πάρκου της Νικόπολης, αλλά και μιας διαδρομής π... στηρίζεται στην ιστορία της πόλης;

232 απαντήσεις

35. Θεωρείτε απαραίτητη την δημιουργία κέντρων πληροφόρησης επισκεπτών στην πόλη μας;

232 απαντήσεις

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

Παράρτημα III: Μητρώο κηρυγμένων και μη μνημείων της πόλης της Πρέβεζας

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΤΥΠΟΣ ΚΥΡΗΞΗΣ	ΕΙΔΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ/ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Φρούρια *					
1	Φρούριο Παντοκράτορα	Αρχαίο μνημείο ΥΑ 7828/7-5-1965 - ΦΕΚ 404/B/6-7-1965 ΥΑ ΥΠΠΕ/Φ33/84320/1908 π.ε./29-1-1982 - ΦΕΚ 78/B/23-2-1982	Αμυντικά Συγκροτήματα, Αρχαιολογικές Θέσεις, Κάστρα / Φρούρια, Αμυντικά Συγκροτήματα, Αρχαιολογικές Θέσεις, Κάστρα / Φρούρια	<p>Το κάστρο κτίστηκε από τον Αλή Πασα το 1807, βρίσκεται νότια της πόλης, στην είσοδο του Αμβρακικού κόλπου, σημείο καθοριστικό για τον έλεγχο της ναυσιπλοΐας στον κόλπο αυτό. Το αρχικό του όνομα ήταν Ούτζ-Καλέ (Εξωτερική Ακρόπολη). Το κυρίως τμήμα του οχυρού διαμορφώνεται σε σχεδόν κανονικό πεντάγωνο με υψηλά περιμετρικά τείχη. Περιβάλλεται από αντερείσματα, επιθαλάσσιο προμαχώνα, ξηρά τάφρο και ένυδρη τάφρο στα βόρεια. Η κύρια πύλη βρίσκεται στη βόρεια πλευρά και την προσεγγίζει κανείς αφού προσπεράσει την ένυδρη τάφρο. Το εσωτερικό πεντάγωνο φαίνεται ότι αποτελεί και τον αρχικό πυρήνα του οχυρού, ενώ ο περίτεχνος επιθαλάσσιος προμαχώνας αποτελεί μεταγενέστερη κατασκευαστική φάση.</p> <p>Το κάστρο αργότερα χρησιμοποιήθηκε και ως φυλακή.</p>	
2	Φρούριο Αγίου Γεωργίου	Αρχαίο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Β1/Φ33/617 66/1665/26-10-1980 – ΦΕΚ 1195/B/25-11-1980	Αμυντικά Συγκροτήματα, Αρχαιολογικές Θέσεις, Κάστρα / Φρούρια	<p>Το κάστρο κτίστηκε στο νοτιότερο άκρο της πόλης, από τον ο Αλή Πασάς μετά το 1807, σε σχέδια του Γάλλου συνταγματάρχη Guillaume de Vaudoncourt. Το αρχικό του όνομα ήταν Γενή –Καλέ (Νέο Κάστρο). Διατηρεί σχεδόν ακέραιο τον οχυρό περίβολο του με το κεκλιμένο εξωτερικό τείχος. Το σχήμα που επελέγη είναι εκείνο της περικλείστης εσωτερικής αυλής και του περιμετρικού τείχους εφοδιασμένου με προμαχώνες ενισχύουν τη βόρεια πλευρά, όπου και η πύλη του οχυρού, ενώ το υπόλοιπο οχυρό με μια ακανόνιστη τριγωνική διάθεση αναπτύσσεται νότια, για να καταλήξει σε άλλον ογκώδη ακανόνιστο προμαχώνα προς την πλευρά της εισόδου στον κόλπο.</p>	

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

3	Φρούριο Αγίου Ανδρέα	Αρχαίο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Β1/Φ33/617 66/1665/26-10-1980 – ΦΕΚ 1195/Β/25-11-1980	Αμυντικά Συγκροτήματα, Αρχαιολογικές Θέσεις, Κάστρα / Φρούρια	Ήταν το πρώτο φρούριο της πόλης, η κατασκευή του άρχισε το 1701 από τους Οθωμανούς, στο βόρειο άκρο της παλιάς πόλης. Το κάστρο έχει 3 κατασκευαστικές φάσεις που ακολουθούν αντίστοιχα τις τρεις διαφορετικές ιστορικές περιόδους της πόλης. Όσον αφορά τα δομικά στοιχεία του είναι ένα επίμηκες τετράπλευρο οχυρό με τέσσερις γωνιακούς προμαχώνες και έναν μικρότερο στο μέσο της δυτικής πλευράς. Παρά τις διαδοχικές επεμβάσεις, το περιβάλλον τείχος του οχυρού διατηρεί σχεδόν αναλλοίωτη την αρχική του θέση και μορφή. Είναι άμεσα ορατά τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του, που είναι η κεκλιμένη του κατασκευή, η γεωμετρία των γωνιακών προμαχώνων, το βελτιωμένο σύστημα πλαγιοβολών και τα περιφερειακά βελτιωμένα έργα, όπως τα προτειχισμένα και οι προσβάσεις.	
4	Μεταβυζαντινός προμαχώνας στη θέση "Πευκάκια" Πρέβεζας.	Αρχαίο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ43/10549/22 0/10-3-1982 - ΦΕΚ 120/Β/22-3-1982	Αμυντικά Συγκροτήματα, Αρχαιολογικές Θέσεις	Ο παράκτιος προμαχώνας των Πευκακίων βρισκόταν ανάμεσα στα ακρωτήρια Σκαφιδάκι και Άκτιο και πρέπει να κατασκευάστηκε ως συνέχεια της τάφρου την ίδια εποχή με αυτή (αρχές 19ου αι.), όπως διάφορες άλλες οχυρωματικές κατασκευές που έγιναν από τον Αλή Πασά στην περιοχή. Μαζί με το κάστρο του Αγίου Ανδρέα, εντάσσεται στη δεύτερη γραμμή των οθωμανικών αμυντικών έργων και ήλεγχε το λιμάνι της πόλης. Περιβάλλονταν από εξωτερικό κεκλιμένο τείχος που σώζεται μέχρι σήμερα. Δίπλα στον προμαχώνα υπήρχε μία από τις τέσσερις κεντρικές πύλες που οδηγούσε από την πόλη στην εξοχή.	
Θρησκευτικοί Χώροι *					

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

<p>5</p>	<p>Ι. Ναός Αγίου Χαραλάμπους (Μητρόπολη)</p>	<p>Αρχαίο μνημείο ΥΑ 15904/24-11-1962 - ΦΕΚ 473/Β/17-12-1962</p>	<p>Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι</p>	<p>Στο κέντρο της πόλης βρίσκεται ο ναός του Αγίου Χαραλάμπους, ο οποίος χτίστηκε στη θέση παλαιότερου ναού, περί το 1717-18 και ανακαινίστηκε ξανά το 1793. Πρόκειται για μονόχωρη, ξυλόστεγη, βασιλική, με υπερυψωμένο γυναικωνίτη στα δυτικά. Στο εσωτερικού του ναού δεσπόζει το ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1827 και επιχρυσωμένο το 1836. Το τέμπλο φέρει ολόγλυφο διάτρητο σκάλισμα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο ζωγραφικός διάκοσμος του ναού επηρεασμένος από έργα δυτικής τεχνοτροπίας (ελαιογραφίες) αλλά και ο περίτεχνος ξυλόγλυπτος άμβωνας του 1843.</p> <p>Στην κύρια είσοδο του ναού συναντάμε τον ενετικό πύργο, ο οποίος χρονολογείται στα μέσα του 18ου αιώνα. Διαθέτει ηλιακό και μηχανικό ρολόι.</p>	
<p>6</p>	<p>Ι. Ναός Αγίου Αθανασίου, κωδωνοστάσιο και πρόσκτισμα</p>	<p>Αρχαίο μνημείο (που χρήζει ειδικής κρατικής προστασίας) ΥΑ 15904/24-11-1962 - ΦΕΚ 473/Β/17-12-1962 ΥΑ 532/1363/30-6-1997 - ΦΕΚ 842/Β/23-9-1997</p>	<p>Κωδωνοστάσια, Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι, Κωδωνοστάσια, Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι</p>	<p>Ο ναός του Αγίου Αθανασίου, ο οποίος χρονολογείται τον 18ο αιώνα, βρίσκεται στο κέντρο της παλιάς πόλης της Πρέβεζας. Ο ναός είναι μονόχωρος ξυλόστεγος με μικρών διαστάσεων αψίδα στα ανατολικά. Στοιχεία της επτανησιακής αρχιτεκτονικής εντοπίζονται στην διακόσμηση της ξύλινης οροφής, δηλ. της Ουρανίας, στη διάφορη διάταξη του γυναικωνίτη και στο κωδωνοστάσιο. Σύμφωνα με την κτιτορική επιγραφή οι τοιχογραφίες του ναού χρονολογούνται το 1780.</p> <p>Οι τοιχογραφίες του Αγίου Αθανασίου στην Πρέβεζα αποτελούν το μοναδικό σωζόμενο μεταβυζαντινό εντοίχιο σύνολο στην πόλη. Σώζονται σε καλή κατάσταση, εκτός από μεμονωμένες φθορές.</p>	

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

7	<p>Ι. Ναός Αγίου Νικολάου</p>	<p>Αρχαίο μνημείο ΥΑ 15904/24-11-1962 - ΦΕΚ 473/Β/17-12-1962</p>	<p>Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι</p>		
8	<p>Ι. Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου (στην οδό Εθνικής Αντιστάσεως)</p>	<p>Αρχαίο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ33/35 155/1026/30-6-1997 - ΦΕΚ 654/Β/1-8-1997</p>	<p>Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι</p>		

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

9	Καθολική Εκκλησία του Αγίου Ανδρέα	Αρχαίο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ33/62383/13 84/15-10-1982 - ΦΕΚ 1033/Β/17-12-1982	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι			
10	Ι. Ναός Αγίου Ιωάννου Μύτικα στη Νικόπολη	Αρχαίο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ33/39 292/1245/30-6-1997 - ΦΕΚ 740/Β/25-8-1997	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι			
Κτίρια						
11	Οικία Τσακαλώτου στις οδούς Ραιδεστού 1 και Ελ. Βενιζέλου 31, ιδιοκτησίας: Στέφανου και Ευκλείδη Τσακαλώτου	Νεώτερο μνημείο ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/4364/1 837/12-1-1998 - ΦΕΚ 65/Β/4-2-1998	Αστικά Κτίρια	Νεοελληνική		

Πίνακας με αξιόλογα κτίρια στο Ιστορικό κέντρο της Πρέβεζας

Όνομα	Περιγραφή	Φωτογραφία
Το Δικαστικό Μέγαρο (παλιό διοικητήριο)	<p>Το Οθωμανικό Διοικητήριο κατασκευάστηκε το 1884 (κατ' άλλους το 1887). Στο κτίριο, που κατασκευάστηκε με σχέδια Γερμανού μηχανικού και εργολάβο τον Πρεβεζάνο Κ. Περδίκη</p> <p>(Βλαχοπερδίκη) στεγάστηκαν οι τουρκικές υπηρεσίες, καθώς η Πρέβεζα ήταν έδρα σαντζακίου του Βιλαετίου των Ιωαννίνων.</p> <p>Πρόκειται για ένα δώροφο λιθόκτιστο κτίριο, ορθογώνιας κάτοψης, με αρχιτεκτονικές επιρροές από τον εκλεκτικισμό και το νεοκλασικισμό. Ο χαρακτήρας του ως δημόσιου κτιρίου προβάλλεται με την κλίμακα,</p> <p>τις αυστηρές αναλογίες και τη λιτότητά του. Το κτίριο ήταν υπερυψωμένο με εξωτερικά σκαλοπάτια ανόδου στο ισόγειο, τα οποία όμως καταχώθηκαν λόγω της ανύψωσης του οδοστρώματος της παραλίας.</p> <p>Μετά την απελευθέρωση της πόλης (1912) το κτίριο χρησιμοποιήθηκε ως Στρατιωτικό Νοσοκομείο, ενώ από το 1914 μέχρι σήμερα στεγάζει το Δικαστικό Μέγαρο. Από το 1913 μέχρι το 1921 στο χώρο του ισογείου φιλοξενήθηκαν, με τη φροντίδα του Αλ. Φιλαδέλφεια, τα πρώτα αρχαιολογικά ευρήματα από τις ανασκαφές της Νικοπόλεως.</p>	
Το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας	<p>Το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας κτίστηκε το 1932-1934 και αποτελεί χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό δείγμα των νεότερων δημόσιων κτιρίων που κατασκευάστηκαν μετά την απελευθέρωση (1913). Με πολύχρωμα κεραμικά πλακίδια τύπου Isnik διακοσμήθηκε το πάνω μέρος της τοξοστοιχίας του εξώστη: saz και φύλλα σε πράσινο χρώμα και άνθη γαλάζια και κόκκινα, με παραδείσια διάσπαρτα πουλιά (κοτσύφια, παγώνια).</p>	

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

<p>Το Δημαρχείο</p>		
<p>Η Θεοφάνειος αίθουσα Τέχνης</p>	<p>Το Θεοφάνειο Σχολείο χτίστηκε μεταξύ 1825-1844, με κληροδότημα του Πρεβεζιάνου Αναστάσιου Θεοφάνους, επιφανούς εμπόρου που δραστηριοποιείτο στην Ρωσία την εποχή της Μεγάλης Αικατερίνης. Σήμερα στεγάζει το Δημοτικό Πολιτιστικό Κέντρο. Βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της πόλης, πίσω από το κτίριο του Δημαρχείου.</p>	
<p>Το κτίριο της παλιάς Λαϊκής Αγοράς</p>	<p>Το κτίριο της παλιάς Λαϊκής Αγοράς. Κτίστηκε το 1939 με σκοπό να στεγάσει τα μανάβικα και τα κρεοπωλεία της πόλης και σήμερα στεγάζει το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου και φιλοξενεί διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο λίγα μέτρα από τον πεζόδρομο της παραλίας.</p>	

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

Σεϊταν παζάρ

Το Σεϊτάν Παζάρ (Παζάρι του Διαβόλου), ο πιο ενδιαφέρον δρόμος στο ιστορικό κέντρο της πόλης, έχει τη δική του ιστορία και τη διηγείται μ' έναν αρκετά πρωτότυπο τρόπο στους περαστικούς. Στην πρόσοψη ενός κτιρίου τρεις ανάγλυφες μαρμάρινες πλάκες τοποθετημένες η μια πάνω από την άλλη, εξιστορούν πώς ο δρόμος αυτός απέκτησε την ιδιότυπη ονομασία του. «Μια φορά κατά τη διάρκεια της Τουρκικής Κατοχής, ήταν στη Πρέβεζα ένας Τούρκος στρατιωτικός διοικητής πολύ σκληρός και βίαιος. Ενα βράδυ, οι κάτοικοι αυτού του δρόμου, άλειψαν με σαπούνι το πέτρινο οδόστρωμα (γκαλτερίμ) στο σημείο που είχε την πιο απότομη κλίση. Όταν την επομένη ο διοικητής πέρασε απ' εδώ, το άλογό του γλίστρησε και ο ίδιος έπεσε φωνάζοντας: «Σεϊτάν Παζάρ». Έτσι πήρε ο δρόμος την ονομασία του»

Κτίριο Ιεράς Μητρόπολης Νικοπόλεως & Πρεβέζης

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

Ιαματικά Λουτρά

Οι εγκαταστάσεις των Ιαματικών Λουτρών αλλά και το Χαμάμ του Αλή Πασά, αποτελούν πλέον ένα κομμάτι της ιστορίας και σύμφωνα με αυτή αλλά και τα ευρήματα που διασώζονται τα χρησιμοποιούσε τον 17ο αιώνα ο Αλή Πασάς ως θερινά του ανάκτορα αναγνωρίζοντας την θεραπευτική ιδιότητα των νερών.

Ο χώρος όπου βρισκόταν το χαμάμ σώζεται σχεδόν ακέραιο. Το χαμάμ είναι επισκέψιμο και προκειμένου να κατευθυνθεί κάποιος προς τα λουτρά και τις μπανιέρες περνάει από αυτό. Χαρακτηριστικός είναι ο θόλος στην οροφή και παρότι κατασκευάστηκε στην οθωμανική περίοδο σχηματίζει έναν σταυρό.

Η οροφή του φέρει οπές κατάλληλα σχεδιασμένες έτσι ώστε να διαφεύγει ο ατμός που εισέρχονταν σε αυτό ενώ το ίδιο σχήμα και κατασκευή φέρουν και άλλοι χώροι στο κτήριο γεγονός που σημαίνει ότι υπήρχε την εποχή εκείνη ολόκληρη εγκατάσταση για την διοχέτευση του ατμού και σε άλλα δωμάτια.

Μητρώο κηρυγμένων και μη μνημείων Νικοπόλεως

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΤΥΠΟΣ ΚΥΡΗΞΗΣ	ΕΙΔΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ/ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
1	Ο ερειπιώνας της Νικόπολης	Αρχαιολογικός χώρος, αρχαίο μνημείο ΠΔ 25-5-1926, ΦΕΚ 191/Α/11-6-1926 ΥΑ 15794/19-12-1961, ΦΕΚ 35/Β/2-2-1962 ΥΑ 4499/12-6-1964, ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964 ΠΔ 30-9-1990, ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991			
		Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα			
2	Μεγάλο θέατρο "Κιλίφι"	Αρχαιολογικός χώρος, αρχαίο μνημείο ΠΔ 25-5-1926, ΦΕΚ 191/Α/11-6-1926 ΠΔ 30-9-1990, ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991 Αρχαιότητα		Βρίσκεται στο Προάστειο, βόρεια της τειχισμένης πόλης, νοτιοανατολικά του μνημείου του Αυγούστου και ανατολικά του σταδίου, κατασκευάστηκε στις αρχές του 1ου αι. μ.Χ. μαζί με άλλα δημόσια κτήρια της πόλης. Λειτουργούσε κυρίως κατά τη διάρκεια των Νέων Ακτίων, αγώνων που είχαν θρησκευτικό χαρακτήρα και τελούνταν προς τιμή του Απόλλωνα. Στο θέατρο πραγματοποιούνταν αγώνες ποιητών, σοφιστών, κωμωδών, τραγωδών, κηρύκων, σαλπικτών, κιθαριστών, φωνασκών, αυλητών και παντομίμων. Κατασκευάστηκε στην πλαγιά ενός λόφου και για την καλύτερη προστασία του από σεισμούς, γύρω από το κοίλο του κτίστηκε ψηλός εξωτερικός καμπύλος τοίχος. Ένας πλατύς διάδρομος, το διάζωμα, χώριζε το κοίλο σε δύο τμήματα, το θέατρο και το επιθέατρο και στις άκρες του υπήρχαν δύο μεγάλες εισοδοί, που στεγάζονταν με καμάρα. Πάνω στο κοίλο υπήρχε περιφερική στοά, στην οποία πιθανότατα κατέφευγαν οι θεατές κατά τη διάρκεια κάποιας ξαφνικής καταιγίδας. Από τη στοά αυτή έχουν σωθεί μόνο οι πεσσοί που στήριζαν τη στέγη. Η ορχήστρα, όπως και το κοίλο, είχε σχήμα κανονικού ημικυκλίου. Η σκηνή ήταν ψηλή, πιθανόν διώροφη, με τρεις αψιδωτές εισόδους στην πρόσοψη, μέσω των οποίων επικοινωνούσε με το λογείο, το χώρο ανάμεσα στη σκηνή και την ορχήστρα, όπου δίνονταν οι παραστάσεις	
		Θέατρα / Ωδεία, Θέατρα / Ωδεία, Αρχαιολογικές Θέσεις			

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

3	Στάδιο	<p>Αρχαιολογικός χώρος, αρχαίο μνημείο ΠΔ 25-5-1926, ΦΕΚ 191/Α/11-6-1926 ΠΔ 30-9-1990, ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991</p> <p>Αρχαιότητα</p> <p>Αθλητικοί Χώροι, Αρχαιολογικές Θέσεις</p>	<p>Η ίδρυσή του θα πρέπει να συνδέεται με την τέλεση αγώνων στο πλαίσιο των Νέων Ακτίων. Έχει σχήμα ελλειψοειδές και συνολικό μήκος 247μ. Στη δυτική πλευρά ανοίγεται η κύρια είσοδος, διαμορφωμένη με τρεις καμαροσκεπείς διαδρόμους. Μπροστά από την κεντρική είσοδο, περνούσε οδική αρτηρία, που συνέδεε το «Προάστειο» με το βόρειο σκέλος των ρωμαϊκών τειχών και τη βόρεια Νεκρόπολη με το Μνημείο της Νίκης του Αυγούστου. Μία ακόμη είσοδος στην ανατολική σφενδόνη εξασφάλιζε την πρόσβαση στο στίβο και στο γειτονικό θέατρο. Δύο επιμήκεις αναλημματικοί τοίχοι στα βόρεια και στα νότια συγκρατούν εξωτερικά τα πρανή των μακρών πλευρών και ορίζουν το κοίλο με τις κερκίδες. Το κοίλο έφερε λίθινα εδώλια, που είχαν πιθανότατα αφαιρεθεί κατά την παλαιοχριστιανική περίοδο. Η ακριβής περίοδος τοποθέτησης των εδωλίων δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια, καθώς δεν αποκλείεται στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του τα πρανή να ήταν χωμάτινα και τα εδώλια να προστέθηκαν σε μεταγενέστερη οικοδομική φάση του μνημείου.</p>		
4	<p>Τέμενος Αυγούστου- Το Μνημείο του Οκταβιανού Αυγούστου</p>	<p>Αρχαιολογικός χώρος, αρχαίο μνημείο ΠΔ 25-5-1926, ΦΕΚ 191/Α/11-6-1926 ΠΔ 30-9-1990, ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991</p> <p>Ρωμαϊκή</p> <p>Αρχαιολογικές Θέσεις, Θρησκευτικοί Χώροι</p>	<p>Στις βόρειες παρυφές του Προαστείου βρίσκεται το Μνημείο της Νίκης, το τρόπαιο της Ναυμαχίας του Ακτίου. Κτισμένο το 28 π.Χ. πάνω στο λόφο Μιχαλίτσι, σε θέση με πανοραμική θέα, αποτελούσε τέμενος αφιερωμένο στους θεούς Απόλλωνα, Ποσειδώνα και Άρη. Το μνημείο κατασκευάστηκε σε τεχνητό άνδηρο, την όψη του οποίου κοσμούσαν τα χάλκινα έμβολα του στόλου των ηττημένων (Αντωνίου και Κλεοπάτρας). Πάνω από τον πέμπτο δόμο της κρηπίδας είχαν τοποθετηθεί οι λιθόπλινθοι της μεγάλης αφιερωματικής λατινικής επιγραφής. Στη βόρεια πλευρά υπήρχε πύοσχημη στοά, ανοιχτή προς τα νότια, όπου βρισκόταν ο μνημειώδης βωμός με εξαιρετικής τέχνης ανάγλυφο διάκοσμο, που αποδίδει το θρίαμβο του Αυγούστου.</p>		
5	Γυμνάσιο με λουτρά	<p>Αρχαιολογικός χώρος, αρχαίο μνημείο ΠΔ 25-5-1926, ΦΕΚ 191/Α/11-6-1926 ΠΔ 30-9-1990, ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991</p>	<p>Αρχαιολογικές Θέσεις, Κτίσματα Κοινής Ωφελείας</p> <p>Αρχαιότητα</p>	<p>Δεν σώζεται πια.</p>	
6	Ερείπια παλαιοχριστιανικής έπαυλης στη θέση "Φτελιά"	<p>Αρχαίο μνημείο ΥΑ 15904/24-11-1962, ΦΕΚ 473/Β/17-12-1962 ΠΔ 30-9-1990, ΦΕΚ 781/Δ/6-11-1991</p>	<p>Αρχαιολογικές Θέσεις, Τμήματα Κτιρίου</p> <p>Πρωτοχριστιανική</p>	<p>Δεν σώζεται πια.</p>	

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

7	Βασιλική Α ή Δουμετίου		<p>Τρίκλιτη Βασιλική αφιερωμένη στον Αγ. Δημήτριο, ίδρυμα του αρχιεπισκόπου Νικοπόλεως Δουμέτιου Α΄ και του διαδόχου του Δουμέτιου Β΄. Έχει εγκάρσιο εξέχον κλίτος, ναρθηκά με βαπτιστήριο και σκευοφυλάκιο και αίθριο (atrium). Φέρει ψηφιδωτά δάπεδα και χρονολογείται στα 550 – 575 μ.Χ.</p>	
8	Βασιλική Β ή Αλκίσωνος		<p>Πεντάκλιτη βασιλική με εγκάρσιο κλίτος, νάρθηκα, βαπτιστήριο και διακονικό και αίθριο. Ψηφιδωτά δάπεδα σώζονται στο αίθριο, το διακονικό και τα προσκτίσματα του. Χρονολογείται στα 450 - 516 μ. Χ.</p>	

διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

9	Το Ωδείο	<p>Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, στη δυτική πλευρά του παλαιοχριστιανικού τείχους, και συνορεύει με τη ρωμαϊκή αγορά. Σε αυτό πραγματοποιούνταν ομιλίες, φιλολογικοί και μουσικοί αγώνες, αλλά και θεατρικές παραστάσεις κατά τη διάρκεια των Νέων Ακτίων. Το υπόλοιπο διάστημα του χρόνου πιθανόν λειτουργούσε και ως βουλευτήριο. Κατασκευάστηκε στα χρόνια του Αυγούστου (αρχές 1ου αι. μ.Χ.) και δέχθηκε διάφορες επισκευές και μετατροπές στο τέλος του 2ου - αρχές 3ου αι. μ.Χ.</p> <p>Το ωδείο αποτελείται από το κοίλο, την ορχήστρα και τη σκηνή. Το κοίλο διέθετε 19 σειρές εδωλίων και χωριζόταν σε δύο τμήματα. Τα εδώλια είχαν επενδυθεί με πλάκες ασβεστόλιθου και στην πρώτη τους σειρά, που δεν έχει διατηρηθεί, βρίσκονταν οι θέσεις των επισήμων. Στη δέκατη σειρά των καθισμάτων υπάρχουν μικρά ανοίγματα, τα οποία έγιναν για λόγους ακουστικής. Τρεις ημικυκλικές στοές στηρίζουν το κοίλο, εξασφαλίζοντας έτσι την κλίση του. Η πρόσβαση των θεατών προς τα εδώλια γινόταν από μια διπλή σκάλα που βρισκόταν στο μέσο της νότιας πρόσοψης του κοίλου, ενώ άλλες δύο μικρότερες σκάλες στις πλαγίες πλευρές οδηγούσαν στο εσωτερικό του κοίλου. Η ορχήστρα είχε ημικυκλική μορφή και ήταν διακοσμημένη με πολύχρωμα μαρμαροθετήματα, τμήματα των οποίων σώζονται μέχρι σήμερα. Από τα ευρήματα και τα νομίσματα που αποκαλύφθηκαν στο σημείο αυτό, συμπεραίνουμε, ότι το ωδείο πρέπει να χρησιμοποιήθηκε μέχρι και το δεύτερο μισό του 3ου αι. μ.Χ.</p>	
10	Το Υδραγωγείο	<p>Στο βόρειο άκρο της κοιλάδας του Λούρου, κοντά στο χωριό Αγ. Γεώργιος, βόρεια της Φιλιπιάδας, δεσπόζει το ρωμαϊκό υδραγωγείο της αρχαίας Νικόπολης. Το Ρωμαϊκό υδραγωγείο διανύει μια απόσταση που ξεπερνά τα 50 χλμ. περίπου με ορατά κατάλοιπα στις περιοχές Ριζοβουνίου, Θεσπρωτικού, Στεφάνης, Σκάλας Λούρου, Σφηνωτού, Ωρωπού, Αρχαγγέλου - Νέα Σινώπης και Νικόπολης.</p> <p>Το ρωμαϊκό υδραγωγείο κατασκευάστηκε μετά την ίδρυση της Νικόπολης από τον Οκταβιανό-Αύγουστο (1ος αι. π.Χ. - 1ος αι. μ.Χ.) σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, ενώ νεότεροι μελετητές θεωρούν πιθανή την κατασκευή του επί Αδριανού (2ο αι. μ.Χ.). Ο αυτοκράτορας Ιουλιανός φρόντισε για τη συντήρησή του, ενώ μετά τα μέσα του 5ου αι. μ.Χ. δε φαίνεται να συνέχισε τη λειτουργία του.</p> <p>Το υδραγωγείο αποτελείται από ένα αγωγό, που μετέφερε το νερό με την αξιοποίηση της υψομετρικής διαφοράς από τις πηγές του Λούρου στις δύο δεξαμενές του Νυμφαίου της Νικόπολης. Για την κατασκευή του αγωγού χρησιμοποιήθηκαν τρεις τρόποι:</p> <ul style="list-style-type: none"> - λάξευση αύλακα με τοξωτή στεγανοποιημένη κάλυψη και τετράγωνα ανοίγματα εξαερισμού σε πλαγιές λόφων, - διάνοιξη σήραγγας στην περιοχή του Κοκκινόπηλου, - κατασκευή πεσσοστοιχίων στα πεδινά τμήματα που γεφύρωναν τμήματα μεταξύ λόφων. 	

Πηγή: Διαρκής Κατάλογος των Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος - Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Πηγές Τεκμηρίωσης:

Μητούλα Ρ. [2006] ‘Βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση & ανασυγκρότηση του Ελληνικού αστικού περιβάλλοντος’. Βιώσιμος πολιτισμός- Αρχιτεκτονική κληρονομιά, 6, σελ. 133-146

Γοσποδίνη, Α., Μπεριάτος, Η. & Ράσκου, Ε. [2007] ‘Διαχείριση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς: Η διαχρονική εξέλιξη των πολιτισμών στην Ευρώπη και οι νέες προκλήσεις στην Ελλάδα’. Αειχώρος, 6 (1), σελ. 146-173.

Δέφνερ Α. [2012] ‘Πολιτιστικός Τουρισμός και Δραστηριότητες Ελεύθερου Χρόνου : Η επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων’. Στο: Οικονόμου Δ., Πετράκος Γ. [επιμ.] ‘Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής’, σελ. 117- 155.

Μπεριάτος Η., Παπαγεωργίου Μ., [2013] ‘Χωροταξικός και Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός: Ανάπτυξη και Προστασία’ Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Διδακτικές Σημειώσεις

Σακελλάριου Μ.Β. [1997] ‘Ήπειρος, 4000 χρόνια Ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού’

Μουρκούση Μ. ‘Η παγκόσμια κληρονομιά: η διαφύλαξη της πολιτιστικής παρακαταθήκης’ /Gerard Denizeau. σελ. 118-124

Σαρρή Ε., ‘Ιστορική και πολεοδομική εξέλιξη της Πρέβεζας από το 17^ο αιώνα ως τις μέρες μας’

Ζάχος, Κ.. (2015). Αρχαιολογικός οδηγός της Νικόπολης – Περιδιάβαση στο ιστορικό, ιερό και αστικό τοπίο (Μνημεία της Νικόπολης **10**) ΔΙΠΚΑ-Ε.Ε. Νικόπολης

Ζάχος, Κ., Στάμου, Ι., Λεοντάρης, Α., Σουκάντος, Ι..(2015). Το ωδείο της Νικόπολης (Μνημεία της Νικόπολης 6) ΔΙΠΚΑ-Ε.Ε. Νικόπολης.

Παπαδοπούλου, Β..(2015). Η βασιλική Β της Νικόπολης (Μνημεία της Νικόπολης 8) ΔΙΠΚΑ-Ε.Ε. Νικόπολης

Παυλίδης, Ε. (2015). Νικόπολη. Ο οίκος του εκδίκου Γεωργίου (Μνημεία της Νικόπολης 5). ΔΙΠΚΑ-Ε.Ε.Νικόπολης

Θεσμικά κείμενα:

Τάγκα Ναταλία

Δημιουργία χώρων πρασίνου και πολιτιστικών
διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

N.1469/1950 [ΦΕΚ 169/Α' 07-08-1950], 'Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830'

N.1103/1980 [ΦΕΚ 2977/Α/29 Δεκεμβρίου 1980] 'Για την παρεμπόδιση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών'

N. 1114/1981 [ΦΕΚ 6/Α/08-01-1981], 'Σύμβαση για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης και του Πρωτοκόλλου της'

N. 1127/1981 [ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981], 'Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς'

N. 1126/1981 [ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981], 'Για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς'

N.1650/1986 [ΦΕΚ 160/ Α/ 16-10-86], 'Για την προστασία του περιβάλλοντος'

N. 2039/1992 [ΦΕΚ 61/Α/13-04-1992], 'Για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης'

N.3028/2002 [ΦΕΚ 153/Α'/ 28-06-2002], 'Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς'

N.3348/2005 [ΦΕΚ 144/Α/23 Ιουνίου 2005], 'Για την κύρωση της σύμβασης Unidroit για τα κλαπέντα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά'

N. 3521/2006 [ΦΕΚ 275/Α/22-12-2006], 'Για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς'

N.3827/2010 [ΦΕΚ 30/Α'/ 25-02-2010], 'Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου'

N.3937/2011 [ΦΕΚ 60/Α'/ 31-03-2011], 'Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις'

Μελέτες:

Επιχειρησιακό πρόγραμμα περιφέρειας Ηπείρου [2015-2019], Στρατηγικός Σχεδιασμός

Γενικό πολεοδομικό σχέδιο Δήμου Πρέβεζας

Τάγκα Ναταλία

Δημιουργία χώρων πρασίνου και πολιτιστικών
διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

Στρατηγική για την ολοκληρωμένη χωρική επένδυση, Πολιτιστική διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου, περιφέρεια Ηπείρου [2017]

Διαδικτυακοί τόποι:

Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Διαθέσιμο στο: <http://www.culture.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=2236>, [Τελευταία πρόσβαση 23/10/2018]

Ελληνική Εθνική Επιτροπή UNESCO. Διαθέσιμο στο: <http://www.unesco-hellas.gr/gr/default.htm>, [Τελευταία πρόσβαση 10/10/2018].

Ελληνική Δημοκρατία, Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στην Ουνέσκο. Διαθέσιμο στο : <https://www.mfa.gr/missionsabroad/unesco/greece-in-organization/unesco-kai-rolos.html>, [Τελευταία πρόσβαση 10/10/2018]

Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Διαθέσιμο στο: http://odysseus.culture.gr/h/3/gh352.jsp?obj_id=7642, [Τελευταία πρόσβαση 23/10/2018]

Ελληνική Στατιστική Αρχή, Στατιστικές, Διαθέσιμο στο: <http://www.statistics.gr/> , [Τελευταία πρόσβαση 23/06/2017].

Ιστορικά κτίρια και ναοί. Διαθέσιμο στο: <https://egiannina.wordpress.com/>, [Τελευταία πρόσβαση 13/07/2017]

Ευρωπαϊκή Ένωση - Πολιτισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαθέσιμο στο: https://europa.eu/european-union/topics/culture_el [Τελευταία πρόσβαση 26/11/2018]

Το Διάζωμα. Διαθέσιμο στο: <http://www.diazoma.gr/> [Τελευταία πρόσβαση 04/11/2018]

Πολιτιστικές διαδρομές, έννοια, σκοπιμότητα, παραδείγματα και εφαρμογή στη Λάρισα. Γεωργία Λάλου, Αρχιτέκτων - Πολεοδόμος Υποψ. Διδάκτωρ ΤΜΧΠΠΑ ΠΘ Διαθέσιμο στο: <https://slideplayer.gr/slide/12363912/> [Τελευταία πρόσβαση 10/09/2018]

Συμβούλιο της Ευρώπης- Council of Europe. Διαθέσιμο στο: <https://www.coe.int/en/> [Τελευταία πρόσβαση 26/11/2018]

Τάγκα Ναταλία

Δημιουργία χώρων πρασίνου και πολιτιστικών
διαδρομών: Η περίπτωση της Πρέβεζας

Archaeology & Arts, [Άρθρα](#): Πολιτιστική Κληρονομιά - Δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών
Βυζαντινής Μάνης. Διαθέσιμο στο: <https://www.archaiologia.gr/> [Τελευταία πρόσβαση
10/09/2018]

Ιστοσελίδα της Οικολογίας. e- ecology. Διαθέσιμο στο: <https://www.coe>. [Τελευταία πρόσβαση
26/11/2018]

Δρόμοι της ελιάς – The routes of the olive tree. Διαθέσιμο στο: <https://olivetreeroute.gr/>
[Τελευταία πρόσβαση 10/09/2018]

Διεθνές συμβούλιο μουσείων ελληνικό τμήμα - INTERNATIONAL COUNCIL OF MUSEUMS
HELLENIC NATIONAL COMMITTEE. Διαθέσιμο στο: [http://network.icom.museum/icom-
greece/plirofories/to-elliniko-tmima/](http://network.icom.museum/icom-greece/plirofories/to-elliniko-tmima/) [Τελευταία πρόσβαση 15/11/2018]

Ελληνικό ICOMOS. Διαθέσιμο στο: <https://www.icomoshellenic.gr/> [Τελευταία πρόσβαση
15/11/2018]

Europedia.moussis.eu. Διαθέσιμο στο: http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/4/10/03/index.tkl?lang=gr&s=1&e=10 [Τελευταία
πρόσβαση 15/11/2018]

Loci iacobi. Διαθέσιμο στο: <http://lociiacobi.eu/> [Τελευταία πρόσβαση 15/11/2018]

Saint James Way. Διαθέσιμο στο: <http://www.saintjamesway.eu/en/> [Τελευταία πρόσβαση
15/11/2018]

Εργαλείο Google Forms. Διαθέσιμο στο: <https://www.google.gr/intl/el/forms/about/>